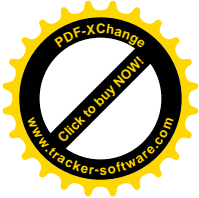
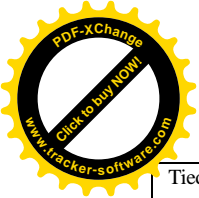

Kummioppilastoiminnan tavoitteiden toteutuminen erään es- poolaisen koulun yhdellä luokkaparilla

Helsingin yliopisto
Käyttäytymistieteellinen tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos
Luokanopettajankoulutus
Pro gradu -tutkielma
Kasvatustiede
Syyskuu 2015
Marika Holmberg

Ohjaaja: Reijo Byman

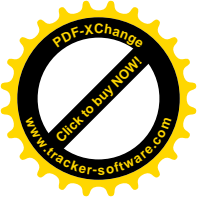

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Käyttätymistieteellinen		Laitos - Institution - Department Opettajankoulutuslaitos	
Tekijä - Författare - Author Marika Holmberg			
Työn nimi - Arbetets titel Kummioppilastoiminnan tavoitteiden toteutuminen erään espoolaisen koulun yhdellä luokkaparilla			
Title			
Oppiaine - Läroämne - Subject Kasvatustiede			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu -tutkielma / Reijo Byman		Aika - Datum - Month and year syyskuu 2015	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 80 s + 49 liites.
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p>Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, toteutuvatko Mannerheimin lastensuojeluliiton kummioppilastoiminnalle asettamat tavoitteet eräässä espoolaisessa koulussa ensiluokkalaisten ja viidesluokkalaisten näkökulmasta, sekä eroavatko ensiluokkalaisten ja viidesluokkalaisten näkemykset merkittävästi toisistaan. Tutkimus toteutettiin yksilöllisten teemahaastatteluiden avulla oppilaiden koulussa. Haastatteluun osallistui 21 oppilasta, joista 12 oli ensiluokkalaisia ja yhdeksän viidesluokkalaisia. Haastattelut litteroitiin kokonaisuudessaan ja analysoitiin teemojen ja tutkimuskysymysten kautta teoriasidonnaisella analyysillä. Tutkimus on lähestymistavaltaan fenomenologinen.</p> <p>Tavoitteita olivat yhteisöllisyyden tukeminen, oppilaan kasvun tukeminen sekä perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen. Lisäksi näillä tavoitteilla oli alakohtia, joita on käytetty apuna tulosten esittämisessä. Tulosten mukaan kummitoimintaan suhtaudutaan suurimmaksi osaksi positiivisesti, mutta se ei onnistu täyttämään kaikkia MLL:n asettamia tavoitteita. Yhteisöllisyyden tukeminen on onnistunut parhaiten yhteisten leikkien ja mallin näyttämisen avulla. Oppilaan kasvua on tuettu opettamalla leikkejä, viettämällä yhteistä aikaa ja osittain opettamalla esimerkiksi koulun sääntöjä ja toimimalla turvallisena, isompana kaverina. Perusopetuksen opetussuunnitelmaa on toteutettu näyttämällä mallia kaikki mukaan -mentaaliteetista ja opettamalla esimerkiksi kertolaskuja tai lukemista. Toisaalta kummitoimintaa on ollut etenkin ensiluokkalaisten mielestä liian vähän, jotta kummiparien välille olisi muodostunut luotettava ja vastavuoroinen suhde. Tytöt näkivät huomattavasti poikia enemmän vaivaa yhteisen tekemisen suunnittelemiseen. Erot ensiluokkalaisten ja kummien näkemyksissä eivät olleet suuria, mutta esille nousivat ensiluokkalaisten halu yhteisen ajan lisääntymisestä sekä kummien selvemmat näkemykset esimerkiksi opetetuista asioista, joita ensiluokkalaiset eivät muistaneet.</p> <p>Tutkimuksen luotettavuutta tukevat kattava litteraatio, läpinäkyvä selostus sekä oma avoimuus haastateltavien ja tulosten suhteen. Toisaalta luotettavuutta saattaa vähentää oppilaiden, etenkin viidesluokkalaisten, pyrkimys sosiaalisesti suotaviin vastauksiin. Kaiken kaikkiaan tutkimus antaa mielestäni luotettavan kuvan siitä, millaista kummitoiminta on kyseisessä, tavallisessa suomalaisessa koulussa. Tutkimuksesta on toivottavasti hyötyä kummitoiminnan kehittämisessä sekä sen mahdollisuuksien ja kompastuskivien noteeraamisessa.</p>			
Avainsanat - Nyckelord kummioppilastoiminta, kummioppilas, yhteisöllisyys, vertaisoppiminen, vertaistuki, koulukiusaaminen, ja vertaisryhmä			
Keywords			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto, keskustakampuksen kirjasto, käyttätymistieteet / Minerva			

Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Behavioural Sciences		Laitos - Institution - Department Teacher Education	
Tekijä - Författare - Author Marika Holmberg			
Työn nimi - Arbetets titel			
Title How the Aims Set for Peer Support Services Are Met at a School in Espoo			
Oppiaine - Läroämne - Subject Education			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master's Thesis / Reijo Byman		Aika - Datum - Month and year September 2015	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 80 pp. + 49 appendices
<p>Tiivistelmä - Referat - Abstract</p> <p>The purpose of this qualitative study is to find out whether the aims of Finnish peer support services, set by Mannerheimin lastensuojeluliitto, are met in a school in Espoo. 12 first-graders and nine fifth-graders were individually interviewed for the study, and the purpose was also to see if the views of first-graders and fifth-graders differed from each other. The interviews were semi-structured and done at the pupils' school. Afterwards the interviews were transcribed and analysed with a content analysis.</p> <p>The three main aims for peer support services are supporting communality, supporting the pupils' growth and supporting the national curriculum. These aims were divided into smaller parts. The results section shows that peer support services are met mostly with a positive attitude, but not all the goals were successfully fulfilled. Supporting communality seemed to have the best success, since the pupils spent most of their time together playing different kinds of games in bigger groups. This made it possible for the smaller pupils to learn not to exclude anyone in their games. Supporting the pupils' growth had been partly successful too, by teaching the smaller pupils all kinds of games or school rules and by acting as though in the role of a bigger sibling. The curriculum came in to the picture with the older pupils teaching the younger ones reading or maths, but also by showing them how to treat everyone nicely and with respect. However, especially the first graders thought there hadn't been enough time to spend with their peer supporter, and many of the relationships between the pairs were not as close or mutual as would have been ideal. Some of the fifth-graders kept on playing their favourite games – football, mainly – while at the same time not taking into account the first-graders' hopes. There weren't great differences between the first-graders' and fifth-graders' views: the biggest ones seemed to be the first-graders' hopes for more time together and the fifth-graders' more detailed stories about the time spent.</p> <p>The transcript covered all the interviews as whole and transparency was taken care of throughout the study, which contribute to the quality and credibility of this research. There was no hypothesis in this study and I did my best to maintain an open mind while interviewing and analysing the results. Then again, some of the older students may have responded in ways they thought were suitable for the occasion instead of being completely honest. However, I feel that the study gives a reliable description of the peer support services in the school and hopefully helps to develop them further in the future.</p>			
Avainsanat - Nyckelord			
Keywords peer support services, peer supporter, peer support, peer learning, peer group, bullying, communality			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited City Centre Campus Library/Behavioural Sciences/Minerva			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	KUMMIOPPILASTOIMINNAN TAUSTAA.....	3
	2.1 Kummioppilastoiminta	3
	2.2 Tukioppilastoiminta.....	4
	2.3 Mannerheimin lastensuojeluliiton arvot ja visio.....	5
	2.3.1 Arvot ja periaatteet.....	6
	2.3.2 Visio.....	6
3	KUMMIOPPILASTOIMINNAN TAVOITTEET	8
	3.1 Yhteisöllisyyden tukeminen.....	8
	3.1.1 Yhteisöllisyys käsitteenä.....	8
	3.1.2 Yhteisöllisyyden vaiheita.....	9
	3.1.3 Koulukulttuurin välittäminen ja ryhmään sopeutuminen.....	10
	3.1.4 Koulukiusaamisen ehkäisy.....	11
	3.2 Oppilaan kasvun tukeminen.....	13
	3.2.1 Vertaisryhmä.....	13
	3.2.2 Kaverin auttaminen.....	14
	3.3 Perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen.....	15
	3.3.1 Vertaisoppiminen.....	15
	3.3.2 Ensiluokkalaisten oppiminen.....	15
	3.3.3 Kummioppilaiden oppiminen.....	16
4	VERTAISTUKEA JA -SOVITTELUA.....	17
	4.1 Vertaistuki.....	17
	4.1.1 Erilaista auttamista.....	17
	4.1.2 Vastavuoroisuus.....	19
	4.2 Verso - Vertaissovittelua.....	20
5	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA.....	22
	4.1 Suomalaisia tutkimuksia.....	22
	4.2 Ulkomaalaisia tutkimuksia.....	23

6	TUTKIMUSKYSYMYKSET	25
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	27
	5.2 Tutkimusstrategia.....	27
	5.3 Aineiston hankinta.....	28
	5.4 Aineiston analyysimenetelmät.....	30
8	TULOKSET JA NIIDEN TULKINTAA	34
	8.1 Yhteisöllisyyden tukeminen.....	34
	8.1.1 Oman luokan yhteisöllisyys.....	34
	8.1.2 Ensiluokkalaisen yhteisöllisyyden tukeminen.....	38
	8.1.3 Koulukulttuurin välittäminen.....	43
	8.1.4 Koulukiusaamisen ehkäisy.....	46
	8.2 Oppilaan kasvun tukeminen.....	51
	8.2.1 Kummin kanssa muodostettu vertaissuhde.....	51
	8.2.2 Kaverin auttaminen.....	57
	8.3 Perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen.....	61
	8.4 Yhteenveto tuloksista.....	64
9	LUOTETTAVUUS	68
10	POHDINTAA.....	71
	LÄHTEET	76
	LIITTEET	81

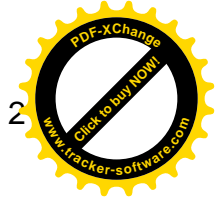

1 Johdanto

Tämän tutkielman aiheena on kummioppilastoiminnan tavoitteiden toteutuminen erään koulun yhdellä luokkaparilla. Luokkaparilla tarkoitan yhtä ensimmäistä luokkaa ja heidän kummiluokkaansa, tässä tapauksessa viidettä luokkaa. Aihe on syntynyt oman kandidaatintutkielmani pohjalta. Kandidaatintutkielmani oli kirjallisuuskatsaus, joka tutki kummi- ja tukioppilastoiminnan roolia koulukiusaamisen ehkäisyssä ja vähentämisessä. Kirjallisuuskatsaukseen löytyi tutkimuksia yhteensä 11, joista kuitenkin vain kolmessa tutkittiin kummioppilaiden roolia. Näistä tutkimuksista vain yksi oli suomalainen. Tuoreimmat tutkimukset kummioppilastoiminnan roolista kiusaamisen vastaisessa työssä oli tehty vuonna 2008. Koin siis tarpeen lisätutkimukselle tästä aiheesta, ja päätin ryhtyä tuumasta toimeen suunnittelemani omaa pro gradu -tutkielmaani. Pelkkä kiusaamisen ehkäisy ja vähentäminen tuntui liian tiukalta rajaukselta, ja lisäksi sitä on hyvin hankala tutkia, joten päädyin ottamaan selvää tavoitteiden toteutumisesta ylipäänsä.

Mannerheimin lastensuojeluliitto tekee tärkeää työtä ylläpitäessään kummioppilastoimintaa. Monelle ensiluokkalaiselle kummioppilas on hyvin tärkeä henkilö etenkin ensimmäisten kouluviikkojen aikana, kun rakennus tuntuu vieraalta eikä hyviä kavereita vielä välttämättä ole. Muistan itse vieläkin sekä omat kummini, kun olin itse ensiluokkalainen, että oman kummilapseni, kun kuuluin itse koulun vanhimpiin. Muistan, että kummina olo oli hyvin tärkeältä tuntuva tehtävä ja sitä oli odotettu jo monta vuotta. Halusin tarjota kaiken mahdollisen avun pienelle ensiluokkalaiselle ja kokea, että minua todella tarvittiin. Otin jopa suojiini erään pienen tytön toiselta luokalta, kun koin, ettei hänen oma kumminsa huomionnut häntä tarpeeksi. Haluankin tällä tutkimuksella suunnata huomiota siihen, kuinka tärkeää työtä kummioppilaat tekevät, ja kuinka tosissaan he useimmiten roolinsa ottavat. Toivon, että tutkimukseni auttaa näkemään, minkälainen merkitys kummioppilastoiminnalla todella on, ja miten sitä voitaisiin kehittää entisestään.

Tutkimukseni on laadullinen, ja se toteutettiin eräässä espoolaisessa koulussa. Lähestymistavaltaan tutkimus on fenomenologinen. Päätin haastatella sekä ensiluokkalaisia että kummioppilaita mahdollisimman kattavan kuvan muodostamiseksi. Kirjallisuuskatsausta tehdessäni huomasin, että on tärkeää kartoittaa kokemuksia ja mielipiteitä kaikilta puolilta. Avainsanoja tässä tutkimuksessa ovat *kummioppilastoiminta*, *kummioppilas*, *yhteisöllisyys*, *vertaisoppiminen*, *vertaistuki*, *koulukiusaaminen*, ja *vertaisryhmä*.

Tässä tutkimuksessa käytetyt kummioppilastoiminnan tavoitteet on otettu suoraan Mannerheimin lastensuojeluliiton julkaisemasta koulujen kummitoiminnan oppaasta (Hele-
nius ja Salovaara 2006).

2 Kummioppilastoiminnan taustaa

2.1 Kummioppilastoiminta

Kummioppilastoiminta on Mannerheimin lastensuojeluliiton kehittämää toimintaa, jonka pohjana toimii tukioppilastoiminta. Kummioppilas on useimmiten 5.- tai 6.-luokkalainen, joka auttaa ensiluokkalaista koulutulokasta sopeutumaan koulunkäyntiin ja tutustumaan koulutovereihin. Joissakin kouluissa kummioppilastoiminta voi jatkua useammankin vuoden, jos esimerkiksi jo esikoululaisille valitaan omat kummioppilaat neljänneltä tai viidenneiltä luokalta. Kummioppilaan tehtävät voivat vaihdella koulun mukaan. He voivat esimerkiksi osallistua ensiluokkalaisten tunneille avustajina, järjestää heille retkiä tai teemapäiviä ja leikkiä heidän kanssaan välitunneilla. Usein koulu järjestää niin sanottuja kummitunteja, joilla kummioppilaat viettävät aikaa ensiluokkalaisten kanssa. Kummioppilaat voivat itsekin keksiä, mitä pienten kanssa olisi hauska tehdä yhdessä. Monissa kouluissa kummioppilaat tutustuttavat ensiluokkalaiset koulun alueeseen ja kertovat koulun sääntöjä. MLL:n verkkosivuilta löytyy vinkkejä toiminnan toteuttamiseen. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset juhlat, yhteiset päivänavaukset, piknikit ja retket, leipominen ja askartelu.

Kummioppilaat saavat tehtävänsä kahdeksan tunnin mittaisen koulutuksen, jonka voi pitää heidän lukujärjestykseensä sopivissa osissa. Koska koko luokka on mukana kummioppilastoiminnassa, koulutuksen osia voi integroida myös eri oppiaineisiin. Mannerheimin lastensuojeluliiton verkkosivuilta ja kirjallisesta kummioppilastoiminnan oppaasta löytyy koulutusrunko, jonka mukaan opettajat voivat kouluttaa kummioppilaita, mutta koulutamaan voi pyytää myös MLL:n nuorisotyön kouluttajaa. Koulutuksessa kummioppilaat muistelevat, millaista oli olla ekaluokkalainen, perehtyvät kummioppilaan tehtäviin, harjoittelevat erilaisia leikkejä, suunnittelevat toimintaa ja pohtivat, mitä erilaisissa tilanteissa kannattaa tehdä. Koulutuksen tavoitteena on kehittää kummioppilaiden sosiaalisia taitoja.

Koulusta valitaan kummitoiminnan ohjaaja tai ohjaajat, jotka järjestävät toiminnan ja kutsuvat mahdolliset kouluttajat paikalle. Monesti ohjaajia on useampi kuin yksi, ja esimerkiksi kummioppilaiden luokanopettaja ja ensiluokkalaisten luokanopettaja muodostavat kummiohjaajaparin. Tässä on etuna se, että työmäärä jakautuu ja ohjaajat tuntevat oman luokkansa oppilaat, mistä voi olla hyötyä toimintaa suunnitellessa. Kummitoiminnan ohjaajan tehtävänä on koulutuksen järjestämisen lisäksi organisoida toiminta ja ideoida sitä yh-

dessä kummioppilaiden kanssa. Lisäksi ohjaajien tehtävä on varmistaa, ettei kukaan kummioppilaista koe rooliaan liian vastuulliseksi, ja toimia olkapäänä tarvittaessa. Järjestetyillä kummitunneilla ohjaajien on tarkoitus taata, ettei oppilaista kukaan jää toiminnan ulkopuolelle. (MLL:n verkkosivut; Helenius & Salovaara 2006.)

2.2 Tukioppilastoiminta

Mannerheimin lastensuojeluliitto on perustanut suomalaisen tukioppilastoiminnan vuonna 1972. Tukioppilastoiminta tarkoittaa yläasteella tapahtuvaa toimintaa, jossa 8.- tai 9.-luokkalaiset toimivat tukioppilaina seitsemäsluokkalaisille. Tukioppilastoiminta on keskeisessä asemassa tässä tutkielmassa, koska kummioppilastoiminta on kehitetty sen pohjalta.

Tukioppilastoiminta perustettiin alun perin tehostamaan nuorten päihdekasvatusta. Nykyään tukioppilastoiminnan tavoitteet on jaettu neljään ryhmään: toiset huomioivan käyttäytymisen edistäminen koulussa, nuorten osallisuuden lisääminen koulussa, ongelmien ennaltaehkäiseminen sekä yksilönä kehittyminen. Toiset huomioiva käyttäytyminen tarkoittaa muun muassa oppilaiden välistä tasa-arvoa ja turvallisen ja reilun ilmapiirin luomista. Ongelmien ennaltaehkäisemisessä on kyse niin päihdekasvatuksesta kuin kiusaamisen ehkäisemisestä ja yksinäisyyden torjumisesta. Osallisuuden lisääminen ja yksilönä kehittyminen ovat mielenkiintoisia tavoitteita, sillä ne koskevat itse tukioppilaita: tukioppilaat pääsevät vaikuttamaan koulun toimintaan ja tekemään yhteistyötä aikuisten kanssa ja näin kehittämään oppilaiden osallisuutta. Heidän tehtävään on tuoda kuuluviin kaikkien koulun oppilaiden ääni. Toiminnan myötä tukioppilaan empatiakyvyn, vastuun kantamisen ja sosiaalisten taitojen toivotaan kehittyvän.

Toisin kuin kummioppilaaksi, tukioppilaaksi ei valita koko luokkaa kerrallaan, vaan vapaaehtoiset oppilaat hakevat tukioppilaaksi. Usein tukioppilaita valitaan 1–4 uutta seitsemäsluokkaa kohden. Viime vuosina toiminta on ollut erittäin suosittua: Mannerheimin lastensuojeluliiton mukaan yli 40 % kahdeksasluokkalaisista ajattelee hakevansa tukioppilaaksi. Toiminnassa on mukana jo yli 90 % suomalaisista yläkouluista.

Mannerheimin lastensuojeluliitto tarjoaa tukioppilaille koulutusohjelman ja -materiaalin, ja tarkat ohjeet löytyvät maksullisesta tukioppilastoiminnan oppaasta. Koulutuksen suositellaan kestävän vähintään 16 tuntia, ja sen voi tehdä joko koulun tukioppilasohjaaja tai MLL:n asiantuntija. Koulutuksessa suositellaan käytävän läpi ryhmänohjausta ja erilaisia

ryhmytysleikkejä, tukioppilaan roolia sekä mahdollisia toimintatapoja esimerkiksi kiusaamisen ehkäisemiseen. Tukioppilaille on mahdollista järjestää myös jatkokoulutusta, jossa aiheita ovat muun muassa itsetunto, tunnetaidot, erilaisuus ja osallisuus. Myös tukioppilasohjaajalle järjestetään koulutus, jossa tutustutaan tukioppilastoiminnan perusteisiin ja tavoitteisiin. Tukioppilasohjaajan tehtävä on organisoida tukioppilastoiminta sekä toimia vuorostaan tukioppilaiden tukena ja apuna, jottei oppilaiden vastuu kasva liian isoksi.

Tukioppilaat voivat itse ideoida, minkälaisia asioita he tekevät seitsemäsluokkalaisten kanssa. Usein tukioppilaat ovat mukana tutustumassa uusiin oppilaisiin jo keväällä, kun kuudesluokkalaisten tulevat tutustumaan kouluun. Tukioppilaat voivat järjestää ryhmäytymistunteja, leikkihetkiä, juhla- tai teemapäiviä ja oppitunteja, joiden aiheita voivat olla esimerkiksi kiusaaminen tai päihteet. Välitunneilla tukioppilaat voivat seurata seitsemäsluokkalaisten ja puuttua kiusaamistilanteisiin tai pitää seuraa yksinäisille. Myös valmiiksi kehitelty välituntitoiminta voi olla hyvä idea. Tukioppilaat voivat halutessaan järjestää toimintaa myös koko koululle pelkkien seitsemäsluokkalaisten sijaan – monissa kouluissa tukioppilaat nähdään kaikkien oppilaiden tukioppilaina. (MLL:n verkkosivut.)

2.3 Mannerheimin lastensuojeluliiton arvot ja visio

Vuonna 1920 perustetun Mannerheimin lastensuojeluliiton perimmäinen tehtävä on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Kummitoiminta on yksi esimerkki MLL:n toteuttamasta toiminnasta, mutta lisäksi Mannerheimin lastensuojeluliitto ylläpitää auttavia puhelin- ja nettipalveluita, järjestää erilaisia lapsi- ja perhetapahtumia kuten vertaistukiryhmiä ja harrastuskerhoja, kouluttaa tukihenkilöitä sekä lastenhoitajia lapsiperheille, toteuttaa erilaisia kampanjoita ja keräyksiä sekä tekee muunlaista nuorisotyötä ja kouluyhteistyötä. Tässä luvussa on esitelty MLL:n toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja, periaatteita ja visioita, jotka vaikuttavat luonnollisesti myös kummitoiminnan toteuttamiseen ja tavoitteisiin.

2.3.1 Arvot ja periaatteet

Mannerheimin lastensuojeluliiton työ pohjautuu sen omille säännöille, perustamisjulistukselle, tulevaisuudenvisiolle sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimukselle. MLL noudattaa kaikessa toiminnassaan omia arvojaan, joita ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu,

inhimillisyys ja yhdenvertaisuus. Lisäksi liitolla on omat toimintaperiaatteensa, jotka esitellään tässä lyhyesti.

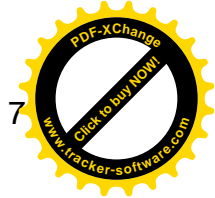
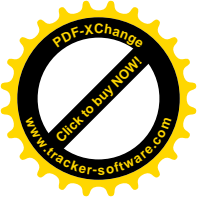
Periaatteita ovat ilo, avoimuus, kumppanuus, osallisuus ja arjen arvostus. Ilo merkitsee lapsesta ja nuoresta, vanhemmista ja perheistä iloitsemista. Avoimuus viittaa liiton viestintään ja lähestyttävyyteen sekä toimimiseen eri puolilla Suomea perheiden lähellä. Kumppanuudella MLL tarkoittaa eri tahoja, joiden kanssa toimintaa toteutetaan. Näitä tahoja ovat muun muassa perheet, kunnat, erilaiset järjestöt sekä valtio. Mannerheimin lastensuojeluliitto haluaa kasvattaa lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta yhteiskunnassamme ja heidän omassa elämässään. Osallisuuteen kuuluu myös jokaisen kuuluminen johonkin yhteisöön ja vertaisryhmään. Viimeinen periaate, arjen arvostus, kertoo MLL:n pyrkivän turvaamaan jokaiselle perheen, peruspalvelut ja vertaissuhteet, jotka muodostavat arjen ja sitä kautta kohottavat lasten ja nuorten hyvinvointia. Monia näistä toimintaperiaatteista toteutetaan myös kummitoiminnan parissa. (MLL:n verkkosivut.)

2.3.2 Visio

Mannerheimin lastensuojeluliitolla on visio, joka kulkee nimellä Suunta 2024. Tässä käydään lyhyesti läpi tuon vision tavoitteet ja toimenpiteet. Ne löytyvät kokonaisuudessaan Mannerheimin lastensuojeluliiton verkkosivuilta.

Vuonna 2024 MLL toivoo Suomen olevan maa, jossa lapset ja nuoret voivat hyvin, ja jossa heidät asetetaan etusijalle myös yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Lapsuuden merkitys ymmärretään paremmin, ja lasten eriarvoisuus on vähentynyt. MLL toivoo olevansa keskeisessä asemassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin asiantuntijana ja tekevänsä töitä joustavasti erilaisten järjestöjen, yritysten ja julkisen vallan sektoreiden kanssa sekä eri kulttuureista tulevien perheiden kanssa. Liitto haluaa pystyä ennaltaehkäisemään mahdollisia ongelmia sekä korjaamaan jo olemassa olevia, ja olla itse lasten, nuorten ja lapsiperheiden kohtaamisen ammattilainen ja edelläkävijä. MLL toivoo myös olevansa tulevaisuudessa ennistä tärkeämpi vapaaehtoistyön kehittäjä ja yhteiskunnallinen vaikuttaja.

Näihin tavoitteisiin MLL toivoo pääsevänsä toimimalla aktiivisesti lasten, nuorten ja perheiden hyväksi niin vapaaehtoistoiminnan kuin asiantuntijatyön kautta. Vapaaehtoistoimintaa liitto haluaa kehittää tarjoamalla uusia, mielenkiintoisia vapaaehtoistöitä, joihin on helppo tulla mukaan, rekrytoimalla lisää jäseniä, panostamalla monikanavaisen viestintään sekä pyrkimällä vähentämään ihmisten yksinäisyyttä. Lapsia, nuoria ja vanhempia halutaan tukea kehittämällä sekä vapaaehtoistyötä että ammatillisia palveluita ja näiden arviointia, ja

pyrkimällä olemaan mukana ajankohtaisissa haasteissa. Lisäksi Mannerheimin lastensuojeluliitto toivoo vaikuttavansa lapsiperheiden hyvinvointiin vahvistamalla työtään sekä paikallisesti, alueellisesti että valtakunnallisesti, luomalla uusia kumppanuussuhteita sekä ottamalla yhä enemmän yhteiskunnallisesti kantaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin puolesta. (MLL:n verkkosivut.)

3 Kummioppilastoiminnan tavoitteet

Kummioppilastoiminnan tavoitteet eroavat jonkin verran tukioppilastoiminnan tavoitteista siihen osallistuvien lasten iän ja elämysmaailman erojen vuoksi. Kummioppilastoimintaa on kuitenkin lähdetty kehittämään tukioppilastoiminnan tavoitteiden pohjalta. Molempia toimintoja määrittävät luonnollisesti yllä esitelty Mannerheimin lastensuojeluliiton toiminnan perusarvot. Tavoitteet on jaettu Mannerheimin lastensuojeluliiton toimittaman Koulujen kummitoiminnan oppaan (Helenius & Salovaara 2006) mukaan kolmeen eri ryhmään. Monet niistä liittyvät niin tiiviisti toisiinsa, että ne menevät paljolti päällekkäin ja esiintyvät useammassa eri kohdassa hieman eri näkökulmasta katsottuna.

3.1 Yhteisöllisyyden tukeminen

3.1.1 Yhteisöllisyys käsitteenä

Yhteisöllisyys tarkoittaa ihmisen tunnetta siitä, että hän kuuluu johonkin yhteisöön. Yhteisöllisyys voi tarkoittaa eri asioita eri yhteyksissä, mutta yhteisön on jollain tavalla tarkoitus vastata jäseniensä tarpeisiin ja olla yksilölle merkityksellinen. (Koivula 2013: 22–23.) Kun yksilö kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön, voi sen huomata puheesta esimerkiksi ”me”-muodon käyttämisenä pelkän ”minä”-muodon sijaan. Erityisesti lapsille yhteisöön kuulumisen saattaa merkitä lisäksi erilaisia rutiineja tai vaikka jonkin tietyn esineen omistamista. Monesti tietyn yhteisön jäsenillä on omia sääntöjä, joiden tarkoitus on sekä lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta että sulkea pois ne, jotka eivät kuulu samaan yhteisöön. Yhteisön jäsenillä on luonnollisesti yleensä oltava myös positiivinen tunneside keskenään, jolloin he haluavat kuulua samaan porukkaan. (Ikonen 2006: 149–152.)

Koivulan (2013: 38) mukaan yhteisöllisyys lasten kesken rakentuu useimmiten leikin parissa. Leikkiryhmiä muodostettaessa ja leikin sääntöjä pohdittaessa muodostuu uutta toimintakulttuuria, joka sitoo leikkijöitä yhteen ja erottaa heidät muista lapsista. Yhteisten kokemusten kautta muodostuu me-henkeä ja motivaatiota noudattaa sääntöjä, jolloin läheisyys lasten välillä kasvaa ja leikkiminenkin on entistä luontevampaa ja mukavampaa. Kun ryhmän jäsenistä on tullut läheisiä, tuleviakin leikkihetkiä odotetaan innolla, ja läheisyyttä il-

maistaan esimerkiksi kehuilla ja koskettamalla toista. Positiivinen vuorovaikutus ja hyvä ilmapiiri ryhmässä ovatkin usein edellytys yhteisöllisyyden muodostumiselle. (Koivula 2013: 38–43.)

Usein yhteisöllisyys lähtee liikkeelle lasten välisistä ystävyyssuhteista, jotka syntyvät juuri leikkihetkien ja muun yhteisen toiminnan aikana. Ystävyyssuhteiden verkoston avulla muodostuu pikkuhiljaa yhteisöllisyyttä, joka näkyy ensin pienissä ryhmissä ja sen jälkeen kasvaa uusien suhteiden myötä. Lapset kunnioittavat myös toistensa ystävyyssuhteita. (Koivula 2013: 34–35, 43.) Ystävyksille muotoutuu monesti samoja kiinnostuksen kohteita ja yhteiset kokemukset tuovat mukanaan ymmärrystä toista kohtaan. Tämä voi näkyä esimerkiksi kahdenvälisinä tai ryhmän sisäisinä vitseinä tai joskus jopa oman kielen kehittämisenä. (Duck 1983: 17). Ystävykset kokevat olevansa tasa-arvoisia, arvostavat toisiaan ja ovat sitoutuneita toisiinsa (Bagwell 2002: 38).

3.1.2 Yhteisöllisyyden vaiheita

Koivula (2013: 23) huomauttaa, että yhteisöllisyyttä on hyvä alkaa rakentaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Niinpä esimerkiksi juuri kummioppilastoiminta on oiva aika rakentaa ja tukea koulun ja luokan yhteisöllisyyttä, kun ensiluokkalaiset ovat juuri saapuneet kouluun. Koivulan mukaan yhteisöllisyys kehittyy kolmen eri vaiheen kautta: ensimmäinen vaihe on yhteisöllisyyden etsiminen, toinen yhteisöllisyyden piirteiden ilmenemisen vaihe ja kolmas aidon yhteisöllisyyden vaihe.

Yhteisöllisyyden etsimisen vaiheessa lapset seuraavat helposti aikuisen auktoriteettia ja vaativat omaa tilaa leikeissä ja muissa toiminnoissa. Toisia lapsia voi olla vaikea hyväksyä tai päästää lähelle. Lapset pyrkivät kuitenkin etsimään yhteisöllisyyttä kokeilemalla muodostaa suhteita eri ihmisiin. Tässä vaiheessa lasten väliset konfliktit ja kiistat ovat yleisiä, kun yhteisiä sääntöjä ja rutiineja ei ole vielä muodostettu. Vaikka yhteisiä sääntöjä ei ole, monet lapset yrittävät levittää omia sääntöjään muille kertomalla, mikä on kiellettyä ja mikä sallittua. Lapsi vasta etsii omaa paikkaansa uudessa yhteisössä.

Yhteisöllisyyden piirteiden ilmenemisen vaiheessa lapset alkavat jo puhua ”me”-puhetta ja muodostaa yhteisiä sääntöjä. Neuvottelua voi olla havaittavissa esimerkiksi erilaisissa leikeissä tai sen suhteen, kuka saa olla kenenkin kaveri. Leikit ovat vuorovaikutteisempia ja toiminnallisempia sekä onnistuvat paremmin sääntöjen puitteissa. Ryhmän kanssa on oltu jo niin kauan, että yhteistä historiaakin on takanapäin. Tässä vaiheessa kaverin kanssa

halutaan viettää paljon aikaa, ja läheisyys toisten kanssa on lisääntynyt. Kavereista ja ystävistä myös puhutaan paljon, ja oma paikka alkaa pikkuhiljaa löytyä. Tässä vaiheessa yleisiä ovat juuri kahdenväliset ystävyysuhteet ja pienyhteisöt. Lapset haluavat korostaa samanlaisuuttaan ystäviensä kanssa ja vahvistaa jatkuvasti keskinäisiä siteitään.

Kolmannessa vaiheessa, aidon yhteisöllisyyden vaiheessa, yhteisön oma kulttuuri ja säännöt ovat jo vakiintuneita. Omaan pienryhmään tai ystävään saatetaan suhtautua omistavasti, jolloin heidän ei haluta viettävän aikaa muiden kanssa. Konflikteja on vähäisesti, ja niitä ratkotaan jo omassa porukassa, eli aikuista enää välttämättä tarvita apuun niiden selvittämisessä. Vuorovaikutus on tässä vaiheessa hyvin runsasta: keskusteluja käydään paljon, hellyydenosoituksia jaetaan ja yhteistyöhalu on näkyvää. Ystävyysuhteet ovat jo erittäin läheisiä. Kaveria autetaan ja oman ryhmän sääntöjä noudatetaan kuuliaisesti. Monesti ryhmän jäsenyys on rajattu, ja sitä pyritään vahvistamaan erilaisilla rituaaleilla ja toimenpiteillä. (Koivula 2013: 25–31.)

Koivula on muodostanut yhteisöllisyyden kehittymisen vaiheensa päiväkotiyhteisön perusteella. Ikäero päiväkotilasten ja ensiluokkalaisten välillä on kuitenkin niin pieni, että vaiheet soveltuvat varmasti myös ensiluokkalaisiin.

3.1.3 Koulukulttuurin välittäminen ja ryhmään sopeutuminen

Helenius ja Salovaara (2006: 15) nostavat yhteisöllisyyden tukemisen tavoitteesta esille koulukulttuurin välittämisen, eli ensiluokkalaisten integroimisen kouluyhteisöön sekä hänen kanssaan ystäväystymisen. Kummioppilaat voivat esimerkillään näyttää mallia esimerkiksi ystävällisyydestä ja erilaisista koulupäivään kuuluvista käyttäytymismalleista ja koulun säännöistä, jolloin he auttavat ensiluokkalaista pääsemään sisälle kouluyhteisöön ja sen tapoihin. Kuten yllä todettu, yhteiset säännöt ja niiden noudattaminen ovat tärkeä asia yhteisöön kuulumisessa.

Kummioppilas auttaa ensiluokkaista löytämään kavereita sekä tarjoamalla hänelle itse ainakin yhden ystävyysuhteen että kannustamalla häntä tutustumaan omiin ikätovereihinsa. Ystävyysuhteet luovat pohjaa yhteisöllisyyden kehittymiselle (Koivula 2013: 34). Koivulan (emt. 38) mukaan yhteisöllisyys rakentuu yhteisen leikkitoiminnan kautta, sillä tästä syntyy lapsille myönteisiä kokemuksia yhteisöön kuulumisesta. Helenius ja Salovaara (2006: 15) toteavatkin, että yksi kummin tehtävistä on kutsua ensiluokkalaista mukaan leikkiin ja peleihin ja varmistaa, ettei kukaan jää niiden ulkopuolelle.

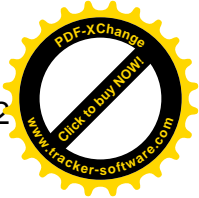
3.1.4 Koulukiusaamisen ehkäisy

Yhteisöllisyyden tukemiseen sisältyy Heleniuksen ja Salovaaran (2006: 15–16) mukaan myös koulukiusaamisen ehkäiseminen. Kummioppilaan tehtävä ei ole selvittää kiusaamista-pauksia, vaan ennaltaehkäistä niiden muodostumista varmistamalla, ettei kukaan jää yksin ja tukemalla oman kummitettavansa integroitumista kouluyhteisöön. Kummioppilaan tehtävä on myös kertoa aikuiselle kiusaamisesta sellaista havaitessaan; vastuu kiusaamistapauksen selvittämisestä on aina aikuisella. Kummeille kerrotaan kiusaamisesta koulutusosiossa, jotta he osaavat varautua erilaisiin tilanteisiin. Säännöt kiusaamistilanteessa toimimiseen kannattaa sopia koulukohtaisesti, jotta kummi tietää, miten kannattaa toimia. Nyrkkisääntö voi esimerkiksi olla, että aikuista on tiedotettava tilanteesta. Kummi voi toimia tukena kiusatulle ja pohtia hänen kanssaan yhdessä, kenelle tilanteesta kannattaa kertoa. (Helenius & Salovaara 2006: 15–16, 25.)

Kiusaaminen on hyvin monimerkityksinen käsite, joka määritellään eri tavalla eri lähteissä. Koulukiusaaminen nähdään tässä yhteydessä tiettyyn henkilöön kohdistuvana, toistuvana, systemaattisena ja tarkoituksellisenä toimintana, jossa kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee jonkinasteinen ruumiillinen, henkinen tai sosiaalinen epätasaväkisyys. Kiusaamista ei siis ole kahden yhtä vahvan oppilaan välinen nahistelua tai tappelu eikä myöskään yksittäinen henkisen tai fyysisen väkivallan teko. (esim. Hamarus 2008: 10; Salmivalli 2003: 11.)

Toisaalta voidaan miettiä, pitäisikö kiusaamisen määritelmäksi koulumaailmassa riittää, että lapsi kokee olevansa kiusattu. Hamaruksen (2008: 12) mukaan kiusaamista pitäisi aina alkaa selvittää, mikäli lapsi siitä raportoi. Sekä tutkimusten että koulumaailman arjen kannalta olisikin toivottavaa, että opettaja ja oppilas ymmärtäisivät kiusaamisen samalla tavalla – näin ei kuitenkaan yleensä ole, ellei heidän kanssaan ole siitä puhuttu (Herkama 2012: 15). Oppilaiden kanssa on hyvä pohtia kiusaamisen merkitystä ja reunaehtoja hyvissä ajoin, vaikka kiusaamista ei omassa luokassa esiintyisikään.

Kiusaaminen voidaan jakaa suoraan ja epäsuoraan kiusaamiseen. Epäsuora kiusaaminen tarkoittaa kiusatun satuttamista kiertoteitse esimerkiksi sulkemalla hänet pois joukosta tai manipuloidulla hänen ystävyys-suhteitaan. Epäsuora kiusaaminen esiintyy usein selän takana puhumisena ja juorujen levittämisenä. Suoralla kiusaamisella taas tarkoitetaan kiusatun satuttamista kasvokkain fyysisesti tai verbaalisesti. Suoraa kiusaamista on esimerkiksi töniminen ja haukkuminen. Nykyään kiusaamisen on saanut sosiaalisen median myötä

myös uuden muodon, nettikiusaamisen, joka voi kuulua kumpaan tahansa edellä esitettyyn kategoriaan. (esim. MLL:n verkkosivut; Salmivalli 2003: 30, 31.)

Kiusaamisesta seuraa uhrille sekä välittömiä että pitkäaikaisia vaikutuksia. Välittömiä vaikutuksia ovat muun muassa ahdistuneisuus, pelko, yksinäisyys, huono minäkuva ja masentuneisuus. Toisaalta voidaan myös miettiä, ovatko nämä tekijät tai osa niistä juuri syitä siihen, miksi lapsi on joutunut kiusatuksi. (Esim. Salmivalli 2003: 20; Höistad 2003/2001: 26, 27.) Vaikutukset voivat ilmetä myös fyysisinä oireina kuten psykosomaattisina kipuinä. Esimerkiksi vatsakivut tai nukkumisvaikeudet voivat kertoa kiusaamisesta. Pitkäaikaisia seurauksia ovat usein epävarmuus ihmissuhteissa, läheisyyden pelko ja jatkuva riittämättömyyden tunne, jotka voivat johtaa yksinäisyyteen. Kiusatuilla on myös muita suurempi riski tulla kiusatuksi aikuisena työelämässä. Useat kiusatut ovat kertoneet joutuneensa käymään ammattiauttajalla aikuisiässä. Äärimmäisissä tapauksissa kiusaamisen seurauksena – joko välittömänä tai pitkäaikaisena – voi olla jopa itsemurha. (Mäntylä ym. 2013: 30, 31.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton mukaan toistuvaksi kiusatuksi joutuu Suomessa 6–10 % oppilaista, kun taas kiusaajia on hieman vähemmän. Suurimmillaan kiusattujen määrä on ala-asteella. Kiusaajien määrä pysyy kuitenkin samana yläasteelle mentäessä, eli kiusaajia on useampi yhtä kiusattua kohti. Kaikki kiusaajat eivät kuitenkaan ole aktiivisia ja oma-aloitteisia kiusaajia, vaan mukana on myös esimerkiksi kannustajia ja apureita. Yläasteella kiusaaminen voi olla jo hyvinkin systemaattista ja pitkään jatkunutta. (MLL:n verkkosivut.) Kiusaamisen yleisyydestä on tehty useita tutkimuksia, ja saadut tulokset ovat vaihdelleet jonkin verran. Eriävien tulosten syynä voivat olla esimerkiksi kiusaamisen erilainen määritelmä ja kriteerit sekä erilainen tutkimusmenetelmä. Tutkimuksissa on mitattu myös, minkälainen kiusaaminen on yleisintä. Näissä (esim. Kuoppala ja Vikström 1999; Hildén 2013) tulokseksi on useimmiten saatu henkisen kiusaamisen olevan fyysistä yleisempää, ja vakavan fyysisen kiusaamisen (muun muassa lyöminen ja potkiminen) kaikkein harvinaisinta.

3.2 Oppilaan kasvun tukeminen

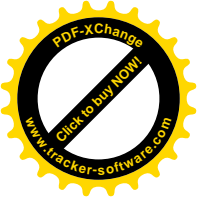
3.2.1 Vertaisryhmä

Kummi- ja tukioppilastoimintaa voidaan pitää eräänlaisena vertaistoimintana ja vertaistuen muotona, vaikka pienempien ja isompien oppilaiden välillä onkin ikäeroa yhdestä vuodesta viiteen vuoteen. Etenkin tukioppilastoiminnassa nuoret puhuvat keskenään samaa kieltä ja ymmärtävät toistensa elämäntilanteita esimerkiksi vanhempia tai opettajia paremmin, mutta myös kummioppilastoiminnassa isommat ja pienemmät lapset ovat saman kouluyhteisön jäseniä (MLL:n verkkosivut).

Vertaiset ovat henkilöitä, jotka ovat keskenään suunnilleen samalla tasolla sosiaalisessa, kognitiivisessa ja emotionaalisessa kehityksessä. Lasten ja nuorten kohdalla tämä tarkoittaa usein lähes samanikäistä toveria, mutta ikäeroa voi olla hyvinkin muutama vuosi. Tämä riippuu myös kulttuurisista tekijöistä. (Salmivalli 2005: 15.) Vertaisryhmä muodostuu vertaisista: esimerkiksi koululuokka ja kouluyhteisö ovat lapselle tai nuorelle vertaisryhmiä.

Lapsi oppii vertaissuhteissa erilaisia vuorovaikutustaitoja, asenteita, arvoja ja normeja (Kämppi ym. 2008: 72). Vertaisryhmällä on siis merkitystä lasten ja nuorten hyvinvoinnissa ja he pitävät vertaissuhteita korkeassa arvossa määritellessään viihtyvyyteensä liittyviä tekijöitä. Vertaissuhteissa saa jatkuvasti palautetta omasta käytöksestään ja olemuksesta, ja niiden pohjalta rakennetaan minäkäsitystä. Lapsen toive on tulla huomioiduksi ja hyväksytyksi toimiessaan vertaisten parissa, ja hänen sosiaalinen kompetenssinsa kehittyy vuorovaikutuksessa vertaisten kanssa. Vertaisryhmä muodostaa parhaimmillaan turvallisen ympäristön sosiaalisten taitojen harjoitteluun. (Neitola 2013: 103–107). Lapsuuden vertaissuhteet vaikuttavat myös myöhempiin suhteisiin: lapsi oppii ystäviensä ja vertaistensa kautta ymmärtämään ihmissuhteita ja toimimaan ryhmässä, ja mikäli nämä taidot puuttuvat myöhemmässä elämässä, voi se aiheuttaa hankaluuksia (Duck 1983: 114–116). Jo yksi positiivinen, vastavuoroinen vertaissuhde voi kuitenkin suojata negatiivisilta seurauksilta (Salmivalli 2005: 28, 33).

Mikäli vertaissuhteissa on vaikeuksia eikä lapsi tai nuori koe tulevansa niissä hyväksytyksi, voivat ongelmat olla pitkäkestoisia ja vaikuttaa myöhempään opiskelu- ja työelämään asti. (Salmivalli 2005: 15, 17, 28, 33.) Duck (1983: 115–117) huomauttaa, että hyväksynnän puute vertaissuhteissa voi aiheuttaa yksinäisyyttä ja luotaantäpöä, jotka ai-

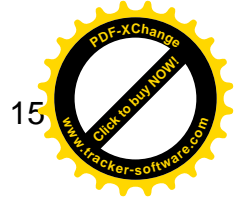
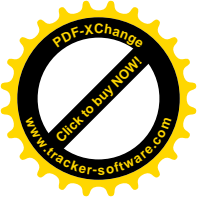
heuttavat myöhemmällä iällä korkeamman riskin sairastua jopa masennukseen, skitsofreniaan tai alkoholismiin. Tämä johtuu siitä, että ongelmat vertaissuhteissa yleensä kasautuvat. Mikäli lapsella on vaikeuksia löytää ystäviä tai tulla hyväksytyksi yhteisössä, häneltä puuttuu myönteisiä kokemuksia vertaissuhteiden rakentamisesta, mikä vaikuttaa minäkuvan kehitykseen negatiivisesti. Kun häneltä puuttuu luottamus omiin kykyihinsä tulla toimeen ihmisten kanssa ja löytää oma paikkansa, ongelmat tulevissakin ihmissuhteissa ovat todennäköisiä. Lisäksi vertaissuhteet voivat aiheuttaa ongelmia opintomenestyksessä ja koulunkäynnissä. Kun koulussa ei ole ystäviä, pelkkä kouluun meneminen voi tuntua ahdistavalta, eikä energiaa tai motivaatiota enää riitä varsinaiseen opiskeluun. (Duck 1983: 116–117.)

Uuden oppilaan on siis tärkeää löytää oma paikkansa siinä sosiaalisessa yhteisössä, jonka jäsen hänestä on tullut. Kummioppilastoiminnan avulla pyritään varmistamaan, että jokaisella ensiluokkalaisella olisi ainakin yksi turvallinen sosiaalinen suhde koulun alkaessa (Helenius & Salovaara 2006: 16).

3.2.2 Kaverin auttaminen

On toivottavaa, että kummioppilas ja ensiluokkalainen ystäväystyvät toiminnan aikana ja nauttivat toistensa seurasta. Kun ystävyys suhde on syntynyt, on luonnollista auttaa kaveria juttelemalla päivän kuulumisista ja viettämällä aikaa yhdessä. Näin kummitoiminta ei tunnu pelkästään velvollisuudelta kummillekaan. On tavoitteena, että sekä kummi että ensiluokkalainen saavat ainakin tästä vertaissuhteesta myönteistä palautetta ja sosiaalisia onnistumisen kokemuksia, jotka vaikuttavat positiivisesti minäkuvan kehitykseen. Kummitunneilla pyritään varmistamaan, ettei kukaan jää yksin murheidensa kanssa, ja että kaikkia arvostetaan. (Helenius & Salovaara 16–18.)

Samalla kummi pehmentää ensiluokkalaisen koulunaloitusta, kun hänellä on ainakin yksi turvallinen ihminen samassa yhteisössä. Pienelle koululaiselle ensimmäiset päivät tuovat mukanaan suuria muutoksia, ja kummilta on turvallista kysyä neuvoa tai jutella huolista. Kummin tehtävä on saada ensiluokkalainen tuntemaan itsensä tervetulleeksi ja osaksi kouluyhteisöä. Hän voi myös tarvittaessa rohkaista ensiluokkalaista tutustumaan omiin ikätoverihinsä. (Helenius & Salovaara 2006: 16.)

3.3 Perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen

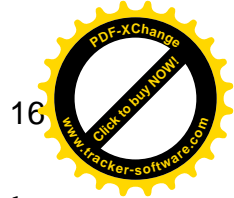
3.3.1 Vertaisoppiminen

Opetussuunnitelmassa puhutaan epämuodollisesta oppimisesta, josta kummitoiminnassa tapahtuva vertaisoppiminen on yksi muoto. Lapsi voi oppia vanhempien ja opettajien lisäksi myös omassa vertaisryhmässään. Vertaisryhmässä oppiminen edellyttää yhteisiä tavoitteita ja niihin sitoutumista, jossa lapsi rakentaa merkityksiä toiminnan kautta. Vertaisryhmässä oppiminen voi tarkoittaa lapsen toimimista opettajana toiselle lapselle, tai se voi olla lapsiryhmän yhteistä oppimista ja asioiden selvittämistä. Vertaisryhmässä lapsi oppii ilmaisemaan mielipidettään ja keskustelemaan asioista, kun opettajana ei olekaan automaattisesti vanhempi auktoriteetti. Opettajan ja oppilaan vuorovaikutuksessa vallitsee aina tietynlainen epätasapaino, jossa opettaja ohjaa, asettaa tavoitteet ja vaatii tiettyjä vastauksia. Tätä epätasapainoa ei ole vertaisoppimisessa. (Marjanen, Ahonen & Majoinen 2013: 60–61.)

Marjasen, Ahosen ja Majoisen (2013: 61–62) mukaan yhteisöllisellä vertaisoppimisella on tiettyjä piirteitä. Vertaisoppiminen on esimerkiksi aina vuorovaikutteista, tapahtuu usein leikki-tilanteissa, siihen sisältyy neuvottelua, kysymistä ja aitoa yhdessä tekemistä sekä ideoiden vaihtamista, ja se tapahtuu suunnilleen samantasoisten lasten kesken. Toimiva oppiminen tapahtuu useimmiten toimivissa yhteisöissä pelien ja leikkien kautta. Myös Vygotsky (1978: 96–98) painottaa leikin tärkeyttä lasten oppimisessa. Hänen mukaansa leikkiin kuuluva mielikuvituksellisuus auttaa lapsia toimimaan ajatusten ja tilanteiden mukaan sen sijaan, että he toimisivat pelkästään näkemiensä asioiden perusteella. Lapsi oppii noudattamaan erilaisia sääntöjä ja saavuttamaan täysin uusia asioita, jotka heijastuvat nopeasti myös arkisiin toimiin.

3.3.2 Ensiluokkalaisten oppiminen

Ensiluokkalaiset voivat oppia koulun käytänteitä ja ottaa mallia kummien toiminnasta sekä oppia esimerkiksi erilaisia leikkejä ja sääntöjä viettäessään kummien kanssa aikaa. Lisäksi kummit voivat opettaa heille kouluaineisiin liittyviä taitoja, kuten lukemista tai laskemista. Kummit voivat tuoda omia vahvuuksiaan kummitoimintaan käyttämällä esimerkiksi omia harrastuksiaan apuna kummien avustamisessa.

Opetussuunnitelma noudattaa tiettyjä arvoja, joista esimerkkejä ovat tasa-arvo, demokratia ja monikulttuurisuuden hyväksyminen. Näitä arvoja on tarkoitus välittää oppilaille koulun arjessa. Kun kummioppilaat ovat omaksuneet ne itselleen ja paneutuneet niihin mahdollisesti erikseen vielä kummikoulutuksessa, voivat he puolestaan auttaa omalla toiminnallaan ensiluokkalaisia ymmärtämään arvojen merkityksen. Esimerkiksi tasa-arvo ja monikulttuurisuuden hyväksyminen voivat tulla esiin, kun kummioppilas haluaa ottaa kaikki mukaan leikkiin ja kertoo, ettei ketään saa syrjiä esimerkiksi äidinkielen tai jonkin ulkonäköseikan perusteella. Demokratia voi taas tulla tutuksi ensiluokkalaisille, kun kummioppilaat muistuttavat, että kaikkien ehdottamia leikkejä pitää joskus käyttää. Kummien ei toki ole yksin tarkoitus vastata näiden arvojen välittämisestä, vaan niiden oppiminen tapahtuu yhdessä opettajien ja muiden koulun oppilaiden sekä vanhempien kanssa. (Helenius ja Salovaara 2006: 18–19; Perusopetuksen opetussuunnitelma 2004: 14.)

3.3.3 Kummioppilaiden oppiminen

Kummitoiminta on tärkeä oppimisen paikka myös kummeille. He oppivat kantamaan enemmän vastuuta, tuomaan omia ideoitaan ja vahvuuksiaan toimintaan ja olemaan oma-aloitteisempia esimerkiksi toisen huomioonottamisessa tai kaverin auttamisessa. Tavoitteena on, että jokainen kummioppilas ymmärtää tekevänsä tärkeää ja merkityksellistä työtä. Pienemälle oppilaalle esimerkkinä oleminen vaikuttaa väkisin myös omaan käyttäytymiseen ja ajatuksiin. (Helenius & Salovaara 2006: 19, 23.)

Kummioppilastoiminta osuu kummien kohdalla herkkään aikaan, kun ensimmäiset merkit murrosiästä alkavat ilmaantua. Kummit ovat tärkeässä elämänvaiheessa itsetunnon kehittymisen ja minäkuvan kasvun kannalta. Kummitoiminta voi vaikuttaa positiivisesti tähän kehitysvaiheeseen, kun oppilas saa aivan uudenlaisen mahdollisuuden hakea onnistumisen kokemuksia ja kokeilee siipiään luotettavana ja turvallisena tukihenkilönä pienemälle oppilaalle. Todennäköisesti tämä vaikuttaa positiivisesti kummin itsetuntoon, sillä suurin osa ensiluokkalaisista katsoo kummejaan ylöspäin ja kohtelee heitä arvostaen ja ihailen. (Helenius & Salovaara 2006: 23–24.)

4 Vertaistukea ja -sovittelua

Vertaistukea hyödynnetään kummi- ja tukioppilastoiminnan lisäksi useissa muissa tapauksissa, ja vertaistuen merkitystä ja ainutlaatuisuutta on tutkittu erilaisissa yhteyksissä. Vertaistuki on kummioppilastoimintaa huomattavasti tunnetumpi käsite myös ulkomailla, ja kummi- ja tukioppilastoiminnan englanninkielinen käännös *peer support* tarkoittaaakin suoraan suomennettuna juuri vertaistukea. Vertaistukea hyödynnetään usein kouluissa myös ulkomailla, ja osassa niistä tuen muoto on hyvin lähellä suomalaista kummi- ja tukioppilastoimintaa (ks. liite 1), osassa taas tuen muoto on hyvinkin erilaista, eikä niitä voi suoraan verrata suomalaiseen toimintamalliin. Tässä kappaleessa esittelen vertaistuen taustoja ja teoriaa sekä useissa suomalaisissa kouluissa käytetyn vertaissovittelumenetelmän, Verson.

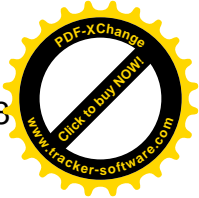
4.1 Vertaistuki

Vertaistuen lähtökohdat ovat toisen ihmisen ymmärtämisessä ja saman kokemuksen jakamisessa. Usein vertaistukea hyödynnetään etenkin mielenterveysongelmien yhteydessä muun hoidon rinnalla, ja myös erilaiset sururyhmät tai muut samantyyllisen kriisin kokemuksen jakaneiden ryhmät toimivat vertaistuen avulla. Vertaistuki auttaa ihmistä jakamaan taakansa toisen kanssa, ja vähentää näin ollen yksinäisyyttä. (Mead, Hilton & Curtis 2001: 135.)

4.1.1 Erilainen tukimuoto

Vertaissuhteen tulee olla kunnioittava ja ymmärtävä, jolloin siitä hyötyvät kaikki osapuolet. Suhteesta saadaan myönteisiä kokemuksia, jotka auttavat rakentamaan positiivista minäkuvaa ja kehittämään omaa vuorovaikutusta. Koska vertaistukea saavat ihmiset ovat usein vaikeassa elämäntilanteessa, on vertaisen tehtävä myös tuoda esille, että samassa tilanteessa kamppailee muitakin ihmisiä. Vertaistuen avulla pyritään integroimaan esimerkiksi mielenterveysongelmista kärsiviä ihmisiä paremmin yhteiskuntaan ja poistamaan totuttua ajatusmallia, jonka mukaan mielenterveyshäiriöt tekevät ihmisestä pysyvästi sairaan. On tarkoitus, että vertaistuen kautta muodostuva suhde eroaa huomattavasti potilaan ja lääkärin tai muun asiantuntijan muodostamasta suhteesta, ja osapuolet ovat mahdollisimman tasavertaisia. (Mead, Hilton & Curtis 2001: 135–136.)

Solomon (2004: 393) jakaa vertaistuen kuuteen kategoriaan. On huomioitavaa, että vertaistuen ajatellaan tässä yhteydessä tarkoittavan nimenomaan mielenterveysongelmista

kärsivien vertaistukea, kuten useimmissa muissakin teoksissa. Pääpiirteiden voidaan kuitenkin ajatella olevan samoja. Solomonin kategoriat ovat tukiryhmät (engl. *self-help groups*), jotka ovat kaikkein yleisin tuen muoto, internetin vertaisryhmät (engl. *Internet support groups*), jotka eroavat tukiryhmistä vertaisten ”kasvottomuudella”, sekä vertaisista lähtöisin olevat ryhmät (engl. *peer delivered services*), jotka hän jakaa vielä kolmeen alakategoriaan. Vertaisista lähtöisin olevien ryhmien yhteinen piirre on, että ne on aloitettu sellaisten henkilöiden toimesta, jotka ovat itse kärsineet mielenterveysongelmista. Näiksi alaryhmiksi Solomon luettelee vertaisten luomat palvelut (engl. *peer run or operated services*), vertaiskumppanuuden (engl. *peer partnership*) sekä vertaistyöntekijät (engl. *peer employees*). Vertaisten luomat palvelut ovat kokonaan mielenterveyshäiriöistä kärsineiden ihmisten suunnittelemissa ja ohjaamissa, ja perustuvat pitkälti vapaaehtoisuudelle. Vertaiskumppanuudessa taas ohjelman suunnittelu ja ohjaus eivät ole kokonaan vertaisten käsissä, mutta heillä on suuri rooli yhdessä ammattilaisten kanssa. Tästä johtuu sana kumppanuus. Vertaistyöntekijät puolestaan ovat erilaisten instituutioiden palkkaamia vertaisauttajia, joita useimmiten haetaan tiettyyn työtehtävään. (Solomon 2004: 393–394.)

Kummioppilastoiminnasta puhuttaessa kummioppilasohjaajan, eli useimmiten kummitoiminnassa mukana olevien luokkien opettajien, voidaan ajatella olevan Solomonin mainitsevia ammattilaisia, jotka suunnittelevat ja ovat vastuussa kummittelun toimivuudesta. Heidän ohjaajinaan ovat luonnollisesti vielä Mannerheimin lastensuojeluliiton koulutetut ammattilaiset, mikäli koulu hakee suoraa apua liitolta. Kummioppilastoiminnan voidaan ajatella olevan jotakin vertaiskumppanuuden ja vertaistyöntekijöiden väliltä, sillä ihanteellisessa kummitoiminnassa myös oppilaat saavat osallistua suunnitteluun, ja heillä on loppupeleissä vastuu vertaissuhteen onnistumisesta.

Kummi- ja tukioppilastoiminnan yhteydessä on todettu, että toimintaa helpottaa samankaltainen kieli nuorten välillä. He puhuvat samoista asioista ja käyttävät samantyyllisiä sanoja itsensä ilmaisuun, mikä korostuu etenkin tukioppilastoiminnassa nuorten ollessa niin lähellä toistensa ikää. Mead ja MacNeil (2004: 8) muistuttavat kielenkäytön tärkeydestä vertaistukisuhteissa. Esimerkiksi mielenterveyshäiriöistä kärsivät potilaat ovat jatkuvasti yhteydessä lääkäreiden kanssa, jolloin heidän ammattikielensä voi tarttua myös vertaisiin. Sanoja kuten oireet ja sairaus aletaan käyttää arkikielessä, ja ne osaltaan vaikuttavat sekä lääkäreiden tulkintaan potilaista että heidän omaan tulkintaan itsestään. Mead ja MacNeil kehottavatkin harkitsemaan tarkasti käytettyjä sanoja, ja puhumaan edellä mainitussa yhteydessä oireiden sijaan esimerkiksi kokemuksista, joka sanana herättää hyvin erilaisia mielleyhtymiä

sanaan ”oire” verrattuna. Kielenkäyttö liittyy siis olennaisesti positiivisen minäkuvan rakentamiseen ja vertaistuen kautta oman itsetuntemuksen kasvamiseen. (Mead & MacNeil 2004: 9.)

4.1.2 Vastavuoroisuus

Vertaistukimenetelmässä kasvetaan usein autettavasta auttajaksi, kuten myös kummioppilastoiminnassa. Esimerkiksi mielenterveysongelmien kohdalla itse apua saanut potilas voi haluta ryhtyä tukijaksi saatuaan tasapainoa omaan elämäänsä. Koska tavoitteena on muodostaa tasapuolinen suhde autettavan ja auttajien välille, suhteelle on todennäköisesti haitallista, jos auttaja alkaa ajatella tuen antamista palveluksena toiselle. Hän voi esimerkiksi toistaa omalle kohdalleen sattuneet ikävät kohtaukset tuettavan henkilön kanssa korostaakseen korkeampaa statustaan. Ihanteellista onkin, mikäli kaikki osapuolet voivat toimia sekä auttajana että autettavana, eivätkä roolita suhdettaan liikaa. Vastavuoroisuus on vertaistuen tärkeimpiä tavoitteita, jotta kukaan tuesta hyötyvä ei pitäydy pelkästään yhdessä roolissa, vaan pystyy näkemään itsensä usealla tavalla. (Mead & MacNeil 2004: 7–8.)

Jotta vastavuoroisuus (engl. *mutuality*) toteutuu, täytyy suhteen täyttää Meadin ja MacNeilin (2004: 9–10) mukaan kolme kriteeriä: molempien tulee oppia toisiltaan, molempien tulee olla mukana luomassa suhteen sääntöjä ja suhteen valtajako ei ole koskaan pysyvä tai loppuunkeskusteltu. Toisin kuin perinteisissä potilas-auttaja-suhteissa, vertaissuhteen toimivuudesta ovat vastuussa yhtä lailla auttaja kuin autettavakin. Näin vältetään syyllisyydeltä ja toisen syyllistämiseltä sekä autettavan tapauksessa passiivisuudelta. (emt. 2004: 10.)

Myös Solomon muistuttaa, että sekä autettava että auttaja hyötyvät vertaistuesta. Autettavien elämänlaatu parantuu ja sosiaalinen pääoma kasvaa, ja he hyväksyvät paremmin oman mahdollisen sairautensa. Auttajien saamia hyötyjä taas ovat muun muassa itseluottamuksen lisääntyminen omiin kykyihin, itsetunnon kasvaminen sekä toivon tunne. Vertaisauttajat ovat myös päässeet harjoittelemaan työelämässä tarvittavia kykyjä ja näin parantaneet omia uramahdollisuuksiaan. (Solomon 2004: 396.)

4.2 VERSO – vertaissovittelua

Verso eli vertaissovittelun avulla toimiva koulusovitteluhanke käynnistyi vuonna 2000. Alun perin Verso kehitettiin Suomen Punaisen Ristin alaisuudessa, mutta vuodesta 2006 lähtien se on kuulunut Suomen sovittelufoorumin piiriin. Verso on nykyään käytössä noin

600:ssa suomalaisessa koulussa, ja mukana on sekä päiväkoteja ja ala-asteita että yläasteita. Sen ideana on auttaa oppilaita ja opettajia selvittämään koulussa ilmenneet konfliktitilanteet vertaissovittelun avulla. (Verson verkkosivut.) Koen Verson esittelyn tässä tarpeelliseksi, sillä se on käytössä tähän tutkimukseen valitussa koulussa, jolloin se vaikuttaa olennaisesti myös tutkimustuloksiin. Kummioppilastoiminnan ja Verson asettamat tavoitteet menevät osittain päällekkäin, ja Verso voi vaikuttaa osaltaan esimerkiksi siihen, miten oppilaat kuvittelevat toimivansa kiusaamistilanteessa.

Verson perimmäinen idea rakentuu restoratiiviselle ajattelulle, joka tarkoittaa toiminnan perustumista yhteistyöhön ja eri osapuolien kohtaamiseen. Restoratiivisella lähestymistavalla pyritään antamaan oppilaille itselleen mahdollisuus olla mukana konfliktien selvittämisessä, ja halutaan turvata myönteinen ilmapiiri ja lopputulos. Rankaisuihin keskittymistä vältetään, ja niiden sijaan keskustelun aiheena ovat mahdolliset ratkaisut ja tulevaisuus. Tätä kautta konfliktien uskotaan vähenevän ja koko koulun hyvinvoinnin parantuvan. (Gellin 2011: 61–71.)

Versoon ilmoittauduttuaan koulun henkilökunta, ohjaajat sekä sovittelijoiksi valitut oppilaat koulutetaan, ja jokainen saa koulutuksen käytyään VERSO-ajokortin. Sovittelijaoppilaiden kanssa käydään läpi tietyt askeleet, joiden kautta konflikti- ja kiusaamistilanteita jatkossa puretaan. Sovittelussa vältetään syylistämistä ja pyritään pääsemään yhteisymmärrykseen, joka johtaa kiusaamisen loppumiseen. Ideana on, että oppilaat pyrkivät pitämään sovittelutilanteessa antamansa lupaukset ja oppivat näin vastuunkantoa ja sanansa pitämistä. Sopimuksen pitämistä ja tilanteen jatkumista seurataan sovittelun jälkeen. Sovittelijaoppilaille hyödyt ovat myös suuret, sillä sovittelija harjoittelee jatkuvasti vuorovaikutustaitoja ja erilaisten ihmisten kohtaamista sekä ongelmatilanteiden ratkaisemista. Versossa katsotaan, että oppilaille annettu vastuu on positiivinen asia ja parantaa myös oppilaiden ja koulun henkilökunnan välistä suhdetta. (Verson verkkosivut.)

Sovittelijaoppilaat ovat usein sovittelun osapuolia vanhempia, ja heidän toimintansa on vapaaehtoista. Sovittelun yhteydessä varmistetaan, ettei sovittelijaoppilailla ole puolueellista suhdetta sovittelun osapuoliin, jotta he pystyvät olemaan mahdollisimman objektiivisia. Koska vertaissovittelun yksi periaate on vapaaehtoisuus, ei kenenkään ole pakko osallistua sovitteluun, vaan heidän halukkuutensa varmistetaan aina ennen sopimuksen tekemisen aloittamista. Sovittelijaoppilaat voivat kuitenkin rohkaista osapuolia sovitteluun ja muistuttaa heitä tapaamisista. (Gellin 2011: 216–217.)

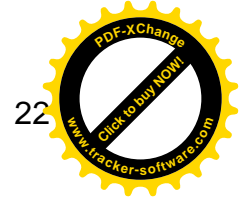
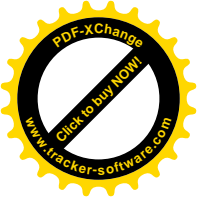
Maija Gellin muistuttaa, että kaikki keskustelu ei suinkaan ole sovittelua, vaikka se siltä arkikielessä joskus tuntuukin. Verson vahvuus on, että sovittelun askeleet ovat selkeät

ja eteneminen tarkasti strukturoitua, jolloin ratkaisukeskeisyys ja sovittelijoiden aito kohtaaminen on mahdollista. On tärkeää, että jokainen mukana oleva oppilas kokee tulleeensa kuuluksi, ja että kaikki ovat osallisia ratkaisujen etsimisessä. (Gellin 2011: 35.) Toiminnan järjestelmällisyys pyrkii myös varmistamaan, että sovittelun osapuolet kokevat olonsa sosiaalisesti turvallisiksi epämiellyttävässäkin tilanteessa, mikä kasvattaa luottamusta koko koulujärjestelmään ja sen toimivuuteen (Gellin 2011: 95).

Kuten kummioppilastoiminta, myös Verso pyrkii toiminnallaan toteuttamaan perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Vuonna 2016 käyttöön tulevassa opetussuunnitelmassa kehoitetaan oppilaita harjoittelemaan sovittelua ja ristiriitojen ratkaisemista ja korostetaan oppilaan osallisuutta kaikissa tilanteissa (POPS 2014: 24). Verso ottaa myös huomioon nykyisen opetussuunnitelman arvopohjan, johon kuuluvat muun muassa ihmisoikeudet, tasa-arvo ja monikulttuurisuuden hyväksyminen (POPS 2004: 14). Sovittelun periaatteita ovat esimerkiksi puolueettomuus, tasapuolisuus ja avoimuus, jotka osaltaan toteuttavat edellä mainittuja arvoja (Gellin 2011: 107, 109).

Lisäksi Verso pyrkii vähentämään toiminnallaan opettajien taakkaa ja työuupumusta. Kun oppilaat otetaan mukaan sovitteluun ja uskalletaan antaa heille myös vastuuta sovittelun onnistumisesta, pienentyy opettajan riitatilanteiden selvittämiseen käytetty aika huomattavasti. (Verson verkkosivut.) Sovittelun uskotaan tuovan myös taloudellista hyötyä, kun tehokkuus parantuu hyvän työilmapiirin kautta ja esimerkiksi opettajien sairauspoissaolot vähenevät uupumuksen mukana (Gellin 2011: 71).

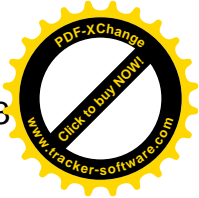
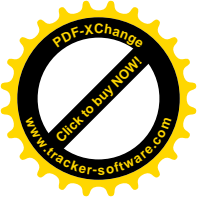
5 Aikaisempia tutkimuksia

Kuten jo totesin, aikaisempia tutkimuksia kummioppilastoiminnasta on tehty hyvin vähän. Esittelen kuitenkin tässä lyhyesti ne tutkimukset, jotka on tehty, ja joihin olen pystynyt tutustumaan Helsingistä käsin. Suomalaisia tutkimuksia on kolme, ja ulkomaalaisia kaksi. Kaikki suomalaiset tutkimukset ovat opinnäytetöitä.

5.1 Suomalaisia tutkimuksia

Ensimmäisenä esittelen Anni Hautajärven ja Tanja Kutunivan (2011) pro gradu -työn *Kummissaan kummin kaa. Luokanopettajien ja kummioppilaiden käsityksiä ja kokemuksia kummitoiminnasta*. Hautajärvi ja Kutuniva haastattelivat sekä luokanopettajia että kummioppilaita ja keskittyivät erityisesti kokemuksellisuuteen narratiivisesta näkökulmasta katsottuna. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kummioppilaiden ja luokanopettajien kokemuksia ja käsityksiä kummitoiminnasta sekä selvittää käsitysten välisiä erilaisuuksia ja samanlaisuuksia. Tulokset olivat hyvin positiivisia: kummioppilaat näkivät tärkeinä etenkin ensiluokkalaisten auttamisen erilaisissa tilanteissa ja kokivat itse kasvaneensa ja oppineensa kummina olemisesta. Esimerkkinä oleminen tuntui kummeista mukavalta. Osa kummioppilaista piti tehtävänänsä kiusaamistilanteisiin puuttumista, ja kaikki kokivat, että kummioppilaan tehtävänä on varmistaa, ettei ensiluokkalainen jää yksin. Kummioppilaat viihtyivät tehtävässään, ja vain pieni osa koki, että toiminta oli haastavaa. He eivät keksineet mitään kehitettävää toiminnassa. Myös luokanopettajien näkemykset olivat positiivisia, ja he kokivat kummioppilaan roolin tärkeäksi ensiluokkalaisen koulunaloituksessa. Käsityksissä ei ilmennyt suuria eroja.

Toisessa suomalaisessa tutkimuksessa, Annika Lappalaisen (2008) opinnäytetyössä, haastateltiin ensiluokkalaisia. Tämä tutkimus on siitä erikoinen, että siihen sisältyy kummitoiminnan käynnistäminen. Lappalainen suunnitteli itse kummitoiminnan sekä siihen kuuluvan koulutuksen MLL:n materiaalien avulla, ja toteutti kokeilun Rekolanmäen koulussa. Tutkimuksen tavoitteena oli arvioida käynnistettyä kummitoimintaa ensiluokkalaisten näkökulmasta. Haastattelukysymyksiä oli suhteellisen niukasti (kuusi kysymystä). Ensiluokkalaiset puhuivat kummeista myönteiseen sävyyn ja kuvailivat heitä muun muassa kivoiksi, taitaviksi ja kilteiksi. Vain pieni osa oli viettänyt kumminsa kanssa aikaa ohjattujen kummituntien ulkopuolella. Monet ensiluokkalaiset totesivat saaneensa paljon apua kummeilta

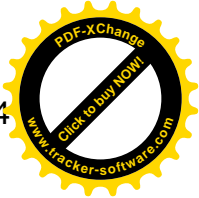

koulun sääntöjen oppimisessa sekä esimerkiksi lukemaan oppimisessa ja suunnistamisessa koulurakennuksessa. Osa oli saanut myös suojelua kiusaamis- tai riitatilanteissa. Suurin osa ensiluokkalaisista piti kummitoimintaa pelkästään positiivisena asiana, mutta muutamien mielestä kummit esimerkiksi pelleilivät tai käyttäytyivät muuten ikävästi. Rekolanmäen koulusta ei valittu kummiohjaajaa, sillä Lappalainen hoiti toiminnan käynnistämisen ja koulutukset, mutta pohdintaosuudessa Lappalainen toteaa ohjaajan olevan jatkossa hyvä lisä.

Kolmas suomalainen tutkimus on Salon ja Suvannon (2002) opinnäytetyö. Tässä tutkimuksessa aineisto on hankittu avoimilla kyselylomakkeilla Porin peruskoulujen kummeilta ja kummiohjaajilta. Kummeja (4.–6.-luokkalaisia) oli yhteensä 598 ja kummiohjaajia 59. Tässä tutkimuksessa mielenkiintoista on se, että kummit olivat itse valinneet omat kummitettavansa, jolloin kummparit olivat monesti toisilleen jo ennestään tuttuja. Yleisenä käytäntönä on, että kummiohjaajat valitsevat kummparit. Kummeista noin puolet olivat käyneet läpi jonkinlaisen kummikoulutuksen. Tulokset olivat tässäkin tutkimuksessa positiivisia. Kummisuhteissa ei koettu olevan ongelmia ja suurin osa toimi mielellään kummina tutkimushetkellä, mutta osan innostus oli laimennut matkan varrella. Merkittävää oli, että yli 70 % kummeista vietti aikaa ensiluokkalaisten kanssa välitunneilla (vrt. Lappalaisen tutkimus). Kummit toivoivat lisää ohjattua toimintaa. He kokivat mielekkääksi esimerkkinä toimimisen ja katsoivat olevansa vastuuntuntoisempia kuin ennen.

5.2 Ulkomaalaisia tutkimuksia

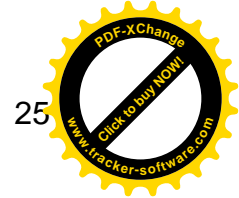
Ulkomaalaisia tutkimuksia kummitoiminnan tavoitteiden toteutumisesta löytyi vain kaksi. Etsin tutkimuksia englannin kielellä. Näidenkään tutkimusten toiminta ei raameiltaan vastaa täysin suomalaista, MLL:n kehittämää toimintaa vaan saattaa vaihdella paljonkin. Tutkimusten vähäisyys johtuu todennäköisesti siitä, että suomalaista kummitoimintaa vastaava toiminta on harvinaista ulkomailla. Englanninkielinen käsite kummitoiminnalle on *peer support*, mutta se kuvaa kaikenikäisten lasten tai aikuisten vertaistukea, ei pelkästään alakouluissa tapahtuvaa kummitoimintaa. Vanhempien, yläkoulu- tai lukioikäisten lasten niin sanottua tukioppilastoimintaa on ulkomailla tutkittu hyvinkin paljon, samoin esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien lasten vertaistukitoimintaa tai tietyssä elämäntilanteessa elävien ihmisten vertaistukimuotoja. Kaikki nämä eroavat kuitenkin merkittävästi kummitoiminnasta, eivätkä sinänsä kerro mitään juuri kummitoiminnan onnistumisesta. Niinpä olen karsinut

tutkimukset niihin, jotka kuvaavat ala-asteella tapahtuvaa vertaistukitoimintaa, eivätkä painotu erityisesti esimerkiksi oppimisvaikeuksista kärsivien tai vaikeista perheoloista tulevien lasten tukemiseen. Englanninkielinen sana *befriending*, ystäväystyminen, esiintyy useissakin tutkimuksissa, mutta sen tarkoitus on auttaa juurikin jollakin tavalla lähtökohtaisesti epäedullisessa asemassa olevia lapsia, nuoria tai aikuisia.

Ensimmäiseksi esittelen McElearneyn, Roosmale-Cocqin, Scottin ja Stephensonin (2008) Pohjois-Irlannissa toteuttaman tutkimuksen. Tutkimus on tapaustutkimus, ja keskityi erityisesti kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen. ”Kummitoiminta” esitetään tutkimuksessa välineenä vähentää kiusaamista ja oppilaisiin liittyviä ennakkoluuloja koulutettujen kummioppilaiden avulla. 16 kummioppilasta karsittiin hakijoiden joukosta ja heitä koulutettiin tunnin jaksoissa kuuden viikon ajan, ja kokeilun loputtua he vastasivat kyselylomakkeisiin. Tulosten mukaan kummit nauttivat koulutuksesta ja ottivat mielellään vastuuta. Koko koulu oli innolla mukana ohjelmassa, ja yksinäisyyttä onnistuttiin vähentämään. Tutkimuksen mukaan koulukiusaamista pystyttiin ehkäisemään ohjelman avulla juuri empatian ja yksinäisyyden ehkäisemisen kautta, mutta kummitoiminta ei yksinään riitä koulukiusaamisen ehkäisykeinoksi. Tutkimuksessa painotetaan monipuolista puuttumista sekä koko koulun aktiivista osallistumista kiusaamisen ehkäisyyn ja vähentämiseen.

Toinen ulkomainen tutkimus on Helen Cowien (1998) toteuttama laadullinen tutkimus yhdeksässä britannialaisessa koulussa. Cowie hankki aineistonsa haastattelemalla kummi- ja tukioppilaita, opettajia sekä koulukuraattoreita. Yhteensä kummi- ja tukioppilaita oli 42. Cowie ei erottele tutkimuksessaan kummi- ja tukioppilaita, vaan kaikki oppilaat ovat 10–18-vuotiaita, joten tuloksiakaan ei pysty erottelemaan. Cowien tutkimuksessa kummi- ja tukioppilaat kertoivat, että osa muista oppilaista suhtautuu heihin negatiivisesti, eivätkä kaikki opettajat heidän mielestään tuntuneet ymmärtävän kummitoiminnan ideaa. Vertaisten nuiva suhtautuminen saattaa johtua iästä sekä siitä, että kaikki tietyn luokka-asteen oppilaat eivät toimineet kummi- ja tukioppilaina. Lisäksi Cowien tutkimuksesta käy ilmi, että poikia hakeutuu toimintaan huomattavasti tyttöjä vähemmän, ja syynä voi olla halu säilyttää korkea sosiaalinen status. Sekä kummi- että tukioppilaat että haastatellut aikuiset kokivat, että toiminta vaikutti positiivisesti koko koulun ilmapiiriin ja loi turvallisuuden tunnetta. Kummi- ja tukioppilaita oli mukavaa, kun muut oppilaat tunnistivat heidät, ja toiminta lisäsi heidän itseluottamustaan ja vastuuntuntoaan.

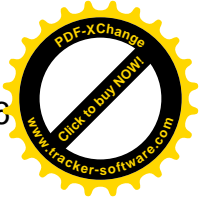
6 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä on kuvata, analysoida ja tulkita kummioppilastoinnin tavoitteiden toteutumista sekä kummioppilaiden että ensiluokkalaisten näkökulmasta erään koulun yhdellä luokkaparilla. Luokkaparilla tarkoitetaan yhtä ensimmäistä luokkaa sekä tämän luokan kummioppilaita.

Tutkimus on lähestymistavaltaan fenomenologinen. Se tarkoittaa, että tutkimuksessa pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan ihmisen kokemuksia. Fenomenologian mukaan kokemuksellisuus on ”ihmisen maailman perusmuoto”, ja tarkoittaa nimenomaan kokemuksellisuutta suhteessa ihmisen omaan elämysmaailmaan ja todellisuuteen. Kokemukset muotoutuvat erilaisista merkityksistä, joita ihmiset antavat elämässään tapahtuville asioille, jolloin merkitykset ovat fenomenologian varsinainen tutkimuskohde. Merkitykset ovat aina subjektiivisia ja yksilöllisiä, joskin fenomenologit uskovat, että ihminen on perusluonteeltaan yhteisöllinen: tällöin merkitykset muodostuvat vuorovaikutuksessa ja ovat subjektien välisiä eli intersubjektiivisia. Merkitykset muotoutuvat ihmisen oman kokemus- ja elämysmaailman mukaan, jotka ovat samankaltaisia samoissa yhteisöissä elävillä ihmisillä. (Laine 2001: 26–29.)

Tutkimustehtävä määräytyi oman kandidaatintutkielmani perusteella. Kandidaatintutkielmani oli systemaattinen kirjallisuuskatsaus, jossa kokosin yhteen 11 kummi- ja tukioppilastoinnin roolista kiusaamisen vastaisessa työssä kertovaa tutkimusta vuosilta 1998–2011. Yleisesti ottaen saamani tulokset kirjallisuuskatsaukseni perusteella olivat todella positiivisia. Tutkielman liitteenä olevasta kirjallisuuskatsaukseen tekemästani taulukosta (liite 1) näkee, kuinka 11:sta tutkimuksesta jokaisessa nähtiin kummi- tai tukioppilastoiminta pääasiassa hyvänä asiana. Kahdeksassa tutkimuksessa esille nousi myös kehitettäviä osa-alueita. Tutkimuksia oli tehty sekä kummi- ja tukioppilaiden että muiden (”tavallisten”) oppilaiden näkökulmasta. Kummioppilastoiminnasta tehtyjä tutkimuksia kirjallisuuskatsaukseen löytyi kuitenkin vain kolme, joista vain yksi oli suomalainen.

Kirjallisuuskatsaukseni keskittyi siis selvittämään, onko kummi- ja tukioppilastoinnilla aikaisempien tutkimusten valossa nähty olevan vaikutusta kiusaamisen vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn. Hyväksyin tutkielmaani kuitenkin sellaisiakin tutkimuksia, jotka käsittelivät ylipäänsä kummi- tai tukioppilastoinnin toteutumista, kunhan niissä pohdittiin kiusaamisen ehkäisyä jossakin kohdassa. Niinpä kiinnitin huomiota siihen, että koko

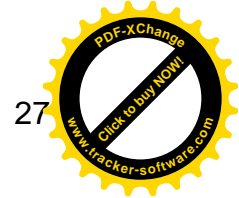
kummitoiminnasta ei ole tehty juurikaan tutkimuksia. Aikaisempia tutkimuksia kummitoiminnasta löytyi yhteensä viisi: kolme suomalaista ja kaksi ulkomaalaista. Lisäksi löysin muutamia tutkimuksia, joiden olemassaolosta tiedän, mutta joihin ei ole mahdollista päästä käsiksi. Käytän löytämiäni tutkimuksia hyödyksi esitellessäni omia tuloksiani myöhempanä.

Otin yhteyttä Mannerheimin lastensuojeluliittoon etsiessäni sopivaa koulua, ja he antoivatkin muutaman vinkin koulun löytämiseen. MLL:n ehdottamista, pääkaupunkiseudulla sijaitsevista kouluista ei löytynyt kuitenkaan halukkaita osallistujia, joten päädyin etsimään koulun itse. Koulussa, jonka valitsin, on toteutettu kummioppilastoimintaa jo useita vuosia, ja sen muoto on melko vakiintunut. Kummioppilastoiminta aloitetaan heillä kummien ollessa viidennellä luokalla, jotta kummit pysyvät pienten oppilaiden elämässä kahden vuoden ajan. Toiminta on selkeää, mutta MLL:n suosittelemaa muodollista kummikoulutusta kummit eivät olleet saaneet. Koen, että koulun järjestämä toiminta oli esimerkki hyvin tavallisesta, keskiwerrosta kummitoiminnasta määrältään ja laadultaan.

Tässä tutkimuksessa pyrin ensisijaisesti vastaamaan alla oleviin tutkimuskysymyksiin alakohtineen. Kummioppilastoimintaa on mielekästä tutkia sekä ensiluokkalaisten että kummioppilaiden näkökulmista, sillä näin siitä saa mahdollisimman monipuolisen kuvan. Tutkimuskysymysten pohjana olen käyttänyt ensisijaisesti Mannerheimin lastensuojeluliiton oppaasta löytyviä ohjeita ja tavoitteita kummitoiminnalle (Helenius & Salovaara 2006). Halusin lähteä tutkimaan kummioppilastoimintaa MLL:n tavoitteiden näkökulmasta, jotta ottaisin varmasti huomioon kaikki toiminnan mahdollisuudet ja vaikutusalueet. Vastaavaa tutkimusta ei ole aiemmin tehty. On kuitenkin hyvä tiedostaa, että kummitoiminnan ei tarvitse toteuttaa kaikkia näitä tavoitteita ollakseen hyödyllistä ja vaikuttaakseen positiivisesti koulun oppilaisiin.

1. Toteutuvatko seuraavat kummioppilastoiminnan tavoitteet kyseisellä luokkaparilla ensiluokkalaisten ja viidesluokkalaisten näkökulmista?
  - a. Yhteisöllisyyden tukeminen
  - b. Oppilaan kasvun tukeminen
  - c. Perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen
2. Eroavatko ensiluokkalaisten ja viidesluokkalaisten näkemykset kummitoiminnan tavoitteiden toteutumisesta?

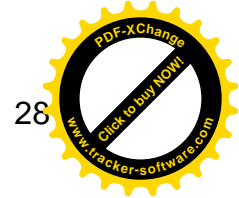
7 Tutkimuksen toteutus

7.1 Tutkimusstrategia

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus. Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on sen kokonaisvaltaisuus ja omien havaintojen käyttö tiedonkeruussa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997: 161–165). Tuomen ja Sarajärven (2002: 19) mukaan laadullisen tutkimuksen tuottaman tiedon voidaan ajatella olevan osin subjektiivista tutkijan oman näkemyksen vahvan roolin vuoksi. Useimmiten laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkimaansa ilmiötä sen selittämisen sijaan. Ymmärtäminen voidaan ajatella tutkimuskohteiden ympäristöön ja ajatuksiin eläytymisenä tai jonkin asian merkityksen ymmärtämisenä. (Tuomi & Sarajärvi 2002: 27, 28.) Vaikka määrällistä ja laadullista tutkimusta ei ole aina syytä asettaa vastakkain, Stake (1995: 37) esittelee kolme suurta eroa laadullisen ja määrällisen tutkimuksen välillä. Ensimmäinen ero on myös Tuomen ja Sarajärven mainitsemien ymmärtämisen ja selittämisen välinen ero. Toinen tyypillinen erilaisuus on tutkijan rooli: laadullisessa tutkimuksissa tuloksia analysoidaan väkisin myös tutkijan oman persoonallisuuden kautta, mitä taas määrällisessä tutkimuksessa harvemmin tapahtuu. Kolmas Staken mainitsema piirre on tiedon luonnossa: laadullisessa tutkimuksessa rakennetaan usein uutta tietoa sen löytämisen sijaan.

Laadullinen tutkimus soveltui hyvin juuri tähän tutkimukseen, koska tarkoituksena on kuvata ja ymmärtää kummioppilastoiminnan tavoitteiden toteutumista yksilöiden näkökulmista, ja pyrkiä löytämään erilaisuuksia ja samanlaisuuksia heidän vastauksistaan. Tutkimuksessa kuvataan lasten todellista elämää ja arjen ympäristöä. Halusin antaa kohdejoukolle vapauden muotoilla omat vastauksensa, jotta ne olisivat mahdollisimman moniulotteisia ja toisivat esiin ennalta arvaamattomiakin asioita.

Fenomenologisen lähestymistavan mukaan tutkin koululaisia yksilöinä, mutta osana heitä ympäröivää kouluyhteisöä ja siihen kuuluvia käytäntöjä. Jokainen koululainen on sekä koko kouluyhteisön että oman luokkayhteisönsä jäsen, ja kummitoiminnan myötä oppilaat ovat päässeet mukaan kummiyhteisöön. Viidesluokkalaisten ja ensiluokkalaisten elämyksimaailmat ovat suhteellisen erilaisia, mutta heitä yhdistää kummitoiminta ja sen antamat kokemukset. Onkin kiinnostavaa nähdä, millaisia eri merkityksiä eri-ikäiset lapset antavat kummitoiminnalle.

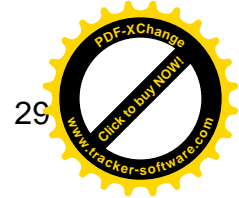

Lapsia tutkittaessa täytyy tutkijan muistaa huolehtia tutkimuksen lapsiystävällisyydestä ja eettisyydestä. Vaikka varsinainen lupa tutkimukseen osallistumiseen pyydetään huoltajilta, kannattaa myös lapselta pyytää suostumus ja kysyä, haluaako hän itse osallistua. Kouluikäisten lasten suhteen tulee varmistaa, ettei tutkimukseen osallistuminen häiritse lapsen koulunkäyntiä. Lapset tarvitsevat usein myös enemmän aikaa tutkijaan tottumiseen, joten on hyvä antaa lapsen tarkkailla haastattelijaa rauhassa. Luokanopettaja usein tuntee oppilaansa, joten koulussa tehtävissä tutkimuksissa – kuten tässä – kannattaa käyttää opettajan tuntemusta hyödyksi ja esimerkiksi kysyä, ketkä oppilaista ovat erityisen arkoja tai jännittävät paljon. (Aarnos 2001: 144–145.)

7.2 Aineiston hankkiminen

Tutkimuksessa käytin aineistonhankintamenetelmänä teemahaastattelua. Haastattelun valitsin menetelmäksi siksi, että halusin antaa haastateltaville mahdollisuuden tuottaa keskenään hyvinkin erilaisia vastauksia ja korostaa juuri haastateltavien merkittävää roolia tässä tutkimuksessa antamalla heille aktiivinen rooli vastausten luomisessa. Haastattelu on hyvä keino päästä sisälle lasten kokemusmaailmaan ja ymmärtää heidän ajatuksiaan kummitoiminnasta, ja siksi sopii erityisen hyvin fenomenologiseen lähestymistapaan (Laine 2001: 37). Lisäksi oletin haastattelun toimivan pientenkin lasten kanssa huomattavasti paremmin esimerkiksi kyselylomakkeeseen verrattuna. Hirsjärven ym. (1997: 202) mukaan haastattelun ongelmana voi olla haastateltavien taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Tätä pyrin vähentämään haastattelemalla kutakin oppilasta yksin ja muotoilemalla kysymykset mahdollisimman avoimesti.

Teemahaastattelussa haastattelun aihe ja teemat ovat tiedossa, mutta kysymyksiä ei välttämättä esitetä kaikille haastateltaville samassa muodossa tai järjestyksessä (Hirsjärvi & Hurme 1991: 36). Teemahaastattelun runko laaditaan aiheittain. Runko toimii eräänlaisena muistilistana haastattelijalle, ja siihen on listattu tärkeitä sanoja ja käsitteitä – eli teemoja – luettelomaisesti. Useimmiten yhdestä teemasta syntyy monia kysymyksiä haastattelutilanteessa. Eskolan ja Vastamäen (2001: 33) mukaan teemoja voidaan etsiä tutkijan oman intuition perusteella, kirjallisuutta apuna käyttäen tai teoriasta. Tärkeintä teemoja pohdittaessa on pitää mielessä tutkimusongelmat. Koska teemahaastattelussa halutaan saada selville ihmisen kokemuksia ja pyrkiä ymmärtämään jotakin ilmiötä, ei hypoteesille useinkaan ole tarvetta.

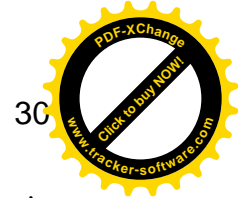
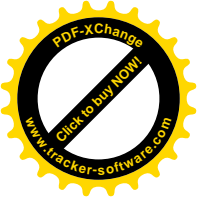
(Hirsjärvi & Hurme 1991: 40–43.) Myöskään tässä tutkimuksessa teemahaastattelulle ei asetettu hypoteesia, vaan haastatteluun lähdettiin mukaan mahdollisimman avoimin mielin.

Teemahaastattelu antaa mahdollisuuden ohjautua haastattelutilanteessa haastateltavan vastausten mukana, kuten Rapley (2004: 17–18, 26) kehottaa. Lasten tapauksessa haastateltavien jännitys on todennäköisesti kova, ja teemahaastattelu antaa vapauden muotoilla keskustelua kunkin lapsen jännityksen, puheliaisuuden ja vastaustyylin mukaan. Rapley neuvoo haastattelijaa rohkaisemaan haastateltavia vastaamaan parhaansa mukaan ja takamaan heille mahdollisimman turvallisen ympäristön haastattelutilanteessa (2004: 18–21). Tätä pyrin toteuttamaan painottamalla heille, ettei oikeita vastauksia ole, vaan kyse on heidän omista kokemuksistaan.

Hirsjärvi ja Hurme (1991: 44–45) jakavat teemahaastattelun kysymykset tosiasiakysymyksiin ja mielipidekysymyksiin. Jaottelua on käytetty apuna myös tämän tutkimuksen kysymyksiä ja teemoja pohdittaessa. Tosiasiakysymykset jakautuvat julkisiin ja yksityisiin tietokysymyksiin: julkisissa tietokysymyksissä on kyse esimerkiksi koulun kummioppilaiden määrästä, ja yksityisissä tietokysymyksissä kysymys on henkilökohtaisempi, esimerkiksi oma syntymävuosi. Tietokysymyksiin on useimmiten olemassa oikea vastaus. Mielipidekysymykset Hirsjärvi ja Hurme ovat jakaneet tunteita, asenteita ja arvostuksia koskeviin kysymyksiin. Sanomattakin on selvää, että raja näiden kysymysluokkien välillä on hyvin häilyvä. Tässä tutkimuksessa käytin sekä tosiasia- että mielipidekysymyksiä.

Toteutin haastattelut oppilaiden omassa koulussa, jolloin paikka oli heille tuttu ja turvallinen. Lisäksi tilan sai lukkoon, jolloin häiriötekijöiden vaara oli pieni. Valitettavasti muutaman oppilaan kohdalla tilaan saapui koulun opettaja, joka tuli tiedustelemaan tilan käyttömahdollisuuksia ja näin ollen keskeytti haastattelun hetkeksi. Keskeytykset eivät tuntuneet kuitenkaan häiritsevän oppilaita juurikaan, ja usein he muistivat tarkkaan, mihin kohtaan olimme keskustelussa jääneet ennen keskeytystä.

Eskola ja Vastamäki (2001: 27–29) muistuttavatkin, että haastattelupaikka on syytä valita huolella, jotta haastateltavan olo olisi mahdollisimman rento ja itsevarma. Koska kyseessä on kouluikäisten lasten haastattelu, oli paikan valinta entistä tärkeämpää. Haastattelun aluksi pyrin keskustelemaan lasten kanssa heille tutuista asioista, joista puhuminen saattaisi lieventää jännitystä ja avata kielenkantoja. Aarnos (2001: 147) painottaa, että lapsia haastatellessa tulee kiinnittää erityistä huomiota avoimeen ja kuuntelemaan ilmapiiriin. Lapsen kanssa on hyvä myös keskustella tutkimuksesta ja kertoa, mistä haastattelussa oikein on kyse.

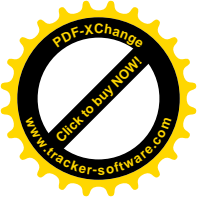

Haastatteluteemat pohjautuvat kummitoiminnan tavoitteisiin. Ensiluokkalaisten ja kummioppilaiden pääteemat ovat samat, mutta alateemat eroavat hieman toisistaan oppilaiden erilaisen aseman vuoksi. Kuten jo totesin, pyrin keskustelemaan lasten kanssa tutkimuksesta ja muista asioista ennen varsinaisiin teemoihin perehtymistä. Litterointi alkaa varsinaisesta haastatteluosuudesta ja päättyy sen loputtua, eli alku- ja loppukeskustelut eivät näy litteroinnissa. Teemat ja niihin liittyvät esimerkkikysymykset löytyvät liitteestä 2.

Tutkimukseen osallistui 21 oppilasta. Oppilaista 12 oli ensiluokkalaisia kummilapsia ja yhdeksän viidesluokkalaisia kummioppilaita. Ensiluokkalaisista haastateltavista kuusi oli poikia ja kuusi tyttöjä, kun taas viidesluokkalaisista kolme oli poikia ja kuusi tyttöjä. Haastatteluun osallistuivat luokkaparilta kaikki, jotka olivat halukkaita, ja joiden huoltajat olivat allekirjoittaneet tutkimukseen osallistumiseen vaadittavan lupalapun haastatteluajankohtaan mennessä. Haastateltavista muodostui seitsemän kummiparia, ja näin ollen seitsemän haastatellun oppilaan pari ei osallistunut tutkimukseen. Kolmella tutkimukseen osallistuneella ensiluokkalaisella oli kaksi kummioppilasta, joista toinen oli haastateltavana (he sisältyvät seitsemään kummipariin).

7.3 Aineiston analyysimenetelmät

Aineiston käsittely alkoi litteroinnilla, eli haastattelujen muuntamisella tekstiksi. Litterointi ei ikinä voi olla yhtä tarkka tai monisyinen kuvaus aineistosta kuin itse haastattelun kuunteleminen, mutta se sopii tarkkuustasoltaan tämän tutkimuksen analysoitavaksi aineistoksi. Litteraation kautta on helpommin mahdollista hahmottaa tutkittava ilmiö kokonaisuutena ja sen kautta haastattelumateriaaliin tulee tutustuttua automaattisesti useamman kerran. Näin ollen aito haastattelutilanne palautuu hyvin mieleen ennen litteraatioon syventymistä. (Rapley 2004: 27.) Koska tässä tutkimuksessa on tarkoitus tutkia haastattelun asiasisältöjä eikä esimerkiksi haastattelijan ja haastateltavan vuorovaikutusta keskenään tai haastateltavan puhetyyliä, voidaan litteraatiosta jättää esimerkiksi taukojen tai naurahdusten yksityiskohtainen kuvailu pois. (Ruusuvuori 2010: 424–426.) Olenkin kuvannut taukoa kolmella pisteellä ja kirjannut naurahdukset sulkuihin, mutta en ole eritellyt niiden kestoa tai muotoa sen tarkemmin. Litteraatio on jo sellaisenaan yksi osa tutkijan tulkintaa haastattelutilanteesta. Ruusuvuoren (2010: 428) mukaan tutkija tulkitsee litteroidessaan aineistoa havainnoijana, kulttuurin jäsenenä ja tutkijana. Nämä kaikki rajaavat ja muokkaavat sekä litteraatiota että siitä

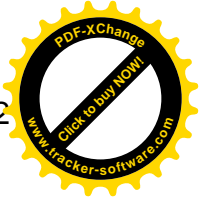

tehtävää analyysia ja suuntaavat myös lukijan huomiota tiettyihin haastattelun piirteisiin toisia enemmän.

Laadullisen tutkimuksen analyysi on usein induktiivista analyysia, eli kulkemista yksittäisestä yleiseen. Tämä johtunee laadullisen tutkimuksen tyypillisestä pyrkimyksestä ymmärtämiseen selittämisen sijaan (ks. ylempää). Induktiivista analyysia kutsutaan yleisesti myös aineistolähtöiseksi analyysiksi. Toisaalta taas laadullisessakin tutkimuksessa voidaan käyttää deduktiivista analyysia, jossa lähdetään liikkeelle jostakin kattoteoriasta. (Tuomi & Sarajärvi 2002: 95–101.) Toinen, usein käytetty nimike deduktiiviselle analyysille on teorialähtöinen analyysi. Monissa oppaissa on näiden kahden vaihtoehdon lisäksi esitelty eräänlainen välimuoto, teoriasidonnainen analyysi, jossa analyysi ei pohjaudu teoriaan, mutta ammentaa sitä aineiston rinnalla. Teoriasidonnaisessa analyysissa ei välttämättä tarvita yhtä isoa kattoteoriaa, vaan teoria voi koostua useasta eri osasta: käsitteistä, teorioista ja aikaisemmista tutkimuksista. (Esim. Eskola 2001: 136–137.) Tähän tutkielmaan on valittu teoriasidonnainen analyysi, sillä tuntui mielekkäältä lähteä analysoimaan aineistoa teorian ja aineiston kulkiessa käsi kädessä. Tämän tutkielman teoriaosuus koostuu juurikin erilaisista käsitteenmäärittelyistä, Mannerheimin lastensuojeluliiton tavoitteista ja taustoista sekä tehdyistä aikaisemmista tutkimuksista. Teoriasidonnainen analyysi antaa mahdollisuuden poimia teoriasta kulloinkin tarvittava osa ja pohtia analyysin muotoa yhdessä sekä haastatteluaineiston että teorian avulla. Näin koen pääseväni käsiksi kummitoimintaan ilmiönä mahdollisimman hyvin, ja pystyn muodostamaan oppilaiden vastauksista teorian avulla kokonaisvaltaisen kuvan.

Teoriasidonnainen analyysi kertoo analyysin lähestymistavan, muttei vielä sen etenemistapaa. Sisällönanalyysi on ristiriitainen käsite, jota tulkitaan eri lähteissä eri tavalla. Tuomen ja Sarajärven (2002) mukaan sisällönanalyysi on merkityksiä etsivää tekstianalyysia (poiketen siis diskurssianalyysista), jota voidaan pitää sekä yksittäisenä metodina että löyhänä teoreettisena kehyksenä. Heidän mukaansa sisällönanalyysi voi olla joko induktiivista tai deduktiivista, ja etenee tiettyjen askelten mukaan. Induktiivisen eli aineistolähtöisen sisällönanalyysin askeleita ovat Tuomen ja Sarajärven teoksen mukaan karkeasti ottaen haastattelujen kuunteleminen ja aukikirjoitus, pelkistettyjen ilmausten etsiminen ja listaaminen sekä samanlaisuuksien ja erilaisuuksien etsiminen näistä listauksista ja niiden muodostaminen ala- ja yläluokiksi (2002: 111–115).

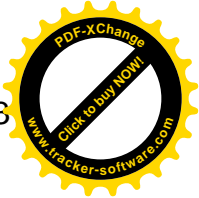
Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen (2010: 19–20) mukaan taas laadullinen sisällönanalyysi on eräänlainen analyysin esivaihe, jossa aineistoa luokitellaan ja jaotellaan eri lokeroihin. Heidän mukaansa luokittelu ja ala- ja yläkäsitteiden muodostaminen ei siis riitä

laadullisen aineiston analyysiksi. Sisällönanalyysin puhdas aineistolähtöisyys ei myöskään ole heidän mukaansa mahdollista, sillä luokitteluvaiheeseen vaikuttavat tutkimuksessa käytetty teoria ja tutkijan tekemät omat tulkinnat ja valinnat siihen liittyen. Tästä olen samaa mieltä, sillä omat tulkintani vaikuttavat väkisin tutkimuksen tuloksiin tällaisessa laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskysymysten asettelusta lähtien. Lisäksi esimerkiksi valintani käyttää Mannerheimin lastensuojeluliiton aineistoa tutkimuskysymysten pohjana antaa jo tutkimuksen toteuttamiselle ja sitä kautta tuloksille selkeän suunnan.

Tähän voisi käydä ratkaisuksi ylempänä esitelty teoriasidonnainen analyysi. Sisällönanalyysista voidaan kuitenkin jatkaa tarkempaan analyysiin, jossa alustavia luokitteluja koulitaan ja muokataan jäsentyneemmiksi periaatteiksi ja tuloksiksi. Aineiston tutkimisessa ja läpikäynnissä tulee olla mahdollista muuttaa tutkimuksessa käytettäviä käsitteitä ja tutkimuskysymyksiä, jotta tutkittavaa ilmiötä pystytään ymmärtämään parhain mahdollisin keinoin. Laadullisen tutkimuksen aineisto voi ollakin hyvin erilainen, kuin tutkija on kuvitellut. Näin ollen tutkijan ei kannata pysytellä itsepintaisesti alkuperäisissä käsitteissään ja luokissaan, vaan antaa aineiston ohjata analyysia. Myöskään luokkiin sopimattomia tai mahdollisen hypoteesin kanssa ristiriitaisia tuloksia ei tule jättää pois. (Ruusu vuori ym. 2010: 21–26.)

Eskola (2001) esittelee artikkelissaan laadullisen aineiston analyysia vaihe vaiheelta. Vaikka artikkelissa ei missään vaiheessa käytetä käsitettä ”sisällönanalyysi”, vastaa se askeleiltaan sitä ainakin aluksi – riippuen minkälaisen käsityksen haluaa sisällönanalyysista omaksua. Esitelty analyysi on lähestymistavaltaan teoriasidonnainen. Eskolan mukaan ensimmäinen askel teemahaastattelun analysoinnissa litteroinnin jälkeen on järjestää aineisto teemoittain. Teemoittamisen jälkeen seuraa varsinainen analyysi, jossa tutkija poimii otteita aineistosta sitä kuitenkaan supistamatta, tekee muistiinpanoja, etsii teoriakytkentöjä ja pohtii erilaisia ideoita ja ratkaisuja. Seuraava Eskolan esittelemä vaihe on tärkeimpien kohtien löytäminen ja luokittelu. Tämän tekemiseen Eskola antaa kaksi vaihtoehtoa, tematisoinnin ja tyypittelyn, joista tyypittely on yleisempiä tyyppisiä etsivä menetelmä ja tematisointi pyrkii ryhmittelemään vastauksia teemoittain ja valaisemaan niitä lukijalle esimerkiksi sitaattien avulla. Tässä keskitytään tematisointiin, joka myös Laineen (2001: 42) mukaan on hyvä keino lähteä tulkitsemaan aineistoa fenomenologisesta näkökulmasta. Eskola antaa esimerkin matriisista, jossa kunkin haastateltavan vastaukset on jaettu teemoihin ja sen jälkeen merkitty sen mukaan, kuinka antoisaa tietoa vastaus tuottaa teemaan liittyen. Mielestäni matriisi on selkeä tapa esittää aineistosta löytynyttä tietoa, sillä se helpottaa tutkijan kannalta

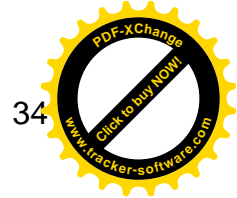

analyysin jatkamista ja muodostaa lukijalle kokonaisvaltaisen kuvauksen analyysin alkuvaiheista. Tämän tutkimuksen matriisi löytyy liitteestä 3.

Uskoisin, että tähän loppuva analyysi on sellainen sisällönanalyysi, jota Ruusuvuori ym. (2010) kritisoivat artikkelissaan. Aineisto on tematisoitu ja sieltä on etsitty ala- ja yläkäsitteitä, mutta analyysia ei ole vielä suoritettu loppuun. Tähän kohtaan Eskolalla on kaksi ratkaisua: aineistoa voi lähteä analysoimaan matriisin avulla joko teemoittain tai haastateltava kerrallaan. Teemoja voi myös pilkkoa pienempiin osiin, mikäli tarve vaatii. Tässä vaiheessa tutkija valottaa lukijaa teemoja edustavista vastauksista valitsemalla niistä parhaimpia, ja kirjoittaa aineistonsa tulkinnat omin sanoin auki. Tämän jälkeen seuraa vaihe, jossa teoria otetaan varsinaisesti mukaan analyysiin (vaikka se on toki kulkenut mukana jo muistiinpanovaiheesta asti). Oma, kirjoitettu tulkinta käydään läpi liittäen siihen aikaisempia tutkimustuloksia sekä muuta teoriaa. Viimeinen vaihe Eskolan esittelemässä analyysissa on kirjoittaa tekstistä lopullinen, hiottu versio. (Eskola 2001.)

Päätin lähteä analysoimaan aineistoa teemoittain, sillä fenomenologisen lähestymistavan mukaisesti pyrin ymmärtämään nimenomaan tutkittavaa ilmiötä, eli kummioppilastoitintaa, luomalla siitä kokonaisvaltaisen kuvan haastattelujen avulla. Teemoittain kulke-malla pystyn tuomaan eri oppilaiden vastaukset yhteen ja rakentamaan niistä mahdollisimman selkeitä merkityskokonaisuuksia. Laine (2001: 43–44) kutsuu merkitysten yhteen tuomista ja niiden välisten suhteiden arvioimista synteetiksi, jonka lopputuloksena on monipuolisempi ymmärrys itse ilmiöstä.

Eskolan (2001) versio laadullisen aineiston teoriasidonnaisesta analyysista tuntuu vastaavan aluiltaan Tuomen ja Sarajärven esittelemää, pelkistettyä sisällönanalyysia, mutta ei kuitenkaan jätä analyysia luokitteluvaiheeseen, vaan vie sen loppuun asti Ruusuvuoren ym. (2010) toiveiden mukaisesti. Tässä tutkielmassa analyysi on siis toteutettu Eskolan esittämien askelten mukaan. Analyysissa on kuitenkin pyritty pitämään huolta siitä, että teemoihin sopimattomat vastaukset eivät jää pois analyysivaiheesta, sekä siitä, että tutkimuskysymysten ja käsitteiden suhteen riittää tarpeeksi joustavuutta, kuten Ruusuvuori ym. muistuttavat (2010: 21–26).

8 Tutkimustulokset ja niiden tulkintaa

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset aiemmin esiteltujen tutkimuskysymysten ja haastatteluteemojen avulla. Kuten totesin yllä, analyysi on tehty Eskolan (2001) ohjeiden mukaan, ja sen apuna on käytetty matriisia, josta olen lähtenyt analysoimaan vastauksia alateemojen kautta. Matriisi löytyy liitteenä tutkielman lopusta (liite 3). Haastatteluteemat ja tutkimuskysymykset eivät ole täysin samat, vaan ne menevät hieman limittäin, mutta koin lukijalle parhaaksi vaihtoehdoksi esitellä tulokset niin, että tutkimuskysymykset toimivat yläotsikkoina, joihin on yhdistetty sopivat alateemat haastatteluista. Näin varmistan samalla, että kaikkiin tutkimuskysymyksiin tulee vastattua. Kaikkien oppilaiden nimet on muutettu.

Tutkimukseen osallistuneessa koulussa kummitoimintaan kuuluivat kummivälitunnit, kummitunnit sekä kummiruokailut. Kummioppilaat eivät olleet saaneet koulutusta tehtäväänsä, millä on todennäköisesti iso vaikutus myös tuloksiin.

8.1 Yhteisöllisyyden tukeminen

Tässä luvussa esittelen vastaukset ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, yhteisöllisyyden tukemiseen. Kuten ylempänä olen esitellyt, yhteisöllisyyden tukemisen alatavoitteita ovat koulukulttuurin välittäminen ja koulukiusaamisen ehkäisy. Käytän analyysissa apuna myös Koivulan (2013) yhteisöllisyyden vaiheita. Yhteisöllisyyden tukeminen on suurin yksittäinen tavoite, johon kuuluu alakohtia kaikista kolmesta haastatteluteemasta.

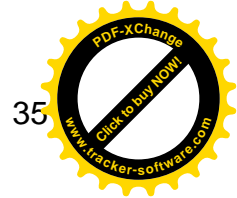
8.1.1 Oman luokan yhteisöllisyys

Oman luokan yhteisöllisyys liittyy luonnollisesti yhteisöllisyyden tukemiseen. Pyrin selvittämään, mitä oppilaiden toiminta ja puhe kertoivat heidän oman luokkansa yhteisöllisyyden vaiheista, ja mitkä tekijät olivat mahdollisesti vaikuttaneet siihen.

Ensiluokkalaiset

Ensiluokkalaiset olivat olleet haastatteluhetkellä koulussa vajaan vuoden, ja ehtineet siinä ajassa jo tutustua luokkakavereihinsa ja muodostaa erilaisia suhteita. Yksi kummitoiminnan tavoitteista on tukea ensiluokkalaisten yhteisöllisyyttä, ja siihen liittyen oli olennaista pyrkiä selvittämään, missä yhteisöllisyyden vaiheessa ensiluokkalaiset kokivat olevansa. Kuten

olen yllä maininnut, Koivulan (2013) kehittämää yhteisöllisyyden vaiheita voi mielestäni soveltaa hyvin ensiluokkalaisiin, sillä heidän ikänsä ja kehitysvaiheensa ovat riittävän lähellä päiväkotilaisia. Olen pyrkinyt selvittämään oppilaiden kokemuksia yhteisöllisyydestä lähinnä välituntitoiminnan perusteella, sillä kuten Blatchford (1998: 15) huomauttaa, välituntien aikana oppilaiden välillä on eniten vuorovaikutusta, ja välitunneilla tapahtuu suurin osa puhumisesta, leikkimisestä ja muusta mahdollisesta toiminnasta. Näin ollen myös mahdolliset ikävät kokemukset tapahtuvat useimmiten välitunnilla.

Koivulan mukaan yhteisöllisyyden piirteiden ilmenemisen vaiheessa, eli yhteisöllisyyden keskimmaisessa vaiheessa, kahdenväliset ystävyysuhteet ja pienyhteisöt ovat yleisiä, ja me-muotoa aletaan käyttää puheessa (Koivula 2013: 25–31). Useimmat ensiluokkalaiset käyttivät vielä tiukasti minä-muotoa puhuessaan välituntitoiminnasta ja -leikeistä, eivätkä siirtyneet me-muodon käyttöön automaattisesti. Oma minä tuntui siis vielä ohittavan yhteisöön kuulumisen ilon. Hannun, Iiron ja Jeminan kommentit ovat esimerkkejä minäkeskeisestä puheesta.

No mä leikin mun kavereitten kanssa tai sitten yksin. (Hannu)

Yleensä, mä leikin niiden kans mitkä siinä on mukana. (Iiro)

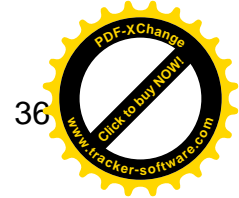
No, mä oon tangoilla. (Jemina)

Toisaalta taas suurin osa ensiluokkalaisista mainitsi kavereita puheissaan, usein nimeltä. Kuten Koivula toteaa, tuntui olevan tärkeää yhdistää itsensä tiettyyn ystävään, jonka kanssa yhteisiä kokemuksia on jo jaettu. Koivulan mukaan kavereista puhutaan paljon juuri yhteisöllisyyden piirteiden ilmenemisen vaiheessa (2013: 28–29). Monet ensiluokkalaiset tahtoivat tuoda esille tietyn ystävän tai tietyn porukan, kenen kanssa useimmat välitunnit kuluivat. Kenelläkään haastatelluista ei tuntunut olevan ongelmaa kavereiden löytämisessä, vaan kaikki mainitsivat ystävien kanssa vietetyn ajan välituntien yhteydessä.

Oon mun kaverin kanssa. Leikin. (Luka)

Mä leikin niinku mun luokkakavereiden kaa. (Taika)

Kuten Taikan kommentista näkyy, osa oppilaista mainitsi myös leikkivänsä koko luokan tyttöjen tai poikien kanssa. Raja tyttöjen ja poikien välillä tuntui olevan hyvin selkeä ensiluokkalaisten joukossa, mutta sekä tytöillä että pojilla oli nimettävänä kavereita. Välitunti-toiminta erosi tyttöjen ja poikien välillä, sillä suurin osa pojista pelasi jalkapalloa tai muita

pallopelejä, kun taas tytöt leikkivät erityyppisiä leikkejä. Sekä tyttöjen että poikien joukossa oli isommissa ja pienemmissä porukoissa viihtyviä oppilaita. Alla olevassa esimerkissä Laura kertoo, kenen kanssa hän yleensä viettää aikaa välituntisin.

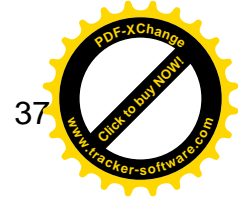
Maria... Nea, Jonna, Taika, Jemina ja joskus Sanni... Alli, Iines... Ää ja ei varmaan ketää muita. (Laura)

Muutama tyttö mainitsi leikkivänsä myös rinnakkaisluokkalaisten kanssa, joten oman luokan rajat eivät olleet vielä tiukat. Vaikka Taika kertoi aiemmin leikkivänsä luokkakavereidensa kanssa, tuli myöhemmin ilmi, että hän laskee tuohon ryhmään myös rinnakkaisluokan oppilaita.

Noo... äsken tänään olin yks aaaaa me hypittiin hyppynarulla. (Taika)

Suurin osa oppilaista oli tuntenut useampia kavereita jo esikoulussa, ja voikin olla, että esikoulussa muodostunut ystävyys ja yhteisöllisyys ovat kantaneet kouluun saakka, vaikka kaverukset olivat olleet eri luokilla jo lähes vuoden. Koivulan (2013: 31) mukaan aidon yhteisöllisyyden vaiheessa ryhmään pääsy on usein tiukasti rajattu ja omaan ryhmään suhtaudutaan omistavasti, mikä saattaa välillä heijastua jopa ikävänä käytöksenä toista ryhmää kohtaan. Tästä ei näyttänyt olevan ainakaan vielä kyse ensiluokkalaisten joukossa.

Konflikteja tai kiistoja ensiluokkalaisten joukossa ei tuntunut haastattelun perusteella juurikaan olevan, eikä kukaan maininnut riitoja ystävän kanssa. Koivulan (2013: 28) mukaan nämä ovat yleisiä yhteisöllisyyden ensimmäisessä vaiheessa, kun yhteisöllisyyttä vasta etsitään, ja lapset tarvitsevat paljon omaa tilaa. Haastattelujen perusteella näyttää siltä, että osa oppilaista kokee jo luokan omakseen ja on lisäksi muodostanut sen sisällä pienyhteisöjä, joihin kokee voimakastakin yhteenkuuluvuuden tunnetta. Nämä oppilaat ovat todennäköisesti yhteisöllisyyden piirteiden ilmenemisen vaiheessa. Osa oppilaista taas tuntui vaalivan omaa yksityisyyttään ja oli ehkä muodostanut läheisemmän suhteen yhteen tai kahteen muihin oppilaaseen. Todennäköisesti nämä lapset vasta etsivät omaa paikkaansa, ja voivat vielä kokea arkuutta luokan kesken. Koivulan luokittelun mukaan he kuuluvat yhteisöllisyyden etsimisen vaiheeseen (2013: 27–28). On huomioitavaa, etteivät kaikki lapset suinkaan etene yhteisöllisyyden portaita samaan tahtiin, vaikka kuuluvatkin samaan luokkaan tai ryhmään.

Kummioppilaat

Kummioppilaiden yhteisöllisyyden kasvattaminen ei kuulu kummitoiminnan tavoitteisiin, vaan heidän tehtävänsä on tukea ensiluokkalaisten yhteisöllisyyttä. Päätin kuitenkin ottaa haastatteluun mukaan myös kummioppilaiden oman luokan yhteisöllisyyttä valottavia kysymyksiä, sillä niiden perusteella voi verrata, millaisena ensiluokkalaisten yhteisöllisyys näytetään vanhempiin oppilaisiin verrattuna. Koska viidesluokkalaisten ovat jo kaukana päiväkotilaisten kehitysvaiheista, ei Koivulan (2013: 25–31) tutkimuksen perusteella tehtyä jaoteltua mielestäni voi suoraan soveltaa heihin. Vertaan kuitenkin lyhyesti viidesluokkalaisten puheita omasta luokastaan ensiluokkalaisten vastaaviin puheisiin.

Viidesluokkalaisten joukossa esiintyi huomattavasti ensiluokkalaisia enemmän puhetta me-muodossa, vaikka kysymys esitettiin heille aina sinä-muodossa.

Noo me pelataan futista aika paljon tuol... (Lauri)

No nyt me ollaan tänää ainaki leikitty, tai niinku hypitty hyppynarulla ja tehty, me tehään niinku aika usein kaikki yhdessä. (Tilda)

Me-muotoa käyttivät yhtä lailla sekä tytöt että pojat, ja monien vastauksissa tuli myös esille, että kaikki luokan tytöt/pojat viettävät aikaa yhdessä, eikä luokka ole jakautunut heidän mielestään voimakkaasti pienempiin ryhmiin. Ensiluokkalaisiin verrattuna tiettyjen kavereiden nimiä mainittiin vähemmän, eikä kukaan puhunut pelkästään yhdestä kaverista, vaan isommasta yhteisöstä. Kriston kommentti on esimerkki koko luokan kanssa toimimisesta välitunnilla – tosin jalkapalloa pelasivat muiden vastausten perusteella vain luokan pojat.

No, yleensä pelaan aina mun luokan kaa jalkapalloa. (Kristo)

Otetaan niinku kaikki huomioon tai silleen että -- meil ei oo niinku hirveest jakautunu sillee -- et kyl voi olla ihan hyvin pojanki kaa samas ryhmässä. (Jade)

Jaden näkemys omasta luokasta tulee ilmi monissa muissakin kommentteissa, joissa tuodaan esille muun muassa hyvä yhteishenki ja puhaltaminen yhteen hiileen. Muutama oppilas kommentoi luokan mölyisyyttä, mutta jokainen kertoo viettävänsä aikaa useiden kavereiden kanssa ja nauttivansa omasta luokastaan.

No (naurahdus) joskus on vähän sellast niinku öö riehakasta -- joskus tulee kinoja ja joskus huutoa -- esimerkiksi jossain koulun välisis niinku, niinku peleissä ni on aina tosi sillee et pelataan kaikki yhteen et... (Amanda)

Mmm no, aika sellanen kiva. Et me ei niinku hirveesti sillee riidellä et me niinku sit kaikki kuitenkin niinku ymmärtää toisiaan ni sit se menee sillee hyvin. (Enni)

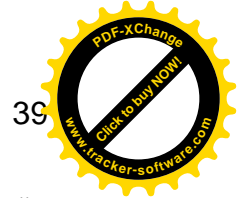
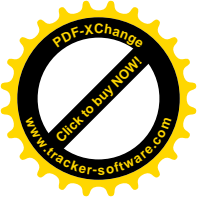
Näyttää siis siltä, että viidesluokkalaisten yhteisöllisyys on korkealla tasolla, ja muistuttaa Koivulan (2013: 25–31) jaosta eniten aitoa yhteisöllisyyttä. Mainittavaa on, että luokka on pysynyt samana ensimmäisestä luokasta lähtien, eli tuo sama ryhmä on ollut kasassa jo viisi vuotta. Kuten jo aiemmin totesin, Koivulan jaottelua ei kuitenkaan voi kunnolla soveltaa viidesluokkalaisiin, sillä he eivät suhtaudu omaan ryhmäänsä tai ystäviinsä päiväkotilaisten lailla. Yhteisöllisyys on kuitenkin käsite, joka koskettaa kaikkiin ikäluokkiin kuuluvia ihmisiä. Pentin (2003: 106) määritelmä yhteisöllisyydestä ”ihmisten keskinäisenä yhteenkuuluvuutena, sosiaalisen solidaarisuuden kehittymisenä ja aidon kansalaisuuden tunnustamisena” pätee siis myös viidesluokkalaisiin kummeihin. Monien oppilaiden kommentit ilmaisevat solidaarisuutta ja yhteenkuuluvuutta me-puheella ja toteamuksilla koko luokan hyvästä yhteishengestä.

8.1.2 Ensiluokkalaisten yhteisöllisyyden tukeminen

Ensiluokkalaisten yhteisöllisyyden tukeminen on yksi kummitoiminnan tavoitteista. Kummi voi auttaa ensiluokkalaista esimerkiksi löytämään kaverin välitunnilla tai ottaa useamman ensiluokkalaisten mukaan leikkeihinsä, jolloin he samalla tutustuvat toisiinsa ja saavat mallia yhdessä leikkimisestä. Samalla sivutaan jo kiusaamisen ennaltaehkäisyä, sillä siihen liittyen kummien päällimmäinen tehtävä on varmistaa, ettei kukaan jää yksin.

Ensiluokkalaiset

Moni ensiluokkalainen tyttö toi esiin, että he leikkivät usein porukassa kummiensa kanssa, jolloin lähestulkoon kaikki tytöt molemmilta luokilta ovat yhdessä. Leikkejä on ollut monenlaisia, ja kukaan ei maininnut viettävänsä kummivälitunneilla aikaa pelkästään kumminsa kanssa, vaan kaikki puhuivat isommasta porukasta. Lisäksi muutama tyttö mainitsi, että kummit ovat etukäteen suunnitelleet leikittävät leikit ja ohjaavat ensiluokkalaisia niiden yhteydessä. Näistä esimerkkeinä Taikan ja Nean kommentit.

Meil on kaikki tytöt ku ne on, niinku kaikki tyttöjen kummit ni siin on kaikki tytöt. (Taika)

Kummit ohjaa meitä ja sit me tehään, ne kummit on niinku suunniteltu jotain leikkejä ja sit me leikitään niinku niitten niit valitsema leikkejä. (Nea)

Ollaan hurahurahäitä ja maa-meri-laivaa. (Laura)

Kummivälitunneilla aremmatkin oppilaat ovat siis päässeet mukaan leikkeihin, ja ensiluokkalaiset ovat tutustuneet leikkien tuoksinassa myös toisiinsa paremmin. Viidesluokkalaisten oma, vahva yhteisöllisyys on todennäköisesti vaikuttanut siihen, että etenkin tyttöjen kummitoiminta vaikuttaa organisoidulta ja siltä, että kaikki otetaan mukaan.

Ensiluokkalaisten poikien kommentit erosivat selkeästi tyttöjen vastauksista kummivälitunteihin liittyen. Siinä missä tytöt leikkivät erilaisia leikkejä, kuten Hura hura häitä -leikkiä ja maata, lähes kaikki pojat mainitsivat jalkapallon pelaamisen. Osa toi esiin myös hipan ja rosvoleikin.

Noo me pelataan jalkapalloo. Ja me leikitään hippaa. (Daniel)

No yhen kerran me pelattiin jalkapalloa. (Vili)

Viidesluokkalaisten poikien omien vastausten perusteella kaikki pojat pelaavat tavallisilla välitunneilla jalkapalloa, joten on luonnollista, että sitä pelataan myös ensiluokkalaisten kanssa. Kuten Helenius ja Salovaara (2006: 19) toteavat, lapselle on hyväkin tuoda omia vahvuuksiaan ja osaamisalueitaan mukaan kummitoimintaan. Ero tyttöihin on kuitenkin siinä, että pojat eivät ilmeisesti ole suunnitelleet kummivälituntien sisältöä, vaan käyttäytyvät samoin kuin muillakin välitunneilla. Toisaalta moni ensiluokkalainen poika on varmasti tutustunut uusiin kavereihin jalkapallon tuoksinassa, kun pelissä on ollut mukana niin paljon porukkaa. Huonona puolena kummivälituntien yksipuoleisuudessa on se, että kaikki eivät välttämättä halua pelata jalkapalloa, kuten eräs ensiluokkalainen toi esiin. Tällöin pelkkä jalkapallon pelaaminen vähentää luottamusta omaan kummiin, kun ensiluokkalainen ei koe saavansa ääntänsä kuuluviin. Ensiluokkalainen Iiro kertoi, että hänen kumminsaa pelaa yleensä jalkapalloa kummitunneilla muiden kanssa, vaikka Iiro ei ole pelissä mukana. Tällaisessa tilanteessa kummitoiminnan hyöty on minimaalinen – Iiro kertoi jäävänsä useimpiin leikkimään muiden sellaisten ensiluokkalaisten kanssa, jotka eivät pidä jalkapallon pelaamisesta. Alla olevassa kommentissa Iiro kuvailee kummitunteja.

No, yleensä...ää... pojat ei oo siel mukana. -- Mä leikin niiden kaa mitkä ei oo siellä mukana. (Iiro)

Usea ensiluokkalainen toi esiin kummitoiminnan vähyyden. Moni ei osannut sanoa juuri-kaan mitään kummivälitunneista tai muusta kummitoiminnasta, koska toimintaa oli heidän mukaansa ollut niin vähän.

Emmä oo ollu kauheesti ees mun koulukummin kanssa. (Luka)

Emmä muista, siit on niin pitkä aika ku meil on viimeks ollu kummivälkkä. (Lumi)

Tämä onkin todennäköisesti ongelmana useassa koulussa – kummitoimintaa on liian vähän, jotta kummitoiminnalle asetetut tavoitteet toteutuisivat todellisuudessa. Haasteena voi olla esimerkiksi aika, sillä ensiluokkalaisten ja kummien lukujärjestykset ja aikataulut menevät todennäköisesti ristiin. Toisaalta ensiluokkalaisilla on paljon uutta opittavaa ja totuteltavaa koulun alkaessa, jolloin osa kummitoiminnasta saattaa myös unohtua mielestä kaiken muun hämmennyksen keskellä. Mannerheimin lastensuojeluliitto ei anna ohjemäärää kummitoiminnalle, mutta kehottaa yhteistyöhön kummiparien välillä mahdollisimman paljon ja erilaisissa tapahtumissa koulun arjessa (Helenius & Salovaara 2006: 29, 31).

Ensiluokkalaisten joukosta löytyi kuitenkin myös niitä, jotka puhuivat kummistaan lämpimästi ja vaikuttivat viettäneen suhteellisen paljonkin aikaa yhdessä, kuten Nean kommentista ilmenee. Ero kummiparien välillä tuntui olevan pitkälti henkilösidonainen – osa kummeista vietti aikaa ensiluokkalaisten kanssa jonkin verran myös tavallisilla välitunneilla ja muisti tervehtiä käytävillä, osa taas tuntui välttelevän jopa ohjattua toimintaa pienen kumminsa kanssa. Toiveista kysyttäessä suurin osa ensiluokkalaisista toivoi lisää leikkejä kummin kanssa, tästä esimerkkinä Hannun ja Taikan vastaukset.

Noo semmonen niinku, tosi pirtsakka ja semmonen et sil on kauheesti mielikuvitusta ja... sen sellasta. Hyviä piirteitä. (Nea)

Mennään sinne pyörylöihin ja Samuel antaa vauhtia. (Hannu)

No me leikittäis vaik sitä loikkaa. (Taika)

Kaiken kaikkiaan ensiluokkalaisten yhteisöllisyyden tukeminen on mielestäni onnistunut kyseisessä koulussa suhteellisen hyvin ensiluokkalaisten haastattelujen perusteella, sillä kaikki on kutsuttu leikkiin mukaan ja sen tuoksinassa on ollut mahdollisuus tutustua myös

omiin luokkakavereihin. On siis hyvä asia, että lähes kaikki toiminta on tapahtunut isommissa ryhmissä pelkän paritoiminnan sijaan. Kehitettävää on myös tällä osa-alueella: esimerkiksi poikien kummivälituntitoimintaa voisi olla hyvä monipuolistaa, vaikka sitten opettajajohtoisesti. Kummeja voisi myös muistuttaa siitä, että ainakin oman kummiparin viihtyvyys kummitunneilla ja kummivälitunneilla olisi hyvä varmistaa, jottei kukaan tunne oloaan ulkopuoliseksi.

Kummioppilaat

Kummioppilaiden näkemykset yhteisestä toiminnasta tukevat ensiluokkalaisten vastauksia etenkin kummivälituntien suhteen. Pojat pelaavat jalkapalloa, kun taas tytöt ovat suunnitelleet ohjattua toimintaa yhdessä. Kaikki tuntuvat viettävän aikaa isommassa porukassa, mikä on hyvä asia ensiluokkalaisten yhteisöllisyyden tukemisen kannalta.

No me ollaan niinku sillee et me ollaan niinku jotain piilosta tai tämmöst niinku et mitä on niinku helppo leikkii et siin ei tarvii alkaa selitellä niin paljoo. (Nelli)

Me ollaan pelattu jalkapalloo ja sitte me ollaan... ei me muuta olla tehty. (Kristo)

Tytöistä muutama kertoi myös auttaneensa joko omaa kummiaan tai muita pienempiä oppilaita löytämään kaverin välitunnilla, mikäli nämä vaikuttivat yksinäisiltä. Vaikea sanoa, onko tässä kyse enemmän pelkästä persoonallisuudesta ja henkilökohtaisesta mieltymyksestä, vai onko kummin rooli jollain tavalla edesauttanut vastuunkantoa pienemmistä oppilaista.

Noo joskus esimerkiksi niinku totaa välkällä mä saatan nii auttaa sitä jossain niinku esimerkiksi et jos sil on esimerkiksi et sil ei oo jotain kaverii ni sit mä käyn niinku sen kaa ettii jotain kaverii. (Amanda)

Joka tapauksessa tämä toteuttaa kummitoiminnan tavoitteita paremmin kuin hyvin – se tukee ensiluokkalaisten yhteisöllisyyttä ja auttaa häntä sopeutumaan kouluun kavereiden kautta. Viidesluokkalaista ei tietenkään voida velvoittaa kartoittamaan ensiluokkalaisten kaverisuhteita, vaan lopullinen vastuu on aina aikuisella. Kaikki kummioppilaat olivat sitä mieltä, että heidän pienellä kummillaan on useita kavereita koulussa, joten varsinaista hätää ei tuntunut kenelläkään olevan.

Kummioppilaista muutama toi esiin toiminnan vähyden, mutta suurin osa ei. Esi-merkiksi Aleksin kommentista toiminnan vähyys tuli esille, mutta häntä se ei tuntunut haittaavan yhtä paljon kuin joitakin ensiluokkalaaisia.

No joo, sillen varmaa, no, ei aina kauheesti oo ollu mut sillen ne on tullu meiän kaa pelaa jalkapalloo. (Aleksi)

Voi olla, että ensiluokkalaiset kaipaavat toimintaa enemmän. Viidesluokkalaisilla on ensiluokkalaaisia tiiviimpi lukujärjestys ja välitunteja ei välttämättä haluta käyttää ensiluokkalaisten kanssa oleiluun. Viidesluokkalaisille on tärkeää, että välitunneilla saa pitää taukoa koulutöistä ja keskustella kavereiden kanssa – mitä vanhemmaksi oppilas kasvaa, sitä suurempi on keskustelun rooli välitunnilla (Blatchford 1998: 30–31). Näin ollen voi olla, että välitunnilla halutaan rentoutua kokonaan eikä kantaa vastuuta pienemmän oppilaan viihdyttämisestä tai opettamisesta.

Ensiluokkalaiset todennäköisesti ihailevat isompia kummejaan, jolloin aikaa haluttaisiin viettää enemmän yhdessä. Muutama viidesluokkalainen toi tämän esille muistellesaan omaa kummiaan:

No mä muistan et se mä niinku, halusin niinku olla melkein niinku aika samanlainen ku se ja sit niinku, se niinku näytti mulle tosi paljon esimerkkiä kaikessa ja mä tykkäsin siitä tosi paljon. (Enni)

Koska viidesluokkalaisilla ei ole ollut varsinaista koulutusta kummitoimintaan, eikä asiasta ole puhuttu opettajajohtoisesti, katsoin muistojen omasta kummista olevan iso osa sitä, miten kummitoimintaan suhtauduttiin ja mitä siltä odotettiin. Myös Mannerheimin lastensuojeluliitto tiedostaa, että omilla kokemuksilla vanhasta koulukummista voi olla merkitystä oppilaan ottaessa itse vastaan kummin roolin (Helenius & Salovaara 2006: 15, 23). Kaikki oppilaat muistivat vielä, millainen kummi heillä itsellään oli ollut, mutta kokemukset heistä vaihtelivat. Kummioppilaat kuitenkin kertoivat, että yleisesti kaikki ovat suhtautuneet positiivisesti kummina olemiseen ja asiasta on juteltu hyvillä mielin. Kukaan ei tuonut esille, että kummitoiminta tuntuisi raskaalta tai ikävältä, mutta toisaalta osalla oppilaista ei tuntunut olevan juuri minkäänlaista mielipidettä kummina olemisesta.

Tämän tavoitteen kohdalla ensiluokkalaisten ja viidesluokkalaisten näkemykset tuntuivat siis myötäilevän toisiaan hyvin, eikä suuria eroja esiintynyt. Toisaalta ensiluokkalaiset tuntuivat kaipaavan enemmän yhteistä aikaa, joten vaikka kertomukset ajanvietosta olivat samanlaisia, tarpeet yhdessä leikkimisen suhteen erosivat hieman toisistaan.

Lisäksi viidesluokkalaiset toivat esiin joitakin sellaisia asioita, joita ensiluokkalaiset eivät maininneet, kuten kaverin etsimisen yhdessä tai luistimien nauhojen sitomisen.

Öö no me leikitää joskus välkällä niinku jotain esimerkiksi kirkonrottaa ja sit joskus me ollaan menty auttaa niitä luistimien kaa niinku sitoo niitä, jaa joskus ne tekee meille jotain esityksiä ja sit ne niinku näyttää niitä meille. (Enni)

8.1.3 Koulukulttuurin välittäminen

Koulukulttuurin välittäminen kattaa muun muassa koulun säännöt sekä erilaiset leikit, joiden avulla tutustutaan toisiin ja vietetään välitunteja. Tämä tavoite menee siis osittain päällekkäin yhteisöllisyyden tukemisen kanssa. Koulukulttuuria opetetaan usein puolivahingossa esimerkiksi juuri leikkien yhteydessä, mutta toisaalta monet kummit voivat myös tarkoituksellisesti ohjeistaa ensiluokkalaista esimerkiksi koulualueen rajoista. Kouluaineisiin liittyvät opetukset, kuten lukeminen ja laskeminen, eivät kuulu tähän tavoitteeseen, vaan käyn ne läpi perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttamisen yhteydessä.

Ensiluokkalaiset

Useampi ensiluokkalainen mainitsi oppineensa kummiltaan leikkejä, kuten jalkapalloa tai maata. Leikit ovat iso osa ensiluokkalaisten arkea, ja uusien leikkien oppiminen yhdessä kummin ja muiden kavereiden kanssa on siis tärkeä osa koulunkäyntiä ja sopeutumista.

No... mm, no... sillan ku me pelattiin ni mä opin silt aika paljon. (Vili)

Leikkien tärkeydestä ja keskeisestä roolista kertoi myös se, että monet ensiluokkalaiset halusivat opettaa myös tuleville ensiluokkalaistensa juuri leikkejä päästyään itse kummin rooliin. Suurin osa ei tosin osannut kertoa, mitä haluaisi heille opettaa, mutta kysymys itsessään voi olla hieman haastava.

Kaikki koulukulttuuri ei kuitenkaan liity leikkeihin, vaan opettaa voi myös esimerkiksi positiivista asennetta ja kaikkien hyvää kohtelua. Ensiluokkalaiset eivät todennäköisesti osaa ajatella oppineensa kummiltaan käytöstapoja tai kiltteyttä, mutta hyvää kaveruutta ja ystävällisyyttä silti arvostetaan. Kysyttäessä, mikä omassa kummissa on kaikkein parasta, esille nousivat leikkiminen ja ystävällisyys.

Hmm... No se aina moikkaa. (Vili)

Mm... Ehkä se et se keksii semmosii tosi hyviä leikkejä. Ja semmosta et se niinku...
vaik ois jotain, et se kavereiden kaa leikkis niin silti sil on vähän aikaa mulleki. (Nea)

Lauran pohdinta siitä, mitä hän opettaisi kummina ensiluokkalaiselle, kertoo myös kiltteyden tärkeydestä. Kiltteyttä ja ystävällisyyttä pitäisikin muistaa painottaa kummikoulutuksessa, sillä isomman oppilaan tapaaminen on jo valmiiksi jännittävä asia ensiluokkalaiselle. Tämä tulee esille myös Nean kommentissa siitä, mitä hän on kummiltaan oppinut.

No olemaan kiltti ja... ja... hyvä kaveri. (Laura)

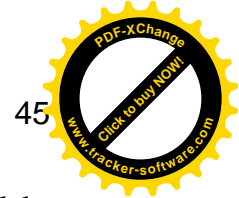
Tavallaan sillee et ei enää ajattele et kaikki isot on semmosii ilkeitä ja semmosta. (Nea)

Vastapainoksi usea ensiluokkalainen kertoi, ettei ole oppinut kummiltaan mitään. Mielestäni tämä kertoo todennäköisesti siitä, että kummien kanssa ei ole vietetty tarpeeksi aikaa. Toisaalta kyse voi myös olla siitä, miten käytössä oleva aika on vietetty. Uskon, että kummikoulutuksen puute voi vaikuttaa osaltaan siihen, ettei kaikille kummeille ole syntynyt selkeää kuvaa siitä, millainen kummin rooli on tai voisi olla. Tässä tilanteessa kummien taso riippuu paljolti omasta motivaatiosta ja henkilökohtaisista valmiuksista, joita tuntuu haastattelujen perusteella olevan tyttöillä enemmän.

Yleisesti ottaen vaikutti siltä, että kummit ovat esitelleet leikin tuoksinassa koulukulttuuria ja näyttäneet, millaista käytöstä he arvostavat. Ongelmaksi muodostuu se, että osa viidesluokkalaisista ei itse ole muistanut arvostaa tarpeeksi jokaisen huomioimista ja kiltteyttä, jolloin kummilapselle välitetty käyttäytymismalli ei ole yhtä esimerkillinen kuin Mannerheimin lastensuojeluliitto toivoo. Muun tyyppisiä avustuksia, kuten koulussa suunnistamista tai ruokailukäyttäytymistä eivät ensiluokkalaiset olleet oppineet kummiltaan, eli tavoitteen toteutuminen jäi vajaaksi siltä osin.

Kummioppilaat

Kummien omat kommentit ovat samoilla linjoilla ensiluokkalaisten kanssa siinä mielessä, että leikkejä on heidänkin mielestään opetettu eniten. Pojat ovat opettaneet ensiluokkalaisille jalkapalloa ja tytöt muita leikkejä. Koska kaikki haastatellut pojat kertoivat pelaavansa jal-

kapalloa välitunneilla, on se luonnollisesti iso osa heidän arkeaan ja koulukulttuuriaan. Aleksin humoristinen vastaus kuvastaa jalkapallon valta-asemaa välituntileikeissä, eikä tämä eroa mitenkään yleisestä tasosta: Blatchfordin (1998: 44) tutkimuksen mukaan 84 % 11-vuotiaista pojista pelaa jalkapalloa välituntisin. Monet ensiluokkalaiset pojat tuntuivat olevan mielissään jalkapallon pelaamisesta kummien kanssa, mutta toisaalta ne, jotka eivät pitäneet jalkapallosta yhtä paljon, jäivät selvästi harmittelemaan asiaa.

No joo. Olikse nyt jalkapalloo. (Aleksi)

No, joo sillon kummivälkillä joitain, joihinki leikkeihin joitain sääntöjä. (Lauri)

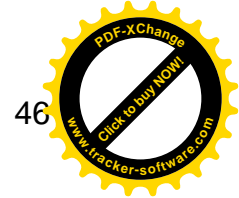
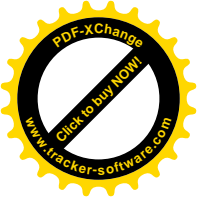
Tytöt ovat opettaneet selvästi poikia enemmän myös opetussuunnitelman toteutukseen liittyviä asioita, mutta niihin palaan myöhemmin. Koulukulttuuriin liittyen tytöt eivät itse mainitse opettaneensa juuri mitään, mutta kertomukset kummivälituntien leikeistä ja ensiluokkalaisten kokemuksista puhuvat toista. Pojat mainitsevat herkemmin opettaneensa leikkejä. Yksi tyttö kertoi opettaneensa koulun sääntöjä tai rajoja ensiluokkalaiselle.

Öö no siis kyl mä nyt silleen et niinku esimerkiks niinku ne rajat vähän niinku ker-tonu sille et minne ei saa mennä. (Jade)

Osa kummioppilaista kertoi suoraan, ettei ole opettanut mitään ensiluokkalaiselle. Kuten ylempänä totesin, tämä saattaa johtua ajanpuutteesta, kuten Kristo sanoo, tai vietetyn ajan laadusta. Toisaalta kummioppilaatkaan eivät välttämättä ajattele leikin tuoksinassa opettaneensa mitään ensiluokkalaiselle, ja iso osa opitusta onkin juuri toisen käytöksestä poimittua tai ohimenevässä tilanteessa tapahtunutta. Kummien vastaukset vaihtelevat selvästi oppilaan mukaan: osa laskee opettaneensa pieniäkin asioita, osa taas ei todennäköisesti mainitse kaiken pienimpiä kohtaamisia.

Mm noo emmä oo kauheest ku ei oo ollu aikaa. (Kristo)

Tavoitteet koulukulttuurin välittämisen suhteen tuntuvat siis toteutuneen hyvin leikkien kautta, mutta muuten ovat jääneet hieman vajavaisiksi. Tytöt ovat nähneet selvästi enemmän vaivaa opettaessaan leikkejä ja sääntöjä ensiluokkalaisille, ja pojat ovat omaksuneet rennomman asenteen ja kutsuneet halukkaat mukaan omiin peleihinsä. Kummivälitunnit olivat siis kummien näköisiä, mikä on itsessään hyvä asia. Kuten olen ylempänä todennut, kummitoiminnan olisi tarkoitus muistuttaa muodoltaan eniten vertaisista lähtöisin olevaa toimintaa,

tarkemmin vertaiskumppanuutta tai vertaistyöntekijyyttä jossa vertaiset ovat avainasemassa toiminnan suunnittelussa (Solomon 2004: 393). Tämä tuntuu toteutuvan kyseisessä koulussa, mutta suunnittelua voisi olla hyvä esimerkiksi käydä läpi aikuisten kanssa, jotta kummit pääsisivät parhaaseen mahdolliseen ratkaisuun suunnitelmiensa suhteen.

Osa eroista kummien ja ensiluokkalaisten kertomusten välillä voi johtua siitä, että ensiluokkalainen ei välttämättä muista kuulleen kummilta koulun rajoja, jos hän on kuullut saman asian esimerkiksi opettajaltaan ja isosisarukseltaan. Osittain taas kummit ja ensiluokkalaiset ajattelevat samoja asioita eri tavalla, ja kummit näkevät pienempiä asioita opettamisena kuin ensiluokkalaiset. Yksi syy vastausten pienteen eroavaisuuteen voi olla myös se, että kummit ovat vanhempia ja tuottavat näin ollen ehkä helpommin sosiaalisesti suotavia vastauksia haastattelutilanteessa.

8.1.4 Koulukiusaamisen ehkäisy

Koulukiusaamisen ehkäisy tarkoittaa pääasiassa kiusaamisen ennaltaehkäisemistä yhteisöllisyyden tukemisen kautta, joten osittain tätä tavoitetta on käsitelty jo ylempänä. Kummeille ei voida asettaa taakkaa kiusaamistilanteiden ratkomisesta tai sovittelusta. Kuten yllä olen esitellyt, haastattelukoulussa on käytössä vertaissovitteluohjelma Verso, eli kiusaamistapausten selvittäminen on suhteellisen strukturoitua. Olen pyrkinyt haastatteluissa selvittämään, mitä oppilaiden mielestä on koulukiusaaminen, sillä se liittyy olennaisesti myös siihen, miten he näkevät kiusaamisen ehkäisyn.

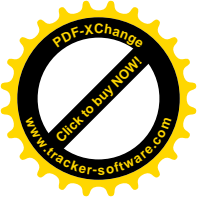
Ensiluokkalaiset

Ensiluokkalaiset eivät tuntuneet kärsivän jatkuvasta kiusaamisesta, ja kaikilla oli kavereita, joiden kanssa voi viettää aikaa välituntisin. Moni ensiluokkalainen oli kuitenkin kokenut jonkin usein yksittäisen, ikävän asian, jonka hän itse laski kiusaamiseksi.

Oon, mult on ite varastettu pipoja, multa. (Luka)

Ne vähän niinku jotenki et Hannu tönäs mua jonossa, ja sit se sano et mee kovempaa mut mä en pystyny mennä kovempaa. (Taika)

No... Tänää, niinni, yhet, nii kasit nii kiroili mulle et mä oon joku kakkahousu. (Hannu)

Omat kokemukset tuntuivat vaivaavan paljon, vaikka ne olisivatkin olleet vain yksittäisiä tapauksia. Hamaruksen (2008: 12) kommentti siitä, että pelkkä oppilaan tunne kiusatuksi tulemisesta pitäisi riittää kiusaamisen määrittelyksi ja raportoitua kiusaamistapausta pitäisi aina alkaa selvittää, saa tukea näistä vastauksista. Vaikka osa ensiluokkalaisten kommentteista kuulostaa aikuisen korvaan jopa mitättömältä välikohtaukselta, lapsen se on selvästi jättänyt jäljen. Osa oppilaiden kertomista tapauksista oli sattunut esikoulussa, eli yli vuosi ennen haastatteluajankohtaa, mutta ne olivat siitä huolimatta kirkkaana mielessä. Kaiken kaikkiaan ensiluokkalaisten vastaukset kiusaamisen määrittelyyn liittyen olivat hyvin konkreettisia: kiusaaminen määriteltiin joko omien esimerkkien tai tunnetilan kautta.

Aika tylsää ja surullista. (Leo)

Ei se oo varmaan sen mielestä hirveen kivaa. (Iiro)

Kokemissaan kiusaamistapauksissa ensiluokkalaiset eivät olleet kertoneet kummeilleen asiasta. Osa tapauksista oli tapahtunut jo ennen koulun alkua, mutta osa ensimmäisen kouluvuoden aikana. Muutama oppilas oli kertonut opettajalle kiusaamisesta, jotkut taas eivät olleet kertoneet kenellekään. Todennäköisesti kummin ja ensiluokkalaisten välille on pitänyt rakentua turvallinen, luottamuksellinen suhde, ennen kuin hänelle kerrotaan vaikeita asioita. Heleniuksen ja Salovaaran (2006: 29) mukaan ensiluokkalaisten yksi tehtävä on luottaa kummiin, mutta luottamuksen kehittyminen vaatii luonnollisesti aikaa ja vaivaa. Kysyttäessä, miten he kiusaamistilanteessa toimisivat, ensiluokkalaiset vastasivat kertovansa opettajalle asiasta. Yksi poika toi oma-aloitteisesti esiin, että kummit voisivat auttaa kiusaamistapauksissa.

Mä voisin kysyy silloin jos joku nii tota, nii... tulis vaikka, jotkut ysit tulis kiusaa meitä ni sit me, nii pyydetäis meidän kummit apuun. (Hannu)

Hannun kommentti kertoo uskosta kummin pystyvyyteen ja luottamuksesta tämän kykyyn hoitaa asioita. Kaikki oppilaat olivat kysyttäessä sitä mieltä, että kummit kuitenkin voisivat auttaa kiusaamistilanteessa tai sen jälkeen jollakin tavalla. Osan mielestä kummi voisi mennä kertomaan opettajalle, kun taas osa oli sitä mieltä, että kummi tulisi todennäköisesti väliin auttamaan.

No sillee et sanoo toiselle että lopettakaa tuo. (Laura)

No jotenki et ne pelastaa mut tai jotenki niinku, et ne... jotenki ne niinku ne kāskee niit ketkā kiusaa ni jotenki et ālkāā tehkō tota. (Taika)

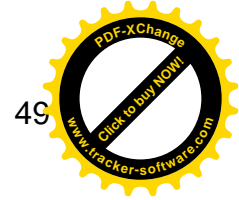
No ne voi mennā sanoo. (Vili)

Mm... Ne varmaa sanois että tai siis... No sillee ne varmaa sanois että mee pois! Äläkā kiusaa enään. (Hannu)

Myös näissä vastauksissa korostuu ensiluokkalaisten käsitys kummeista isoina, lähes aikuisina ihmisinä. Monet tuntuvat uskovan, että pelkkä kummin sana riittää saamaan kiusaajan lopettamaan tekonsa, vaikka kiusaaja olisi vielä kummiakin vanhempi. Eräs tytöistä, Lumi, poikkesi joukosta tuomalla esiin oman näkemyksensä kiusaamistilanteessa toimimisesta. Lumin mielestä hänen kumminsa Katariinan kannattaisi myös kertoa aikuiselle, jotta välttyttäisiin kiusaamiseen sekaantumiselta.

Se ois niinku fiksuinta ettei lähtis siihen kiusaamiseen. (Lumi)

Kummitoiminnan tavoitteiden kannalta ei välttämättä olisikaan ihanteellista, että kiusaamistilanteista raportoitaisiin opettajan sijasta kummille, sillä vastuu kiusaamisen lopettamisesta on aina aikuisella. Kuten Helenius ja Salovaara (2006: 25) toteavat, joissakin tilanteissa kummi voi mennä väliin ja olla ensimmäinen kriisinhallitsija, mutta opettajale tulee aina kertoa. Toisaalta, jos ensiluokkalainen kertoisi kummille kiusaamisesta ennen opettajaa, voisi kummi tulla pienemmän oppilaan tueksi opettajan puheille. Se, että ensiluokkalaisista kukaan ei ajatellut kertovansa kiusaamisesta kummille kertoo kuitenkin siitä, että suhde kummiin ei välttämättä ole ainakaan vielä yhtä läheinen kuin se voisi olla. Moni uskoo kummin tietynlaiseen kaikkivoipaisuuteen, mutta useat saattavat myös arastella kumminsa seurassa jonkin verran. Kaikilla ensiluokkalaisilla tuntui kuitenkin olevan kavereita, niin kuin ylemmissä kappaleissa on todettu, ja kummit ovat auttaneet yhteisöllisyyden luomisessa leikin kautta, näin siis ennaltaehkäisten kiusaamista. Kiusaamisen ehkäisyyn liittyvin tavoitteiden toteutumisen kannalta kehitettävää olisi siis vielä siinä, että ensiluokkalaiset paljastaisivat kummeille murheitaan, jotta nämä voisivat tukea ensiluokkalaista varmistamalla sen ainakin yhden, turvallisen suhteen koulussa.

Kummioppilaat

Useampi viidesluokkalainen mainitsi, että heidän luokallaan on esiintynyt kiusaamista muutama vuosi sitten, mutta nykyään luokalla on hyvä yhteishenki ja kaikilla on kavereita. Luokan kanssa on puhuttu paljon kiusaamisesta, mikä tulee esille monissa vastauksissa. Koska kummikoulutusta ei ole pidetty, oppilaiden kanssa ei kuitenkaan ole puhuttu siitä, mikä on kummin rooli koulukiusaamisen ennaltaehkäisyssä tai kiusaamistilanteessa.

Monen kummioppilaan puheet kiusaamisesta toistavat selvästi niitä asioita, joista luokan kanssa on puhuttu. Nellillä oli henkilökohtaisia kokemuksia kiusatuksi tulemisesta, mutta kukaan ei ainakaan kertonut olleensa kiusaaja.

Meiän sillon kolmosel ku sanottiin separeista, tai puhuttiin henkisesti, ni sillon haukuttiin tosi paljon. (Aleksi)

No meiän luokal on aikasemmin ollu vähän semmost mut ei nyt oo ollu pitkään aikaan. (Tilda)

Se oli tält luokalt mut me ollaan niinku sovittu siit et, et semmost ei oo enää niinku tapahtunu. (Nelli)

Näkemykset kiusaamisesta olivat samantyyllisiä koko luokalla. Suurin osa puhui sekä henkisestä että fyysisestä kiusaamisesta, ja antoi lisäksi jonkinlaisen konkreettisen esimerkin. Kiusaamisen määrittely erosi siis huomattavasti ensiluokkalaisten määrittelyistä, eikä tunnetiloja mainittu ollenkaan. Tyttöjen ja poikien välillä ei ollut suurta eroa näkemyksissä kiusaamisesta, mutta tytöt olivat huomattavasti monisanaisempia siitä puhuessaan.

No se on niinku sellast et syrjii ja niinku sillee et, et puhuu toisen niinku selän takan pahaa ja sillee et, et niinku vaa, jotenki sillee et, et jotenki lyö tai potkii ja... (Nelli)

Koulukiusaaminen on toisen kun... ää... kunnianloukkausta ja öö pahoinpitelyä ja... (Lauri)

Must koulukiusaaminen on ihan turhaa. Et siin ei niinku, siin vaa loukkaa muita ja kuulemma tulee parempi mieli kun saa satuttaa toisen tunteita. (Katariina)

Kukaan viidesluokkalaista ei ollut nähnyt varsinaista kiusaamista ensiluokkalaisten joukossa, vaikka muutama mainitsi nähneensä pieniä nahisteluja, jotka sovittiin samalla hetkellä. Kaikki olivat sitä mieltä, että heidän kummitettavallaan on useampia kavereita, joiden

kanssa viettää aikaa välitunnilla. Pari tyttöä kertoi auttaneensa joko omaa kummilastaan tai muita pienempiä oppilaita yksinäisyyden tai kiusaamisen suhteen.

Ja kyl mä oon niinku itse asias joskus myös nähny sen et joku sanoo et, et niinku et ei saa tulla mukaan ni sit mä kävin sanoo yhen mun kaverin Satun kaa -- sille et ei et, et tollee voi sanoo. (Amanda)

Suurimman osan tapauksessa kiusaamistilanteessa toimiminen jäi siis kuvitteelliselle tasolle, kun kokemuksia ei ollut. Tästä huolimatta tyttöjen ja poikien välille syntyi ero: kaikkien tyttöjen ensimmäinen reaktio kuvitteellisessa kiusaamistilanteessa (ensiluokkalaisten joukossa) oli mennä väliin ja ratkoa tilanne kyselemällä ja auttamalla itse. Myös pojat vastasivat ratkovansa tilanteen, mutta kertovansa samalla opettajalle. Tytöt olivat huomattavasti määrätietoisempia asian suhteen. Vaikka kiusaamisesta itsessään oli puhuttu paljon, toimimisesta kiusaamistilanteessa ei ilmeisesti ollut käyty yhtä paljon keskustelua. Katariinan ja Kriston kommenteissa tiivistyy tuo tyttöjen ja poikien välinen ero etenkin oman varmuuden suhteen.

No mä menisin välii ja sanoisin et hei, mitä tääl tapahtuu et nyt tää pitää lopettaa. (Katariina)

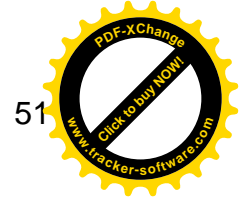
No... kai kävisin juttelee sen kaa ja kertoisin opelle et sitä kiusataan ja...(Kristo)

No aluks siin kannattaa sillai miettii et mitä ite vois tehdä, ja sit jos tietää niinku et ite ei voi tehdä mitään ni sit kannattaa sanoo siit opettajalle. (Nelli)

Kriston vastaus on siitä mielenkiintoinen, että hän on ainoa, joka sanoo menevänsä juttelemaan vain kiusatulle, eli omalle kummilapselleen, sen sijaan että menisi kiusaamistilanteeseen väliin. Se vastaa hyvin kummitoiminnan tavoitteita, sillä kummin tehtävä on nimenomaan tukea kummilasta vaikeassa tilanteessa ja turvata näin ainakin yksi hyvä vuorovaikutussuhde.

Yksi tyttö toi esiin myös Verson toiminnan, ja kertoi kehottavansa opettajaa viemään asiaan Versoon, mikäli tarve vaatii. Muut oppilaat eivät tuoneet vertaissovitteluohjelmaa esiin, mutta voi olla, että kummitoimintaa ei yhdistetty kiusaamisen ehkäisyyn osittain Verson toiminnan takia. Tytöt olivat siis tietoisempia omasta toiminnastaan ja tietoisempia myös siitä, onko kiusaamista tapahtunut heidän koulussaan. Osa tytöistä piti silmänsä auki kiusaamisen varalta välituntisin, kuten Amandan kommentista näkyy.

Tai sit me niinku mentäs sanoo jolleki opettajalle että niinku tälläst on tapahtunu et vois mennä vaik Versoon tai jotain. (Enni)

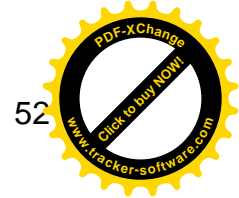
Kyl mä niinku joskus oon nähny, niinku et jos mä meen ohi ja sit ku mä meen siit uudestaan ni ne on sit heti sopinu sen sillee ni. (Amanda)

Kaiken kaikkiaan viidesluokkalaisten vastaukset sekä kiusaamisen määrittelyn että kiusaamistilanteessa toimimisen suhteen osoittivat kypsyyttä ja vastuullisuutta, mikä johtui varmasti osittain luokan kanssa käydyistä keskusteluista ja oman luokan historiasta. Toisaalta osa oppilaista saattoi vastata etenkin näiden kysymysten suhteen sosiaalisesti suotavalla tavalla, eikä kukaan olisikaan varmasti edes uskaltanut tuoda esille välinpitämättömyyttä tai omaa kiusaajan historiaansa. Siitä huolimatta vastaukset olivat mielestäni monipuolisia ja rehellisen tuntuisia. Etenkin tyttöjen kohdalla tavoitteet koulukiusaamisen ehkäisyn suhteen tuntuivat toteutuvan, ja monet tytöt jopa ylittivät tavoitteet omalla toiminnallaan. Myös pojat toteuttivat tavoitteita osittain, mutta ongelmana heidän suhteensa tuntui olevan se, ettei kiusaamista välttämättä huomattaisi. Pojat tarvitsisivat todennäköisesti enemmän kummikoulutusta tämän asian suhteen ja mahdollisesti aikuisen, joka ohjaisi heitä auttamaan yksinäistä ensiluokkalaista. Koska tämän luokan tyttöjen joukossa tuntui olevan useampi määrätietoinen, kiusaamista aktiivisesti vastustava oppilas, on muidenkin todennäköisesti helppo lähteä mukaan heidän vanavedessään. Poikien joukossa ei esiintynyt ketään kiusaamisen suhteen erityisen päättäväistä oppilasta.

Koulukiusaamisen suhteen erot ensi- ja viidesluokkalaisten välillä eivät ole isoja, mutta ajattelutavat eroavat tietysti paljonkin toisistaan ikäeron vuoksi. Kiusaaminen määritellään eri tavalla ja sen seuraukset ymmärretään eri tavalla. Lisäksi ensiluokkalaiset ymmärtävät kiusaamisena juuri tuon kiusaamistilanteen ja siinä tapahtuvat asiat, kun taas viidesluokkalaiset osaavat jo ottaa huomioon kiusaamiseen johtavia tekijöitä ja kiusaamisen jälkipuintia. Näyttää siltä, että osa viidesluokkalaisista tytöistä todella varjelee omaa kummioppilastaan kiusaamiselta, mutta ensiluokkalainen pysyy tästä suhteellisen pimennossa.

8.2 Oppilaan kasvun tukeminen

Oppilaan kasvun tukeminen on Mannerheimin lastensuojeluliiton kummioppilastoiminnalle asettama toinen, iso tavoite. Tämä tavoite pitää sisällään vertaisryhmän, eli ainakin yhden vertaissuhteen muodostumisen, sekä kaverin auttamisen. Näiden tavoitteiden toteutumista käsitellään tässä kappaleessa sekä ensiluokkalaisten että kummioppilaiden näkökulmasta.

8.2.1 Kummin kanssa muodostettu vertaissuhde

Kuten yllä on todettu, kummia voidaan pitää ensiluokkalaisen vertaisena, sillä nämä kuuluvat samaan kouluyhteisöön ikäerosta huolimatta. Vaikka kummitoiminnan yksi iso tavoite on rohkaista pientä oppilasta tutustumaan omiin luokkatovereihinsa, voi kummi olemisellaan taata myös itse turvallisen vertaissuhteen. Tämän tavoitteen toteutumista olen tarkastellut kyselemällä oppilailta tunnelmia omasta kummista/kummitettavasta sekä päällimmäisiä muistoja yhdessäolosta. Kuten muita, myös tätä tavoitetta on jo sivuttu aiempien kappaleiden yhteydessä.

Ensiluokkalaiset

Ensiluokkalaisten kummiin muodostama suhde vaihteli huomattavan paljon. Muutama oppilas kehui suhteellisen vuolaasti omaa kummiaan ja kertoi yhteisistä kokemuksista. Moni sanoi kummin olevan yksinkertaisesti kiva. Esimerkkejä oman kummin kuvailusta:

Noo, kiva. Ja rauhallinen. Positiivinen. (Sanni)

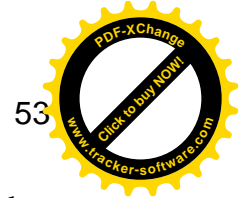
Noo semmonen niinku, tosi pirtsakka ja semmonen et sil on kauheesti mielikuvitusta ja... sen sellasta. Hyviä piirteitä. (Nea)

Kivoja. Ja sitt, aika hyvii pelaa jalkapalloa. (Leo)

Yleisesti ottaen tytöt tuntuivat tietävän kummistaan poikia enemmän, ja osasivat kuvailla heitä monisanaisemmin. Puheliaisuus oman kummin suhteen tuntui kielivän myös läheisyydestä, tai ainakin siitä, ettei suhdetta koettu turvattomaksi. Kuten yllä on todettu, tytöt kuvailivat muutamia leikkejä, joita yleensä kumminsä kanssa leikkivät. Vaikutti siltä, että kummit olivat olleet pääasiassa leikkien keksimisessä. Hyvässä vertaistukisuhteessa molemmat osapuolet ovat tasavertaisia rooleista huolimatta (Mead & MacNeil 2004: 7–10).

On siis positiivista, jos myös ensiluokkalaiset saavat ehdottaa leikkejä ja kokea antavansa jotakin kummisuhteelle. Tämä tuli esille muutamassa haastattelussa, lähinnä sellaisina kertoina, kun kummitoiminta ei ollut etukäteen suunniteltua – esimerkiksi koulupiikan pyörylöissä pyöriminen tuntui olevan yhtä lailla ensiluokkalaisen idea kuin kumminkin.

Positiivisten kuvailujen lisäksi ensiluokkalaisten joukossa esiintyi jonkin verran kummitoiminnan aiheuttamaa hämmennystä. Vaikutti siltä, että ennen kummitoiminnan var-

sinaista alkua etenkin tyttökummit olivat etsineet välitunnilla omat kummitettavansa käsiinsä, eivätkä ensiluokkalaiset tienneet kummeista mitään. Tämä herätti ihmetystä osan joukossa.

Mut mä vähän niinku ihmettelin ku ne sano ensin ne tuli huutamaan niinku ne tuli koskettamaan ja huutamaan et mä oon sun kummi, mä en ihan tajunnu mitä se tarkoittaa. (Taika)

Vaik aika omituista kun ei tienny et minkä takia se oli. (Lumi)

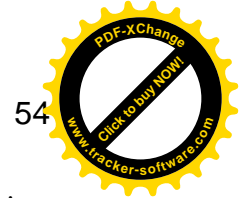
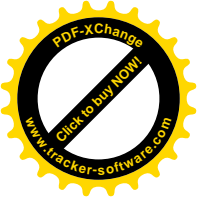
Voi olla, että kummissuhteet olisivat lähteneet paremmin käyntiin organisoidumman ensitaapaamisen avulla. Viidesluokkalaiset eivät todennäköisesti tiedostaneet, että osa ensiluokkalaisista saattoi jopa pelästyä äkillistä lähestymistä. Tässäkin kummikoulutus olisi ollut tarpeen: keskustelu siitä, miten kummi voi alkaa muodostaa turvallista suhdetta pienempään oppilaaseen. Pari oppilasta myös mainitsi, että kummitoiminta ei auttanut koulun aloitukseen liittyvässä jännityksessä, koska kummit esiteltiin ensiluokkalaisille vasta myöhemmin. Tästä esimerkkinä Taikan kommentti. Voi olla, että kummitoiminta kannattaisi aloittaa vaikkapa heti ensimmäisinä päivinä, vaikka ensiluokkalaisilla onkin paljon ihmeteltävää tuossa kohdassa. Ehkäpä kummien kannattaisi olla läsnä jo ensiluokkalaisten tutustuessa kouluun keväällä.

Ei, koska ne ei tullu heti. (Taika)

Osa ensiluokkalaisista ei ollut muodostanut juuri minkäänlaista suhdetta omaan kummiinsa, ja he tuntuivat pistävän sen harvojen yhteisten hetkien piikkiin. Myös muutama niistä, jotka kuvailivat kummiaan lämpimästi, toi esiin tapaamisten vähäisyyden. Luka oli ainoa ensiluokkalaisista, joka ei muistanut oman koulukumminsa nimeä. Se kielii hyvin vähäisestä kontaktista, ja haastattelun perusteella Lukan kummi ei ollut läsnä edes kaikissa ohjatuissa tilanteissa. Tämä vaatisi todennäköisesti jonkinlaista tarkkailua opettajan suunnalta. Toisaalta ketään lasta ei voi pakottaa olemaan innoissaan kummitoiminnasta, eikä velvoitteena oleminen tunnu pienestäkään oppilaasta hyvältä.

Emmä oo ollu kauheesti ees mun koulukummin kanssa. (Luka)

Kummeille tulisi muistaa kertoa, että yhdessäolo ja suhteen muodostaminen lähtee liikkeelle heistä, sillä ensiluokkalaisia todennäköisesti jännittää isomman oppilaan läsnäolo tai hänelle

puhuminen. Voi olla, että osa kummeista ei ole ymmärtänyt ensiluokkalaisten haluavan viettää aikaa hänen kanssaan tai nauttivan yhdessä leikkimisestä, mikäli tämä on kovin ujo. Kommentti kummiruokailuihin liittyvästä pelosta havainnollistaa mielestäni hyvin oman kummin ihailua ja tärkeyttä, mutta samalla omaa jännitystä kummin ajatuksista.

Noku... Ajattele, niinku et jos ei ois ihan sitä lempiruokaa ni sit kummi niinku näkis ettei syö niin hyvin. (Nea)

Vertaissuhdetta luonnehditaan usein tasavertaiseksi suhteeksi, jossa lapsi pääsee harjoittelemaan omia sosiaalisia taitojaan (esim. Salmivalli 1998: 12–13). Kummiparien suhteissa on kuitenkin mukana myös pieni epätasa-arvoisuuden elementti, joka syntyy pienten oppilaiden ihailun myötä. Lisäksi kummit ovat vuosia vanhempia, jolloin heidän sosiaaliset taitonsa ovat huomattavasti ensiluokkalaisten taitoja kehittyneempiä. Tästä huolimatta suhde eroaa oppilaan ja aikuisen välisestä suhteesta, koska molemmat ovat lapsia ja osana samaa kouluyhteisöä.

Usealle ensiluokkalaiselle siis ei ollut muodostunut kovinkaan luotettavaa vertaissuhdetta omasta kummista, mutta osalle luultavasti oli – niille, jotka osasivat kertoa asioita kummistaan ja kuvailivat häntä positiivisesti. Molemminpuoliset, myönteiset tunteet ovatkin merkki ystävytydestä (Salmivalli 2005: 35–36). Useammat tapaamiset edesauttaisivat todennäköisesti suhteiden luomista, sillä jännityskin vähenee, kun kummista tulee oikeasti tuttu. Lisäksi ensiluokkalaisten olisi tärkeää nähdä, että myös kummit nauttivat heidän kanssaan vietetystä ajasta.

Tutkimukseen osallistuneessa koulussa kummitoiminta jatkuu vielä seuraavankin vuoden ajan, kun ensiluokkalaiset ovat toisluokkalaisia ja kummit kuudennella. Tämä on mielestäni hyvä asia, sillä näin kummisuhde saa jatkuvuutta ja kehittyy toivottavasti edelleen. Haasteena on ylläpitää kummien ja tulevien toisluokkalaisten välisiä tapaamisia.

Haastateltavat oppilaat kertoivat kummitunneista, jotka ovat osa kummitoimintaa kyseisessä koulussa. Ilmeisesti kummitunneilla ensiluokkalaiset ovat useasti esittäneet kummeilleen jonkinlaisen esityksen ja tuoneet heille kortteja tai muita vastaavia lahjoja.

Tai joskus ollaan esitetty sellanen joku esitys niille. (Luka)

No jotain et on joku piirustuskilpailu tai joku, et me esitetää näytelmä kummeille. (Laura)

Mm, me ollaan ainaki vaan niinku kirjoitettu. Niinku joku lappu. Sillon aika alussa. (Lumi)

Voisi kuitenkin pohtia, olisiko tuo käytössä oleva aika syytä käyttää pikemminkin yhdessä-oloon ja esimerkiksi esitysten valmisteleamiseen yhdessä, mikä varmasti kasvattaisi sidettä kummiparien välillä enemmän kuin esitysten katsominen.

Kummioppilaat

Kummioppilaista useimmat osasivat kuvailla omaa pientä kummiaan jollakin tavalla. Etenkin tytöt kertoivat kummitettaviensa välituntitoiminnasta ja luonteenpiirteistä kohtalaisen paljon, ja vaikuttivat nähneen vaivaa tutustuakseen ensiluokkalaiseen.

Mm... Jonna on tota... se on aika niinku semmonen ystävällinen ja aika reipas mun mielestä, ja niinku... se ottaa niinku kaikki mukaan niinku kaikkii juttuihin ja kysyy et haluutsä tulla niinku tekee jotai juttuu mun kans tai niinku. (Tilda)

No se on tosi pirtee ja sit se on tosi hauska, mm, sit se on, tota, sit se on siis tota, sillee et ku mäki oon aika puhelias ni sit seki on aika puhelias. (Amanda)

No, se on aika, tai siis se on kiva ja se niinku on aika toimelias. (Enni)

Muutama tyttö toi esiin, että on viettänyt jonkin verran aikaa ensiluokkalaisten kanssa myös tavallisilla välitunneilla kummivälituntien ja muun ohjatun toiminnan lisäksi.

Kuten aiemmin on tullut esiin, luokan tytöt viettävät paljon aikaa porukassa ja leikkivät yhdessä ensiluokkalaisten kanssa. Yhteiselle tekemiselle on todennäköisesti matalampi kynnyksen, kun se tehdään omien kaverien kanssa.

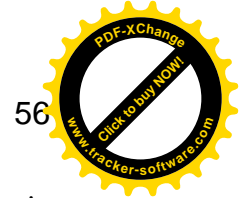
Pojista kaksi kuvaili omaan kummittettavaansa hiljaiseksi, mikä saattaa olla syynä vähäiseen ajanviettoon ja heikkoon tutustumiseen. Ensiluokkalaisia voi jännittää kummin kanssa oleminen, ja viidesluokkalaiset eivät välttämättä osaa suhtautua ujoon, pienempään oppilaaseen.

Noo se on aika, se ei kovin, se ei puhu paljoo ja sitte tota... joo, kyl se on ihan kiva. (Kristo)

Noo vähän semmone... hiljanen ja... (Lauri)

Se on semmone... semmone sosiaalinen. Semmonen joka niinku jos me nähää ni se moikkaa, mut ei me kauheesti muute. (Aleksi)

Poikakummit eivät myöskään tuntuneet olevan tyttöihin verrattuna varmoja siitä, mitä ensiluokkalaiset puuhaavat välituntisin. Voi olla, että poikien joukossa ei välttämättä ole yhtä

lailla sosiaalisesti hyväksyttävää katsoa kummilapsen perään kuin tyttöjen joukossa. Cowie (1998) pohtiikin omassa tutkimuksessaan, johtuuko poikien haluttomuus osallistua kummi- ja tukioppilastoimintaan osittain halusta säilyttää korkea status muiden oppilaiden joukossa. Vertaiset vaikuttavat paljon lasten käyttäytymiseen etenkin ryhmässä, ja ryhmän asettamia normeja noudatetaan useimmiten kuuliaisesti (Salmivalli 2005: 160–162). Kummitoiminta ei ole vapaaehtoista, mutta on hyvin mahdollista, että valinnan edessä useimmat pojat eivät olisi lähteneet kummitoimintaan mukaan. On tärkeää, että ensiluokkalaisilla pojilla on samaa sukupuolta olevia, vanhempia roolimalleja koulussa, mutta toisaalta roolimallien hyöty on pieni, jos poikakummit eivät ole innolla mukana toiminnassa. Sukupuolten välinen ero onkin yksi kummitoiminnan haasteista.

Turvallinen vertaissuhde tuntui siis olevan kummioppilaiden perusteella hukassa poikapareilta, vaikkakin Aleksin poikkesi hieman muiden poikien antamasta kuvasta, ja kertoi näkevänsä kummilapsensa Leon usein juoksentelemassa välitunneilla muiden kanssa.

Noo se juoksentelee. Yleensä mä nään sen juoksentelemas sen kavereitten kaa.
(Aleksi)

Tytöt taas vaikuttivat katsovan huomattavan paljon ensiluokkalaisten perään ja huolehtivan näiden hyvinvoinnista. Kummit eivät tuoneet esiin toiminnan vähäisyyttä, joten voi olla, että tunne on pelkästään ensiluokkalaisten puolella. On myös mahdollista, että osaa kummioppilastakin ujostuttaa ensiluokkalaiselle puhuminen ja ajan viettäminen hänen kanssaan. Osa tytöistä ilmaisi paineita olla hyvä kummi, osittain koska oli itse ensiluokkalaisena ihailut omaa kummiaan.

No joo sillee vähän jännitti, ku emmä tiedä et sit mä niinku vähän ajattelin et oonkohan mä nyt hyvä kummi mut kyl niinku, must niinku Taika niinku tuntuu silt et niinku se tykkää musta. Tai niinku sillee että, meil niinku menee kaikki hyvin ja tälle. (Enni)

Kummikoulutus olisi voinut tuoda kummeille myös tarvittavaa rohkeutta mennä juttelemaan ensiluokkalaiselle ja arvostaa omaa rooliaan kummina. Todennäköisesti riittävä aika ja aikuisen ohjaus olisivat tuoneet isoja muutoksia vertaissuhteiden laatuun. Lisäksi MacElearneyn ym. (2008) tutkimuksen mukaan kummit nauttivat koulutuksesta ja sen tuomasta tiedosta ja vastuuntunnosta, joten sitä olisi syytä harkita senkin vuoksi.

Kummit puhuivat monisanaisemmin ja enemmän kuin ensiluokkalaiset, mutta siinänsä asiasisällössä ei ollut suuria eroja vertaissuhteen muodostumiseen liittyen. Parien vastaukset myötäilivät toisiaan: ne ensiluokkalaiset, joiden kummi kertoi miellyttävästä suhteesta ja käytti positiivisia sanoja, kertoivat myös itse nauttineensa yhdessä vietetystä ajasta. Sitä vastoin taas muutaman kummiparin kohdalla sekä ensi- että viidesluokkalainen oli suhteellisen hiljainen eikä osannut kuvailla pariaan juuri millään tavalla.

8.2.2 Kaverin auttaminen

Kummitoiminnan ei ole tarkoitus tuntua pelkältä velvollisuudelta kummillekaan, vaan sen on tarkoitus olla myös miellyttävää ajanvietettä pienemmän oppilaan kanssa. Vaikka kummin rooli on vastuullinen, ei hänen kuulu tuntea kantavansa taakkaa harteillaan kummitoiminnan muodossa. Tässä kappaleessa tarkastelen kaveruutta ja miellyttävyyttä kummiparien välillä – taas kerran tavoite menee osittain päällekkäin edellisen kanssa, mutta pyrin välttämään tarpeetonta toistoa.

Vastavuoroisen, miellyttävän kummissuhteen toteutuminen vaatii molemminpuolista jakamista ja empatiakykyä. Kummin tulisi ottaa huomioon pienen oppilaan toiveet ja tunteet, ja päinvastoin mahdollisuuksien mukaan. Jotta molemmat saisivat harjoitella omia sosiaalisia taitojaan ja tulisivat hyväksytyksi kummissuhteessa, pitää toista muistaa arvostaa ja kunnioittaa, kuten kaikissa muissakin ihmissuhteissa. (Kääriäinen 1987: 98.)

Ensiluokkalaiset

Koska kummiparien välinen ikäero on suhteellisen suuri, ensiluokkalaisille on luontaista ihailla kummiaan ja ujostella tämän kanssa olemista. Ylemmissä kappaleissa olen todennut, että useammat suhteet olisivat todennäköisesti vaatineet enemmän aikaa kehittyäkseen turvallisemmiksi ja antoisammiksi molemmille osapuolille. Tässä kappaleessa keskitytään kummissuhteen tuomaan nautintoon ja kaverillisuuteen.

Suurin osa ensiluokkalaisista tuntuu nauttivan yhdessäolosta kummin kanssa – silloin kun sitä on. Toiveisiin yhdessä tekemisestä liittyy usein jonkinlaisia leikkejä. Yksi poika kertoi, että haluaisi luistella kumminsa kanssa, sillä he molemmat harrastavat sitä. Vaikka tuon kummiparin suhde tuntui muuten olevan jokseenkin etäinen, tahtoi ensiluokkalainen silti jakaa itselleen tärkeän asian kumminsa kanssa. Monet pojat mainitsivat kumminsa olevan hyvä pelaamaan jalkapalloa, ja tuntuivat nauttivan ja oppivan yhdessä pelatuista peleistä.

Myös muista asioista nautittiin kummin kanssa, kuten Leon kommentista näkyy. Hän toivoi lisää vauhteja pyörölöissä, samoin kuin Hannu.

Ehkä luistella. Koska me molemmat harrastetaan. (Iiro)

No ne antaa yleensä sellasessa... pyörölässä vauhtii. Hirveen koviaki. (Leo)

Noo välil mä oon pyörittäny nii siihen pyörölöihin, antaa vauhtii, ja sitten me melkein tiputtiin kyydistä. (Hannu)

Leo erottui pojista siinä mielessä, että hänellä tuntui olevan heistä läheisin suhde omiin kummeihinsa. Leon kummeista toinen, Aleks, osallistui haastatteluun ja antoi samankaltaisen kuvan heidän toiminnastaan. Voi olla, että myös sillä on osuutensa tuon kummisuhteen selvään onnistumiseen, että kummeja on kaksi. Näin pojat saavat tukea toisistaan ja voivat yhdessä leikkiä ensiluokkalaisten kanssa, minkä Aleks toi itsekin esille haastattelussa. Ehkäpä kummitoiminnan suhteen tulisi harkita jonkinlaisia ryhmittymiä parien sijaan.

Danielin kommentti valaisee, miten pienet asiat voivat jäädä pysyvästi ensiluokkalaisten mieleen, ja kuinka iso merkitys niillä on. Nauhojen sitominen on ystävällinen ele, jonka kummi on todennäköisesti tehnyt mielellään ja hetken mielijohteesta, ei velvollisuuden tunteesta. Kiltteys on piirre, joka on tullut monta kertaa esille tärkeänä asiana ensiluokkalaisten kertomuksissa.

Ne on auttanu myös laittamaan aa kengännauhat. (Daniel)

Nean kommentti omasta kummista kertoo eräänlaisesta, positiivisesta kummiparisuhteesta. Muut ensiluokkalaiset eivät kommentoineet samaa asiaa, mutta voi olla, että osa heistäkin ajattelee samaan tapaan. Todennäköisesti ajatusmalli riippuu pitkälti siitä, millä tyylillä kummitoiminta on ensiluokkalaisille esitelty ja mitä kaikkea kummin kanssa on tehty.

Se on niinku semmonen niinku isompi kaveri enemmänki ku semmonen opettaja. (Nea)

Mannerheimin lastensuojeluliiton mukaan kummi ei ole yhtä kuin pienen koululaisen kaveri, sillä kummilla on vastuullinen tehtävä ohjata pientä koululaista ja auttaa tämän kouluun sopeutumisessa (Helenius & Salovaara 2006: 28). Samaan aikaan kummin tulisi kuitenkin nauttia suhteesta ja muodostaa kummiparinsa kanssa ystävyyside. Niinpä Nean kommenttia

kaveruudesta voidaan ajatella pelkästään positiivisena asiana: vaikuttaa siltä, että Nea viihtyy hyvin kumminsa kanssa ja uskoo todennäköisesti myös kummin viihtyvän hänen kanssaan. Kummin on itse hyvä tiedostaa, että hänen rooliinsa liittyy myös muuta kuin kaveruus.

Kukaan ensiluokkalaisista ei tuonut esille, ettei olisi nauttinut kummitoiminnasta, mutta osalle – lähinnä pojille – se tuntui olevan suhteellisen neutraali asia, eikä toimintaa kummin kanssa odotettu juurikaan. Osa ei osannut nimetä mitään, mitä haluaisi kummin kanssa tehdä.

Ensiluokkalaiset ovat iässä, jossa kavereiden merkitys kasvaa jatkuvasti ja sosiaaliset taidot vertaisten kanssa kehittyvät huimaa vauhtia (Erwin 1993: 91). Olisi hienoa, jos kummi pääsisi olemaan osa ensiluokkalaisen kasvavaa kaveripiiriä ja sosiaalista verkostoa. Ensiluokkalaisen neutraali suhtautuminen kertoo siitä, ettei kummia ja kummitoimintaa pidetä korkeassa arvossa, vaikka kaverit muuten ovat tärkeitä. Positiivista on, ettei kukaan tuonut esille ikäviä asioita kummissa, kuten esimerkiksi pelleilyä tai haukkumista, jotka olivat nousseet puheeksi Lappalaisen (2008) opinnäytetyössä.

Kummioppilaat

Suurin osa kummeista oli sitä mieltä, että kummina olo on mukavaa. Kukaan ei sanonut sen olevan ikävää tai rasite, mutta osa ei oikein osannut sanoa mitään tai oli hyvin vähäpuheinen kummina olemisen suhteen. Taas kerran useampi tyttö vaikutti aidosti olevan innoissaan kummina olemisesta ja kertoi jopa odottaneensa sitä.

No on se aika kivaa oikeestaan olla kummi, ja mä odotin sitä jotenki aika paljon koska se näytti jotenki niin kivalta ku oli kummioppilas. (Nelli)

On se ollu ihan kivaa silleen. Et tota, just niinku, niinku... on niinku piirretty ja sillai ja sit ni on se ollu ihan kivaa. (Amanda)

Jaa mun mielest ainaki on kivaa olla kummi. Varsinki nii ihanalle pienelle. (Katriina)

Aleksi erottui jälleen poikakummien joukosta olemalla hieman puheliaampi ja tuomalla esiin nauttivansa kummina olosta:

Ihan hauskaa. Ku on jotaki opettaa kaikkee...(Aleksi)

Opettaminen tuntuikin olevan monesta kummista mukavaa, ja siihen paneudun tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Vaikka kummilapsi on kummia useamman vuoden nuorempi, osasi ainakin muutama tyttökummeista ajatella ensiluokkalaista myös pienenä kaverina. Se on hyvä asia, sillä kaveruus on yleisesti ottaen vastavuoroinen suhde ja viestii siitä, että myös kummi nauttii viettämästään ajasta ensiluokkalaisen kanssa. On vaarallista vertaissuhteen kannalta, jos kummi alkaa ajatella omia toimiaan jonkinlaisena palveluksena ensiluokkalaiselle (Mead & MacNeil 2004: 9–10). Onneksi tämäntyylistä ajattelutapaa ei kuitenkaan tuntunut esiintyvän kummien joukossa. Jaden kommentti myötäilee aika lailla Mannerheimin lastensuojeluliiton ajatusta kummin roolista. Katariina kertoo, millainen on hänen mielestään hyvä kummi.

Ja vähän, niinku, olla vähän niinku kaveri mut sillee vähän niinku vanhempi ja niinku auttaa. (Jade)

No ei se mun mielest mitenkää sen erikoisempaa ku niinku meiän luokkalaisten koska kuitenkin ne niinku ymmärtää, tai joskus ne ei ehkä tajuu jotain ku me sanotaa niille jotain ni sit ne ei tajuu et meiän pitää niinku selittää se juttu niille mut kyl ne, ei se mun mielest mitenkää sillee erikoisempaa oo. (Enni)

Noo semmonen joka on avulias ja halua niinku olla, ettei oo koko ajan sillee et emmä nyt voi. (Katariina)

Etenkin tyttökummit tuntuvat siis nauttivan kummina olost ja ainakin osittain saavan siitä myös itselleen jotakin irti, jolloin tuo tavoite kaverin auttamisesta ja yhdessä viihtymisestä alkaa toteutua. Monet pojat tarvitsisivat todennäköisesti jonkinlaista kannustusta kummina olemiseen ja ehkä varmistusta siitä, että voivat todella olla hyödyksi. Vaikka sukupuoli-kauma tämänkin haastattelun suhteen on todella selvä, uskon silti, että kummiparit toimivat parhaiten tyttö- ja poikapareina sen sijaan, että tyttöjä ja poikia sekoitettaisiin. Pienen ensiluokkalaisen on tarkoitus pystyä samastumaan kummiinsa mahdollisimman hyvin, ja sama sukupuoli on yleensä askel kohti samanlaisuutta. Yksi vaihtoehto voisi olla ryhmiin jakautuminen parien sijaan, jolloin viidesluokkalaiset saisivat tukea toisistaan. Aleksin kohdalla kaverin kanssa kummina toimiminen tuntui ainakin toimivan.

Noo ihan hausko ku, ku mä en oo ainoo sen kummioppilas ni on jotai kavereit. (Aleksi)

Tämän tavoitteen kohdalla kummien ja ensiluokkalaisten vastaukset olivat myöskin samantyyllisiä, ja parit antoivat kummisuhteestaan yhteneväisen kuvan. Neutraali käsitys kummina/kummitettavana olemisesta toistui sekä ensiluokkalaisten että kummien joukossa, ja

tytöt olivat huomattavasti poikia innostuneempia toiminnasta. Ensiluokkalaiset mainitsivat enemmän pieniä yksityiskohtia, viidesluokkalaiset taas suurempia linjoja. Tämä todennäköisesti liittyy enemmän ikään ja kehitysvaiheeseen kuin mihinkään muuhun.

8.3 Perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen

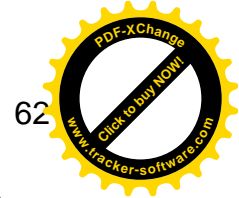
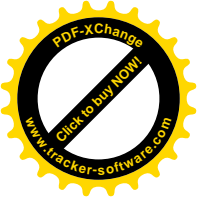
Kummioppilastoiminnan kolmas ja viimeinen iso tavoite on auttaa perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttamisessa esimerkiksi välittämällä erilaisia arvoja ja normeja informaalien vertaisoppimisen kautta. Koska tämä tavoite eroaa hieman edellisistä, käyn sen läpi eri tavalla. Ensiluokkalaisten oppimisesta kertovassa kappaleessa hyödynnän sekä ensiluokkalaisten että kummien haastatteluja, kun taas kummioppilaiden oppimisen suhteen käytän pelkästään heidän haastattelujaan. Huomautan tämän kappaleen yhteydessä, että koulukulttuurin välittäminen liittyy olennaisesti myös opetussuunnitelman toteuttamiseen, ja pyrin välttämään jo mainitun asian toistoa.

Ensiluokkalaiset

Useat ensiluokkalaiset mainitsivat haastatteluissa oppineensa suhteellisen paljon uusia leikkejä ja leikkeihin liittyviä sääntöjä kummioppilaiden kanssa tapahtuvan vertaisoppimisen kautta. Tämä onkin varmasti isoin yksittäinen tulos, sillä leikkiminen on yleisintä ajanvietettä kummiparien suhteen. Leikkejä ovat olleet esimerkiksi maa, loikka, jalkapallo ja polttopallo. Leikkien lomassa kummioppilaat ovat välittäneet omia arvojaan ensiluokkalaistille: sekä tytöt että pojat ovat kertoneet kaikkien leikkivän yhdessä, jolloin ketään ei syrjitä minkään seikan perusteella.

Ensiluokkalainen Iiro toi esille, ettei juurikaan välitä jalkapallosta, mutta hänen kumminsa pelaavat sitä aina, myös kummitunneilla. Tällaisissa tilanteissa, joissa oppilaan arviointikyky saattaa pettää, voisi opettajan olla hyvä puuttua tilanteeseen. Ensiluokkalaisten olisi tärkeä oppia, että joskus voidaan leikkiä myös erilaisia leikkejä – Iiro olisi voinut opetella jalkapalloa joissakin tilanteissa, ja toisinaan taas pienellä porukalla oltaisiin voitu leikkiä jotakin muuta.

Leikki on tärkeä osa lapsen oppimista ja suurin osa vertaisoppimisesta tapahtuu juuri leikin kautta. Leikki on lapselle luonnollinen tapa olla ja viettää aikaa, ja se harjoittaa myös

sosiaalisia ja emotionaalisia kykyjä. (Vygotsky 1978: 96–98; Marjanen, Ajonen & Majoinen 2008: 61–62.) Niinpä on positiivista, että suurin osa kummiparien yhdessä viettämästä ajasta on tapahtunut juuri leikin parissa.

Vaikka kummien tehtävä ei varsinaisesti ole toteuttaa opetussuunnitelmaa opettavien aineiden suhteen, moni on opettanut ensiluokkalaiselle joitakin kouluaineisiin liittyviä asioita, kuten tuli esille myös Lappalaisen (2008) tutkimuksessa. Se on mukavaa vaihtelua pienelle oppilaalle, ja kummi pääsee harjoittelemaan omia opetustaitojaan ja muistelemaan vanhoja asioita. Joillekin ensiluokkalaisille kummin kanssa käydyt asiat voivat jäädä jopa parhaiten mieleen.

Mm no me olla vähän harjoteltu lukemista ja sitte näitä, kirjottamista et ku se ei osannu oikeen vielä, ku se on vast ykkösel ni. (Katariina)

Noo joskus, joskus ku me ollaan oltu meiän luokan kanssa ja sit meil on ollu semmonen kisa et niinku pitää piirtää joku öö nii sillon joku pikkujoulujuttu, ni sitä se pyys mua auttaa semmost joulupukkia. (Enni)

Noo jotaki kertolaskui tai jotaki. (Aleksi)

Kouluaineiden opettamista esiintyi huomattavasti enemmän tyttöjen kuin poikien joukossa, vaikkakin yksi poika, Aleksi, mainitsi opettaneensa kummilleen kertolaskuja. Osa ei keksinyt opettaneensa kummilleen mitään, ja osa oli opettanut juurikin leikkejä ja niiden sääntöjä.

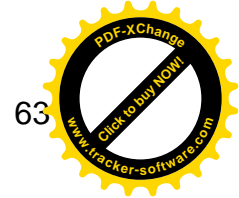
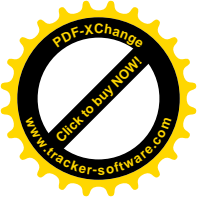
Myös ensiluokkalaisille oli jäänyt mieleen joitakin opetustuokioita kummin kanssa, mutta lähes kaikki liittyivät leikkeihin, eivät kouluaineisiin. Monet olivat sitä mieltä, ettei kummi ole opettanut heille mitään, ja yksi kertoi oppineensa sekä lukemista että piirtämistä. Osalla kertomukset olivat suhteellisen samanlaisia ensiluokkalaisella ja kummilla, mutta monissa tapauksissa ensiluokkalaiset tuntuivat unohtaneen sellaisia opetushetkiä, jotka olivat jääneet kummien mieleen. Yksi ensiluokkalainen kertoi kummin sijaan oppineensa asioita isoveljeltään.

No et ne piirtää mulle mallin ja sit, sit mä voin tehdä niistä juttui, et ne antaa sit sen piirrustuksen vaikka mulle ja sit mä teen, yritän mallii tehdä. (Leo)

No... mm, no... sillon ku me pelattiin ni mä opin silt aika paljon. (Vili)

En, mä oon oppinu melkein kaikki vaan isoveljeltä. (Sanni)

Ensiluokkalaiset ovat siis oppineet leikkien kautta ja erilaisissa opetushetkissä lähinnä kummitunneilla. Useat opittavat käytöstavat ja arvot ovat todennäköisesti sellaisia, jotka tulevat hieman huomaamatta, eikä pieni oppilas ajattele oppineensa niitä erikseen. Todellisuudessa

kummi näyttää koko ajan mallia käytöksellään siitä, miten kuuluu toimia ja minkälaista käytöstä hän arvostaa, mitä kautta opetussuunnitelmaankin kuuluvia arvoja ja käsityksiä välittyy pienemmille oppilaille. Koska ensiluokkalaiset useimmiten ihailevat isoja kummeja, on heidän vaikutuksensa suuri. Ensiluokkalaisten oppimiseen liittyvä tavoite näyttää toteutuneen tässä koulussa kohtalaisesti ja vaihtelevasti: osa on oppinut paljon erilaisia asioita kumminsa kanssa, osa taas ei itse näe oppineensa mitään.

Kummioppilaat

Myös kummioppilaat ovat todennäköisesti oppineet kummitoiminnasta asioita, joita he eivät itse osaa mainita tai ajatella oppineensa. Voi olla, että osa asioista tulee ymmärrettyä vasta vuosien kuluttua. Kummi on murrosiän kynnyksellä oleva nuori, joka harjoittelee vastuunottoa kaikilla elämänsä osa-alueilla, ja kummitoiminta tukee tätä entisestään.

Osa tyttökummeista katsoi oppineensa esimerkiksi avarakatseisuutta tai pienempien lapsien kanssa olemista kummitoiminnan myötä.

Kyl mä varmaan niinku oon oppinu jotai huolenpitoa ja tämmöst. (Nelli)

Mä oon niinku sillee oppinu vähän niinku sillee ymmärtää enemmän niinku erilaisii ihmisiä. (Jade)

No joo, siis, paljon enemmän olla niinku nuoremman ihmisen kaa ja... sitte on, nii. (Katariina)

No kyl siit niinku silleen jotain et vähän niinku tulee niinku muistelee, niinku muistelee et minkäläist ykkösluokkal oli ja sillee. (Enni)

Pojat eivät kertoneet oppineensa kummitoiminnasta mitään, mikä voi olla osittain totta, jos kummin kanssa ei vietetty paljon aikaa. Toisaalta taas esimerkiksi Aleksi, joka kertoi nauttivansa siitä, että saa opettaa pientä oppilasta, on todennäköisesti myös oppinut tuosta kokemuksesta jotakin. Opettaminen on usein haastavaa, mutta varmasti palkitsevaa, kun kummitettava oppiikin uuden asian. Monelle voi olla uusi tunne, että pienempi lapsi katsoo ylöspäin ja ihailee, ja se tuntuu varmasti jokaisesta mukavalta. Myös Salon ja Suvannon (2002) sekä Hautajärven ja Kutunivan (2011) tutkimuksissa kummioppilaat kertoivat nauttivansa esimerkkinä olemisesta ja opettamisesta. Vaikuttaa siltä, että kummioppilaat nauttivat yleisesti ottaen roolistaan isompana ja esimerkillisenä oppilaana.

Mannerheimin lastensuojeluliiton asettaman tavoitteen kannalta kaikki kummin oppima asia tai omaksuma arvo, esimerkiksi juuri avarakatseisuus, on kummin kannalta hyvä

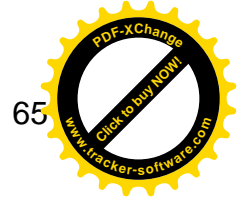
asia ja tukee tavoitteen onnistumista. Koska jokainen kummi on yksilö, todennäköisesti kummitoiminnasta opittavat asiatkin ovat yksilöllisiä ja vaihtelevat henkilön ja vietetyn ajan mukaan.

8.4 Yhteenveto tuloksista

Kaiken kaikkiaan Mannerheimin lastensuojeluliiton kummitoiminnalle asettamat tavoitteet ovat toteutuneet hyvin vaihtelevasti tässä koulussa. Yhteisöllisyyden tukeminen tuntuu onnistuneen yleisesti ottaen parhaiten, sillä kaikki ensiluokkalaisten ovat leikkineet yhdessä muiden ensiluokkalaisten ja kummiensa kanssa, jolloin suhde molempiin on vahvistunut samalla kertaa. Kuten Koivula (2013: 38) toteaa, yhteinen toiminta ja lasten keskuudessa erityisesti leikki on se tekijä, jonka kautta lasten osallisuuden kokemuksia syntyy ja yhteisöllisyys kasvaa. Yhteisöllisyyden tukemisen suhteen on myös positiivista, että kummioppilaat ovat näyttäneet mallia ottamalla kaikki mukaan leikkeihin. Kummioppilailla tuntuu olevan itsellään hyvä, vahva luokkahenki, jonka avulla kummitoimintakin varmasti on sujunut suhteellisen helposti tekemällä asioita yhdessä.

Suurin osa kummeista on siis onnistuneesti ”leikittänyt” pienempiä oppilaita, mutta tämän tavoitteen suhteen tuli esille myös kehitettävää. Poikien jatkuva jalkapallon pelaaminen tuntui miellyttävän suurinta osaa ensiluokkalaista pojista, mutta ei aivan kaikkia, sillä Iiro-poika kertoi olevansa usein muiden ensiluokkalaisten kanssa kummitunneilla, kun hänen kumminsa pelaavat isomman porukan kanssa jalkapalloa ulkona (ks. 42). Iirolla ja hänen mainitsemillaan muilla pojilla ei näin ollen ole luotettavaa suhdetta kummiinsa. Iiro kertoi haluavansa luistella kumminsa kanssa, sillä he molemmat harrastavat sitä. Tämä viestii, että kummi on tärkeä, mutta ei ole täyttänyt tehtäväänsä turvallisen ihmissuhteen luoja. Todennäköisesti tällaisessa tilanteessa tarvittaisiin aikuisen apua, sillä kummi ei ole välttämättä ymmärtänyt Iiron haluavan viettää hänen kanssaan enemmän aikaa. Monesti kommunikaatio voikin olla ongelmien lähteenä, sillä muutama viidesluokkalainen mainitsi ensiluokkalaisten olevan hiljaisia tai ujoja, jolloin heidän toiveensa eivät ehkä tule esille.

Yhteisöllisyyden tukemisen yksi alakohta, kiusaamisen ennaltaehkäisy, tuntui toteutuvan myös melko hyvin juuri leikkimisen kautta. Näin vältettiin ensiluokkalaisten yksinäisyyttä ja edesautettiin ystävyssuhteiden syntymistä. Lisäksi osa tyttökummeista kertoi aktiivisesti varmistavansa, että kummilla on kavereita, ja monet kertoivat tarkkailevansa kummin tekemisiä välitunneilla. Suhde kummiin ei kuitenkaan ollut niin luottamuksellinen tai

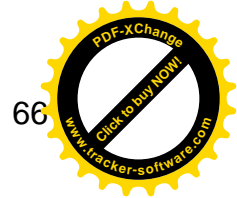

vahva, että mahdollisesta kiusaamisesta olisi kerrottu hänelle. Sen suhteen tarvittaisiin todennäköisesti lisää yhteistä tekemistä ja yhteisiä kokemuksia, joiden avulla kummista tulisi todellinen tuki ja turva vaikeassakin tilanteessa.

Oppilaan kasvun tukemisessa oli niin ikään suuria eroja. Leikki on ollut keskeisessä roolissa – sen kautta on tapahtunut suurin osa kummiparien välisestä vuorovaikutuksesta, niin kuin pitääkin. Leikin kautta oppilaat on otettu mukaan kouluyhteisöön ja opetettu heille uusia sääntöjä ja asioita, mikä on edesauttanut ensiluokkalaisten kouluun sopeutumista. Pari oppilasta kertoi opettaneensa myös muita asioita koulukulttuuriin liittyen, kuten koulun rajoja tai yleisiä sääntöjä, mutta kaiken kaikkiaan suurin osa kanssakäymisestä oli tapahtunut leikin parissa ja ison porukan keskellä.

Porukassa liikkumisessa on ehdottomia etuja esimerkiksi yhteisöllisyyden tukemisen suhteen, mutta osittain se voi myös vähentää kummin ja ensiluokkalaisten keskinäistä kanssakäymistä. Kavereiden keskellä on helppo olla ottamatta suoraa kontaktia omaan kummiin/kummilapseen, jolloin kummius jää nimelliseksi suhteeksi. Voi olla, että näin oli käynyt osan kohdalla, sillä monelle ei ollut muodostunut kovinkaan syvää suhdetta kummin kanssa, eikä toista tunnettu kunnolla. Toisaalta taas joukosta löytyi myös niitä – lähinnä tyttöpareja – jotka viettivät jonkin verran aikaa myös ohjattujen tilanteiden ulkopuolella ja vakuuttivat nauttivansa yhteisestä ajasta toden teolla. Ikävältä kummina tai kummilapsena oleminen ei tuntunut kenestäkään, mutta jonkin verran kummitoiminnasta puhuttiin hieman välinpitämättömään tai neutraaliin sävyyn.

Opetussuunnitelmaa oli toteutettu mielestäni suhteellisen hyvin. Kaikki kummilapset ovat varmasti oppineet ryhmässä seurustelemista ja erilaisia leikkejä kummitoiminnan pyörteissä, vaikka eivät niitä itse aina osanneetkaan mainita. Moni toisaalta mainitsi myös oppineensa leikkejä. Toivottavasti myös kummien tapa leikkiä isolla porukalla syrjimättä ketään on tarttunut ensiluokkalaisiin, vaikka heidän keskuudessaan ei tuntunutkaan olevan ongelmia kavereiden suhteen. Osa etenkin tytöistä oli opettanut kummitettavalleen myös kouluai-neisiin liittyviä taitoja, kuten lukemista tai piirtämistä. Vaikuttaa kuitenkin olevan hyvin yksilöllistä, millaisia asioita omalle kummilapselle on opetettu, ja se riippuu todennäköisesti omasta motivaatiosta ja kiinnostuksesta. Kummi voisi hyvin hyödyntää omia osaamisalueitaan ja kiinnostuksen kohteitaan viettäessään aikaa ensiluokkalaisten kanssa (Helenius & Salovaara 2006: 19). Tämä tuntuikin toteutuvan poikien jalkapalloilun kautta, mutta muuten omien harrastusten hyödyntämistä ei tullut esille haastatteluissa. Tämä voi johtua myös siitä, että yhteinen tekeminen toteutettiin isommissa porukoissa, eikä yksilöllisille mieliteoille ehkä jäänyt sijaa.

Viidesluokkalaaisia poikia oli ilmoittautunut harmittavan vähän mukaan haastatte-
luun, ja ensiluokkalaisissakin oli enemmän tyttöjä kuin poikia. Tyttöjen ja poikien välillä oli
kuitenkin havaittavissa muutamia eroja. Tytöt tuntuivat olevan yleisesti ottaen motivoitu-
neempia kummitoiminnan suunnittelua kohtaan ja nauttivan huolenpidosta ja ajanvietosta
ensiluokkalaisten kanssa poikia enemmän. Eräs poikapari erottui joukosta: ensiluokkalainen
Leo ja hänen kumminsa Aleksi olivat selvästi muodostaneet keskimääräistä paremman suh-
teen vuoden aikana. Aleksi ei ollut Leon ainoa kummi, mikä todennäköisesti vaikutti suh-
teellisen paljon kummitoimintaan. Aleksi kertoi itse nauttivansa siitä, ettei ole ikinä yksin
Leon kanssa, vaan saa olla samalla oman kaverinsa kanssa. Leo puolestaan kertoi tehneensä
kummiensa kanssa huomattavasti enemmän asioita kuin muut ensiluokkalaiset. Voi olla, että
pojat kaipaavat tämäntyylistä tukea tyttöjä enemmän. Kun kummeja on kaksi, he voivat yh-
dessä leikkiä ja pelleillä pienen oppilaan kanssa, jolloin tekemistäkin on ehkä helpompi kek-
siä. Näihin eroihin ja jakaumiin sukupuolten välillä palaan vielä pohdintaosuudessa.

Koulussa ei järjestetty kummikoulutusta, mikä on todennäköisesti vaikuttanut paljon
toiminnan kulkuun. Monet kummit eivät välttämättä ymmärrä roolinsa tärkeyttä tai tehtävi-
ään, mikä vaikuttaa myös heidän motivaatioonsa. Kummikoulutuksen puuttuessa kummeja
on valmentanut tehtävään vain muistot omasta kummista sekä mahdolliset keskustelut luok-
katovereiden kanssa. Paljon on siis kiinni omasta persoonasta ja mieltymyksistä.

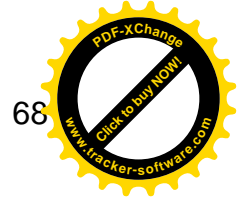
Kautta linjan ensiluokkalaisten ja kummien vastauksien välillä esiintyi jonkin verran
eroja, mutta osa eroista tuntui johtuvan pitkälti puhetavoista ja haastateltavien iästä. Suurin
ero tuntui olevan, että ensiluokkalaiset kokivat osittain saaneensa viettää liian vähän aikaa
kumminsa kanssa, ja suhde kummiin oli näin heidän mielestään etäisempi kuin kummien
itsensä mielestä. Kummeja tuo suhteellisen vähäinen yhdessäolo ei tuntunut vaivaavan, joten
voi olla, että ensiluokkalaiset tarvitsevat enemmän yhteistä aikaa rentoutuakseen kummin
seurassa ja luottaakseen häneen. Isoilla oppilailla on usein tiiviimpi lukujärjestys ja koulun-
käynti vaatii jo enemmän työtä, joten voi olla vaikea löytää sopivaa linjaa tapaamisille niiden
kuitenkaan häiritsemättä kummien koulutyötä ja omien luokkalaisten kesken rentoutumista.
Ehkäpä avainasemassa on myös yhteisten tapaamisten laatu ja suunnittelu.

Kaiken kaikkiaan tavoitteista on siis vaikea vetää yhtenäistä linjaa, mikä ei tietysti
ole tarkoitukseen tämänkaltaisessa, laadullisessa tutkimuksessa. Kummitoiminnan tavoittei-
den toteutumiseen tuntuvat vaikuttavan sekä kummin että ensiluokkalaisen persoonallisuus
ja mieltymykset, kummin omat kaverit ja heidän mieltymyksensä sekä sukupuoli. Koulutuk-
sen puuttuessa myös omat, aiemmat kokemukset sekä omasta kummista että muista vuoro-

vaikutustilanteista pienemmän lapsen kanssa saavat yhä suuremman roolin viidesluokkalaisen ajatuksissa ja toiminnassa. Tavoitteiden toteutumisessa olisi jonkin verran parannettavaa, ja uskon, että näin on myös monessa muussa koulussa. Toisaalta taas Mannerheimin lastensuojeluliiton asettamat tavoitteet nostavat riman hyvin korkealle, eikä niiden kaikkien tarvitse toteutua, jotta kummitoiminta olisi laadukasta ja hyödyllistä sekä isommille että pienemmille oppilaille.

9 Luotettavuus

Kaikki aikaisemmat tutkimukset kummioppilastoiminnasta, jotka tämän tutkimuksen yhteydessä esittelin, ovat olleet keskenään hyvin erilaisia. Osa tutkimuksista on laadullisia ja osa määrällisiä, ja kummitoiminnan lähtökohdat ovat aina olleet hyvin erilaiset: yhdessä toiminta on käynnistetty tutkimuksen yhteydessä, yhdessä kummit saivat valita kummilapsensa itse, yhdessä ”kummioppilas” kuvaa 10–18 -vuotiasta nuorta. Olosuhteiden erilaisuuden vuoksi myös tulokset eroavat jonkin verran toisistaan, myös siitä syystä, että tutkimusten tarkoituksetkin ovat vaihdelleet suhteellisen paljon.

Kummitoiminta on kuitenkin nähty positiivisessa valossa kaikissa aikaisemmissa tutkimuksissa, ja kehitettävää on ollut jopa yllättävän vähän. Myös tässä tutkimuksessa kummitoiminta on näyttäytynyt ehdottoman positiivisena ilmiönä, josta on ollut hyötyä sekä ensiluokkalaisille että viidesluokkalaisille. Uskonkin, että kummitoiminnasta on todella harvoin varsinaista haittaa kenellekään. Olin kuitenkin tutustunut näihin aikaisempiin tutkimuksiin jo ennen tämän tutkimuksen aloittamista, ja huomannut etenkin suomalaisten tutkimusten suhteen, ettei kehitettäviä osa-alueita mainittu juuri ollenkaan, vaikka niitäkin varmasti on. Niinpä halusin varmistaa, että omassa tutkimuksessa pyrin antamaan mahdollisimman realistisen kuvan kummitoiminnasta. Omat tutkimuskysymykseni asettavat riman melko korkealle: sellainen kummitoiminta, joka todella täyttää kaikki Mannerheimin lastensuojeluliiton asettamat tavoitteet, on varmasti äärimmäisen harvinaista. Mielestäni se, että lähdin kuitenkin liikkeelle näiden tavoitteiden kautta kertoo, että en ole pyrkinyt muokkaamaan tutkimuksen tuloksia pelkästään positiivisiksi omien hypoteesieni tai toiveideni takia.

Laadullisen tutkimuksen sisäinen validiteetti tarkoittaa sitä, miten hyvin tutkimuksen tulokset vastaavat todellisuutta ja kuvastavat tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden näkökulmia. Sisäisen validiteetin turvaamiseksi tutkijan on pohdittava, millä tavalla hänen oma läsnäolonsa kentällä on vaikuttanut tutkimuksen tuloksiin. (Syrjälä & Numminen 1988: 136.) Uskon, että oppilaat ovat olleet haastatteluissa rehellisiä, koska vastaukset tukevat toisiaan, ja niiden perusteella on mahdollista muodostaa kokonaisvaltainen kuva kyseisen koulun kummitoiminnasta. Toisaalta on hyvinkin mahdollista, että osa etenkin viidesluokkalaisista on pyrkinyt vastaamaan tavalla, jota kokevat minun odottavan, ja haluavat antaa itseltään mahdollisimman hyvän kuvan vastuuntuntoisena kummina. Haastattelukysymyksiä on

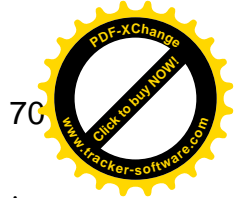
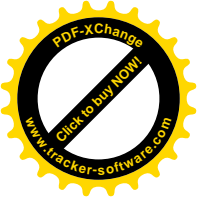

kuitenkin ollut useita, ja olen tuloksia esitellessäni pyrkinyt ottamaan huomioon mahdollisen sosiaalisen paineen vaikutukset vastauksissa.

Tutkijan liika samastuminen tai omat toiveet voivat myös vaikuttaa tutkimuksen sisäiseen validiteettiin, ja hän voi ryhtyä joko puolustelemaan tiettyä ryhmää tai henkilöä tutkimuksessa tai pyrkiä saamaan tuloksia vastaamaan omia näkemyksiään (Syrjälä & Numminen 1988: 137). Jälkimmäiseen kohtaan vastasin jo ylempänä. Mitä oppilaisiin samastumiseen tulee, uskon, että minulla naisena ja entisenä tyttökummina on enemmän yhteistä tyttö- kuin poikakummien kanssa, ja pystyn samastumaan heidän maailmaansa paremmin. Lisäksi minulla on omat kokemukseni kummitoiminnan onnistumisesta ala-asteajoltani. Tässä tutkimuksessa tuli esiin suhteellisen selkeitä sukupuolten välisiä eroja, mutta en läh-tökohdistani huolimatta koe vaikuttaneeni näiden erojen ilmenemiseen. Päinvastoin, tiedos-tin heti alussa omien kokemusteni vaikutukset ja pyrin ottamaan mahdollisimman avoimen asenteen myös poikakummien toimintaan sekä ennaltaehkäisemään omaa vaikutustani tu-loksiin.

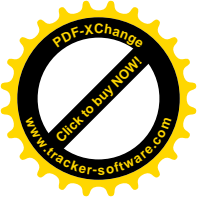
Viimeisinä, sisäistä validiteettia vaarantavina kohtina Syrjälä ja Numminen esittelevät tietojen koontiin liittyvät virheet sekä analysointivirheet. Tutkija voi esimerkiksi koota aineiston virheellisellä tavalla ja epäloogiseen järjestykseen (emt. 137). Olen pohtinut huol-lella, minkälaisessa järjestyksessä tulokset tulisi esitellä matriisissa, ja miten ne kannattaisi järjestää kirjoittaessani niitä auki, jotta lukijan olisi helppo ymmärtää tulokset ja välttäisin liikaa toistoa. Mielestäni tulosten esittely tapahtuu loogisessa järjestyksessä, ja olen pyrkinyt poimimaan matriisiin asioita kohdennetun teeman lisäksi myös muista teemoista, joissa haastateltava on sivunnut kyseistä asiaa. Jokainen tutkija olisi varmasti tehnyt omanlaisensa valinnat aineiston järjestämisen suhteen, mutta oma lähestymistapani tutkimuskysymysten ja teemojen kautta on mielestäni perusteltu. Toinen vaihtoehto olisi ollut lähestyä aineistoa haastateltava kerrallaan, mutta koen, että näin tulosten analyysistä tuli huomattavasti koo-tumpi ja informatiivisempi luku.

Avoimuus on tärkeä elementti laadullisessa tutkimuksessa. Uskottavuutta parantaa mahdollisimman läpinäkyvä selostus tutkimuksen eri vaiheista ja tutkijan omista ajatuksista, jolloin lukija ei koe, että häneltä pimitetään oleellista tietoa tutkimuksen kulusta (Tracy 2010: 841). Olen pyrkinyt jakamaan lukijan kanssa esimerkiksi haasteeni koulun valinnan suhteen ja mahdollisten häiriötekijöiden, kuten keskeytysten, vaikutukset haastatteluun. Li-säksi olen litteroinut kaikki haastattelut kokonaisuudessaan – lukuunottamatta alku- ja lop-

pukeskusteluja, joissa ei käyty teemoja läpi – enkä ole jättänyt pois kohtia, jotka eivät mielestäni sovi tuloksiin. Näin lukijalla on mahdollisuus tehdä omat tulkintansa haastatteluaineistosta.

Olen mielestäni pystynyt antamaan luotettavan kuvan siitä, millaista kummioppilastoiminta on tässä tutkimukseen osallistuneessa koulussa. Uskon, että muilla mittareilla tehty tutkimus olisi antanut samoja tuloksia, mutta toki oma valintani lähestyä kummitoimintaa MLL:n tavoitteiden kautta rajaa tulokset tietyinlaisiksi. Lisäksi esimerkiksi aikuisten haastattelu toisi todennäköisesti uudenlaisia näkökulmia tutkimukseen. Ulkoista reliabiliteettia voidaan usein testata toistettavuudella, mutta tämäntyylisissä kasvatustieteellisissä tutkimuksissa tilanteet muuttuvat niin nopeasti, ettei toistettavuus käytännössä ole mahdollista (Syrjälä & Numminen 1988: 143). Reliabiliteettia voidaan kuitenkin perustella sillä, kuten Syrjälä ja Numminen toteavat (1988: 145), että olen raportoinut tutkimuksen jokaisen vaiheen perusteellisesti, ja jalanjälkiäni olisi teoriassa mahdollista seurata ja arvioida. Myös Tracy (2010: 843) painottaa tarkan ja yksityiskohtaisen kuvailun merkitystä laadullisessa tutkimuksessa, ja sen olen mielestäni saavuttanut niin perustellessani teoriavalintojani kuin analyysia tehdessäni.

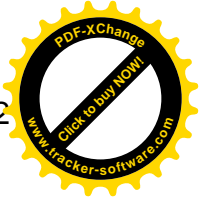

10 Pohdintaa

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, toteutuvatko Mannerheimin lastensuojeluliiton kummioppilastoiminnalle asettamat tavoitteet eräässä espoolaisessa koulussa ensiluokkalaisten ja kummien näkökulmasta. Lisäksi tarkoituksena oli tarkastella mahdollisia eroja ensiluokkalaisten ja kummien näkökulmien välillä. Koska kyseessä on laadullinen tutkimus, ei keskiössä ole suurten yleistysten linjaaminen tutkimuksen perusteella. Jokainen lapsi on yksilö, ja monien tavoitteiden toteutuminen tuntui riippuvan myös oppilaan persoonallisuudesta ja omista, aikaisemmista kokemuksista. Tässä pohdintaosuudessa käyn kuitenkin läpi niitä ajatuksia, joita tutkimuksen tulokset minussa herättivät, ja jotka voisivat tulevaisuudessa tarvita lisää tutkimusta tai jotka voisivat olla avainasemassa kummitoiminnan parantamisessa.

Tutkimukseen osallistuneessa koulussa kummit eivät olleet saaneet kummikoulutusta, vaikka Mannerheimin lastensuojeluliitto pitää sitä tärkeänä osana kummitoimintaa. Tutkimustulosten valossa olen entistä enemmän samaa mieltä MLL:n kanssa. Kummikoulutuksessa tulevien kummien kanssa pohditaan erilaisissa tilanteissa toimimista ja mietitään esimerkiksi, miten erilaisten ihmisten kanssa voi tulla toimeen (Helenius & Salovaara 2006: 40). Eräs tyttö kertoi itse oppineensa erilaisten ihmisten kanssa toimimista kummitoiminnan kautta, mutta koulutuksen avulla monet muutkin kummit olisivat voineet päästä samaan tulokseen. Kummikoulutuksessa pohditaan myös erilaisia leikkejä ja muuta mahdollista ajanvietettä kummivälitunneille ja kummitunneilla, mistä olisi varmasti ollut hyötyä tämänkin koulun kummien suhteen – etenkin poikien kohdalla toiminta tuntui olevan kovin yksipuolista. Kummikoulutus antaisi vähintään mahdollisuuden miettiä ja sulatella kummitoimintaa ennen sen alkamista ja omalla tavallaan pakottaisi jokaisen tulevan kummin hetkeksi pohtimaan, mitä kummitoiminta pitää sisällään. Haastattelujen perusteella osa oli vielä hieman häkeltynyt kummin roolista siinä mielessä, ettei osannut mainita kummin tärkeimpiä tehtäviä tai kertoa, mitä ensiluokkalaiselle voisi opettaa. Uskon, ettei tämä koulu suinkaan ole ainoa, jossa kummikoulutusta ei pidetä, mutta koulutukselle kannattaisi järjestää aikaa tiukasta aikataulusta huolimatta. Viidesluokkalaisissa on valtava määrä potentiaalia ja kiinnostusta, jota voitaisiin kummikoulutuksen avulla todella hyödyntää.

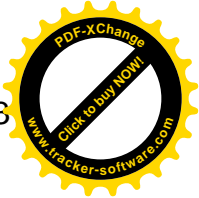
Kummikoulutus pakottaa myös aikuisen osallistumaan kummitoimintaan. Haastatte-
luissa tuli esille joitakin sellaisia asioita, jotka olisivat kaivanneet opettajan tai muun aikuisen apua selvitäkseen. Esimerkiksi ensiluokkalaisten ujous ja hiljaisuus, jotka ovat yleinen

haaste kummitoiminnassa (Helenius & Salovaara 2006: 58), voisivat pikkuhiljaa hellittää aikuisen neuvomalla kummia rohkaisemaan ensiluokkaista oikealla tavalla. Samoin toiminnan yksipuolisuus on asia, johon kummiohjaaja voisi puuttua kehottamalla leikkimään välillä myös muuta kuin jalkapalloa, tai vaikka jakamalla oppilaita pienempiin ryhmiin.

Suurin kummitoiminnan tavoitteiden toteutumista edesauttava tekijä tuntui olevan viidesluokkalaisten oma, vahva luokkahenki. Heidän joukossaan oli esiintynyt kiusaamista pari vuotta aikaisemmin, ja ilmeisesti kiusaamisen loppumiseksi ja hyvän ryhmähengen rakentamiseksi oli tehty paljon töitä koko luokan ja opettajan voimin. Kiusaamisesta oli puhuttu yhdessä, eikä sitä enää esiintynyt, ja kaikki vakuuttivat viettävänsä aikaa isoissa porukoissa mielellään. Tämä välittyi todennäköisesti ensiluokkalaisille kaiken yhteisen toiminnan kautta suvaitsevaisuutena, ja tuki ensiluokkalaisten yhteisöllisyyttä sekä suoraan leikkien kautta että asettamalla mallin kaikki mukaan ottavasta toiminnasta. Vaikka ensiluokkalaisista ei kukaan maininnut suoraan oppineensa muiden hyväksymistä, uskon, että kummien käytös jättää heihin jälkensä huomaamatta. Lähes kaikki ensiluokkalaiset olivat kuitenkin leikkineet isoissa porukoissa kummiensa kanssa ja kertoivat oppineensa etenkin erilaisia leikkejä. Hyvän yhteishengen rakentaminen luokkaan on aina tärkeä asia, mutta ehkäpä kummiluokan yhteisöllisyyteen ja rakentavaan kanssakäymiseen pitäisi muistaa vielä erikseen paneutua ennen kummitoiminnan alkamista. Tässä tapauksessa siitä syntyi ehdoton vahvuus kummitoiminnan tavoitteiden kannalta, mutta sitä vastoin huono yhteishenki voi osoittautua suureksi heikkoudeksi.

Koulukiusaamisen suhteen tulokset olivat vaihtelevia, mutta olen niiden suhteen toiveikas: etenkin tyttökummien vastaukset osoittivat, että ensiluokkalaisten kiusatuksi tulemiseen oltiin valmiita puuttumaan heti, ja sitä haluttiin myös ennaltaehkäistä omalla toiminnalla. Jäin pohtimaan kiusaamisen ehkäisyn asemaa kummitoiminnan tavoitteissa. Kuten monissa muissakin koulussa, myös tässä koulussa on käytössä vertaissovitteluohjelma Verso, jonka avulla kiusaamistapaukset pyritään ratkomaan. Kummeilla on kuitenkin huomattavasti vierasta vertaissovittelijaa enemmän tietoa siitä, mitä oman kummilapsen ja lisäksi muiden ensiluokkalaisten joukossa tapahtuu. Kuten Verson säännöissä todetaan, ei ole mielekäästä, että vertaissovittelijana toimii tuttu vertainen, mutta voitaisiinko Verson ja kummitoiminnan välillä tehdä kuitenkin jonkinlaista yhteistyötä? Kummit tarkkailevat roolissaan ensiluokkalaisten keskinäistä toimintaa jonkin verran, joten he voisivat samalla raportoida tunnelmista vertaissovittelijoille ja toimia yhtenä isona verkostona kiusaamisen ehkäi-

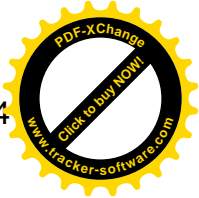

semisen ja vähentämisen hyväksi. Versolaisten ja kummien välillä voisi olla yhteisiä tapauksia, joissa toimintojen samanlaisuutta ja tavoitteiden päällekkäisyyttä hyödynnettäisiin sen sijaan, että ne toimisivat toisistaan erillisinä.

Vaikka tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ollut selvittää eroja tyttö- ja poikakummiparien välillä, eikä aineisto ole järin suuri tai ihanteellinen sukupuolierojen selvittämiseksi, nousi tyttöjen ja poikien välille raja. Koen tarpeelliseksi ja kiinnostavaksi palata vielä näihin yllättävän selkeisiin eroavaisuuksiin, sillä ne ovat loppujen lopuksi iso osa kummitoimintaa ja sen onnistumista. Erot alkoivat jo ennen haastattelujen alkua: tutkimukseen oli ilmoittautunut huomattavasti vähemmän poikia kuin tyttöjä, ja ero oli selkeä etenkin kummien parissa. Viidesluokkalaisista poikakummeista vain kolme osallistui haastatteluun. Lauri, Aleksi ja Kristo kuvailivat kummitoimintaa huomattavasti tyttöjä vähäsanaisemmin ja vähemmän innokkaina, eivätkä he tuntuneet myöskään muodostaneen yhtä vahvaa suhdetta kummilapseensa kuin luokkansa tytöt. Asenne kummitoimintaan välittyi monilta kohdin suhteellisen neutraalina – kukaan ei sanonut mitään ikävää, mutta ei toisaalta paljon hyvääkään, ja ensiluokkalaisten poikien vastaukset heijastelivat samaa. Aleksi erottui joukosta olemalla astetta puheliaampi ja kertomalla yksittäisiä asioita, joista piti kummitoiminnassa ja kummilapsessaan Leossa. Toisaalta taas ensiluokkalaisista pojista ne, keiden kummit eivät olleet mukana tutkimuksessa, olivat haastattelujen perusteella vielä vähemmän innoissaan toiminnasta. Ehkäpä siis jo pelkkä tutkimukseen osallistuminen toimii jonkinlaisena indikaattorina kummitoiminnan miellyttävyydestä.

Mielenkiintoista on, mistä havaitut sukupuolierot johtuvat. Lapset toimivat sukupuolelleen ominaisimmilla tavoilla eniten juuri vertaistensa parissa, ja ero yksin toimimiseen voi olla suurikin (Salmivalli 2005: 160–162). Voi siis olla, että osa pojista haluaisikin käyttää enemmän energiaa ja aikaa kummilapsen kanssa oleiluun, mutta ollessaan omien kavereidensa joukossa he käyttäytyvät sosiaalisesti hyväksyttävämällä tavalla. Jollakin tavalla kummitoiminnasta pitäisi siis tehdä poikien silmissä sosiaalisesti hyväksyttävämpää, jotta poikien innostus ja osallisuus lähtisi nousuun. Ala-asteella kummitoiminta ei ole vapaaehtoista, mutta voi olla, että valinnan edessä kummioppilaina olisi ollut tyttöjä reilu enemmistö.

Gurianin (2009: 30–32) mukaan poikien välinen ystävyys toimii erilaisten välineiden, kuten pallojen, avulla enemmän kuin tyttöjen, ja pojat kiinnittävät tyttöjä vähemmän huomiota ympärillään tapahtuviin asioihin. Tämän tutkimuksen tulokset tuntuvat tukevan Gurianin väitteitä. Voi olla, että pojat eivät koe miellyttäväksi esimerkiksi kummin voimien kyselyä tai yhteistä askartelua, vaan keskittyvät mieluummin niihin asioihin, joita muutenkin

itse tekevät välitunneilla ja vapaa-ajalla. Tytöt tuntuivat mukautuvan enemmän ensiluokkalaisten tarpeisiin. Tästä tutkimuksesta nousi esiin eräs asia, joka saattaisi tehdä kummitoiminnasta hauskeempaa myös pojille: Aleksi kertoi nauttivansa kummitoiminnasta, koska ei ikinä ollut yksin, vaan hänellä oli aina seuranaan Leon toinen kummi. Tässä kohtaa Leolle oli valittu kaksi kummiä ensiluokkalaisten vähäisyyden vuoksi, mutta ehkäpä pojat toimisivatkin paremmin pareittain tai ryhmissä. Tämä voisi olla sellainen asia, joka kehittäisi kummitoimintaa parempaan ja monipuolisempaan suuntaan. Syitä eroihin sukupuolien välillä olisi kuitenkin syytä tutkia tarkemmin, jotta löydetäisiin enemmän hyviä ratkaisuja. On kuitenkin mielestäni hyvä asia, että pojilla on poikakummit, sillä monikaan ensiluokkalainen poika ei todennäköisesti samastuisi viidesluokkalaiseen tyttöön.

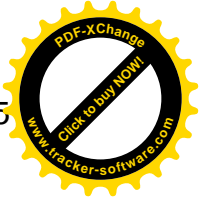
Tutkimukseen osallistuneessa koulussa kummitoiminta alkaa, kun kummit ovat viidennellä, ja jatkuu näin ollen kaksi vuotta. Mielestäni se on mukavaa ja tuo kummitoimintaan jatkuvuutta, kunhan toimintaa muistetaan ylläpitää myös toisena vuotena. Se muodostuu todennäköisesti haasteeksi, kun molemmilla osapuolilla on entistä enemmän omia koulutöitä, eikä kummitoiminnassa ole enää samanlaista uutuudenviehätystä. Jotta toiminnasta olisi hyötyä, pitäisi siihen kuitenkin muistaa myös panostaa.

Uusi tutkimusaihe kummitoimintaan liittyen voisi olla sukupuolierojen tutkimisen lisäksi esimerkiksi se, millaiset yhteiset ajanvieteet tukevat hyvän vertaissuhteen ja ystävyyssuhteen muodostumista eniten – uskon, että esimerkiksi yhteisillä projekteilla, pienillä ja isoilla, voitaisiin luoda hyviä kummissuhteita lyhyessäkin ajassa. Toisaalta olisi mielenkiintoista tehdä tutkimus opettajien tai muun henkilökunnan mielteistä kummioppilastoiminnan suhteen. Uskon, että opettajan oma usko ja kiinnostus välittyvät oppilaille helposti, ja näin ollen vaikuttavat myös heidän suhtautumiseensa ja asenteisiinsa.

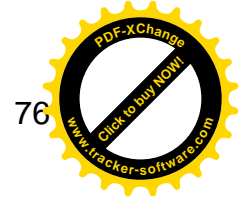
Kaiken kaikkiaan tämä tutkimus osoitti mielestäni, että kummitoiminnalla on potentiaalia olla isona tekijänä pienen koululaisen kouluun sopeutumisessa, ystävien löytämisessä ja turvallisuuden tunteen syntymisessä. Kaikki MLL:n asettamat tavoitteet voivat toteutua äärimmäisen hyvin organisoidun kummitoiminnan avulla, mutta jo pieni hyöty on eduksi. Kummitoiminta saattaa jäädä koulun muun toiminnan varjoon, sillä opettajillakin on usein valtavasti muita asioita mielessään – siksi olisikin tärkeää, että ohjaajana toimisi innokas ja motivoitunut opettaja, joka tiedostaa kummitoiminnan mahdollisuudet. Mannerheimin lastensuojeluliiton ammattitaitoa on syytä hyödyntää kummitoimintaa aloitettaessa, sillä neuvot ja vinkit helpottavat omaa taakkaa huomattavasti.

Toivonkin, että tästä tutkimuksesta voisi olla hyötyä kummitoiminnan kehittämisessä keskiverrossa, tavallisessa koulussa, ja että se auttaisi tuomaan esille kummitoiminnan

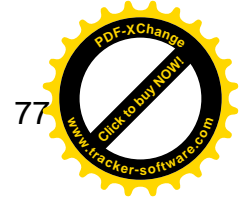

mahdollisuudet ja kompastuskivet. Olen tyytyväinen, että tutkimukseen valikoitui loppujen lopuksi koulu, jossa kummitoiminta vaikuttaa olevan suhteellisen normaalilla tasolla, jolloin yhtymäkohtia muissa kouluissa toteutettavaan toimintaan löytyy todennäköisesti paljonkin.

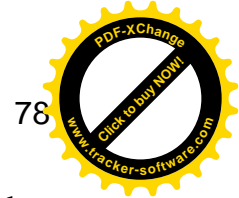
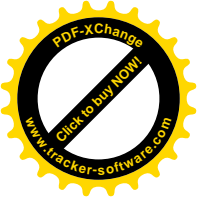

Lähteet

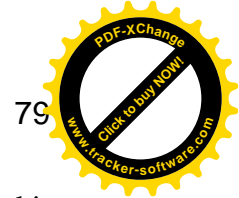
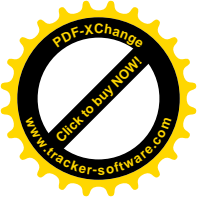
- Aarnos, Eila. (2001). Kouluun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa Aaltola, J. ja Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodin valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle* (s. 172–188). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aho, Sanna. (2002). Vertaistuki koulukiusaamistilanteissa. Tukioppilaiden käsityksiä mahdollisuuksistaan vaikuttaa koulukiusaamistilanteisiin. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu.
- Bagwell, Catherine L. (2004). Friendships, Peer Networks, and Antisocial Behavior. Teoksessa J. B. Kupersmidt ja K. A. Dodge (toim.), *Children's Peer Relations. From Development to Intervention* (s. 37–58). Washington, DC: American Psychological Association.
- Blatchford, Peter. (1998). *Social Life in School. Pupils' Experience of Breaktime and Recess from 7 to 16 Years*. Lontoo: The Falmer Press.
- Boulton, Michael J. (2005). School peer counselling for bullying services as a source of social support: a study with secondary school pupils. Teoksessa *British Journal of Guidance & Counselling* 4/2005, 485–494.
- Cowie, Helen. (1998). Perspectives of Teachers and Pupils on the Experience of Peer Support Against Bullying. Teoksessa *Educational Research and Evaluation: An International Journal on Theory and Practice* 4:2, 108–125.
- Duck, Steve. (1983.) *Friends, for Life. The Psychology of Close Relationships*. Brighton: The Harvester Press.
- Erwin, Phil. (1993). *Friendships and Peer Relations in Children*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Eskola, Jari. (2001). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. ja Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 133–157). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eskola, J. ja Vastamäki, J. (2001). Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. ja Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodin valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle* (s. 26–44). Jyväskylä: PS-kustannus.

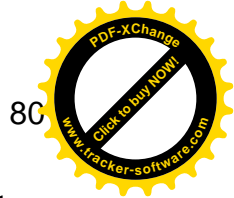
- Gellin, Maija. (2011). *Sovittelu koulussa*. Juva: PS-kustannus.
- Gurian, Michael. (2009). *The Purpose of Boys. Helping Our Sons Find Meaning, Significance, and Direction in Their Lives*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Hamarus, Päivi. (2008). *Koulukiusaaminen – huomaa, puutu, ehkäise*. Helsinki: Kirjapaja.
- Hamarus, Päivi. (2006). *Koulukiusaaminen ilmiönä. Yläkoulun oppilaiden kokemuk-
sia kiusaamisesta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Helenius, J. ja Salovaara, R. (2006). *Koulujen kummitoiminnan opas*. Mannerheimin
lastensuojeluliitto ja Miktor.
- Hildén, Hanna. (2013). Kuninkaanhaan yläkoulussa vuosina 2008–2012 toteutettujen
koulukiusaamiskyselyjen tulosten analysointi ja päätelmät. Satakunnan ammatti-
korkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Hirsjärvi, S. ja Hurme, H. (1991). *Teemahaastattelu*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hurst, Tony. (2001). An Evaluation of an Anti-bullying Peer Support Programme in
a (British) Secondary School. Teoksessa *Pastoral Care in Education* 19, 10–14.
- Hämäläinen, Millamaari. (2011). Tukioppilastoiminnan vaikutus kouluviihtyvyy-
teen. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminta ja nuorisotyö. Opinnäy-
tetyö.
- Höistad, Gunnar. (2003/2001). *Irti kiusaamisen kierteestä*. Suomentanut Salla Kor-
pela. Helsinki: Kirjapaja.
- Ikonen, Merja. (2006). Lasten vuorovaikutus ja leikki yhteisöllisyyden rakentajana.
Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. ja
Rasku-Puttonen, H. (toim.) *Kasvatusvuorovaikutus* (s. 149–165). Tampere: Vas-
tapaino.
- Koivula, Merja. (2013). Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Teok-
sessa Marjanen, P., Marttila, M. ja Varsa, M. (toim.) *Pienten piirissä. Yhteisöl-
lisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille* (s. 19–46). Juva: PS-kustannus.
- Kuoppala, M. ja Vikström, A. (1999). ”Ai että kiusataanko meillä?”: tutkimus kou-
lukiusaamisesta kolmella jyvaskyläläisellä koululla. Jyväskylän yliopisto. Opet-
tajankoulutuslaitos. Pro gradu.
- Kääriäinen, Hillevi. *Kohtauspaikkana koulu. Toimivat ihmissuhteet – luova työyhy-
teisö*. Jyväskylä: Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Gummerus.

- Laine, Timo. (2001). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. ja Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 26–43). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lappalainen, Annika. (2008). ”Jos ne ei olis esittäny mulle paikkoja, nii oisin ek-syny.” Kummioppilastoiminnan käynnistäminen ja arviointi Rekolanmäen kou-lussa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäyte-työ.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. Kummioppilastoiminta. Haettu 15.1.2015 osoit-teesta <http://www.mll.fi/kasvattajille/kummioppilastoiminta/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. Tukioppilastoiminta. Haettu 15.1.2015 osoitteesta <http://www.mll.fi/kasvattajille/tukioppilastoiminta/>
- Marjanen, P., Ahonen, J. ja Majoinen L. (2013). Vertaissuhteet ja yhteisöllisyys. Te-oksessa Marjanen, P., Marttila, M. ja Varsa, M. (toim.) *Pienten piirissä. Yhtei-söllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille* (s. 47–74). Juva: PS-kustannus.
- McElearney, A., Roosmale-Cocq, S., Scott, J., ja Stephenson, P. (2008). Exploring the Anti-bullying Role of a Befriending Peer Support Programme: A Case Study within the Primary School Setting in Northern Ireland. Teoksessa *Child Care in Practice* 14, 109–130.
- Mead, S., Hilton, D. ja Curtis, L. (2001). Peer support: A Theoretical Perspective. Teoksessa *Psychiatric Rehabilitation Journal* 25(2), 134–141.
- Mead, S. ja MacNeil, C. (2004). *Peer Support: What Makes It Unique?* Haettu 22.6.2015 osoitteesta [http://www.intentionalpeersupport.org/wp-con-tent/uploads/2014/04/Peer-Support-What-Makes-It-Unique.pdf](http://www.intentionalpeersupport.org/wp-content/uploads/2014/04/Peer-Support-What-Makes-It-Unique.pdf)
- Menesini, E., Codecasa, E., Benelli, B. ja Cowie, H. (2003). Enhancing Children’s Responsibility to Take Action Against Bullying: Evaluation of a Befriending Intervention in Italian Middle Schools. Teoksessa *Aggressive Behaviour* 29, 1–14.
- Naylor, P. ja Cowie, H. (1999). The Effectiveness of Peer Support Systems in Chal-lenging School Bullying: the Perspectives and Experiences of Teachers and Pu-pils. Teoksessa *Journal of Adolescence* 22, 467–479.
- Neitola, Marita. (2013). Vertaissuhteiden merkitys ja muotoutuminen kasvuyhtei-söissä. Teoksessa P. Marjanen, M. Marttila ja M. Varsa (toim.), *Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille* (s. 99–140). Juva: PS-kustannus.

- Olweus, Dan. (1992). *Kiusaaminen koulussa*. Suomentanut Maija Mäkelä. Helsinki: Otava.
- Pentti, Veikko. (2003). *Turvallinen yhteisö – turvattu yksilö. Turvallisuutta kasvatuksen ja yhteiskuntapolitiikan keinoin*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Perho, Sini. (2007). *Vertaisuuden voimaa. Tukioppilastoiminta koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden osallisuuden tukijana*. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus.
- Pikas, Anatol. (1989/1987). *Irti kouluväkivallasta*. Suomentanut Eeva Pilvinen. Espoo: Weilin+Göös.
- Rapley, Tim. (2004). Interviews. Teoksessa Seale, C., Gobo, G., Gubrium, J. ja Silverman, D. (toim.) *Qualitative Research Practice* (s. 15–33). Lontoo: SAGE Publications Ltd.
- Ruusuvuori, Johanna. (2010). Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. ja Hyvärinen, M. (toim.) *Haastattelun analyysi* (s. 424–431). Tampere: Vastapaino.
- Saarela-Kinnunen, M. ja Eskola, J. (2001). Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, J. ja Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle* (s. 158–169). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salmivalli, Christina. (2005). *Kaverien kanssa: vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys*. Sarjassa Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salmivalli, Christina. (1998). *Koulukiusaaminen ryhmäilmiönä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Salmivalli, Christina. (2003). *Koulukiusaamiseen puuttuminen: kohti tehokkaita toimintamalleja*. Sarjassa Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Solomon, Phyllis. (2004). Peer Support/Peer Provided Services Underlying Processes, Benefits, and Critical Ingredients. Teoksessa *Psychiatric Rehabilitation Journal* 27(4), 392–401.
- Stake, Robert E. (1995). *The Art of Case Study Research*. Lontoo: SAGE Publications.
- Syrjälä, L. ja Numminen, M. (1988). *Tapaustutkimus kasvatustieteessä*. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia, 51/1988. Oulu: Oulun yliopisto.

- Tracy, Sarah J. (2010). Qualitative Quality: Eight "Big-Tent" Criteria for Excellent Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 16 (10), 837–851.
- Tuomi, J. ja Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Vygotsky, Lev. (1978). *Mind in Society. The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.

Liitteet

LIITE 1: Taulukko kirjallisuuskatsaukseen hyväksytyistä tutkimuksista kummi- ja tukioppilastoiminnasta koulukiusaamisen ehkäisy- ja vähennyskeinona.

tutkimusten tekijät ja aiheet	tutkimusmenetelmä	otos	keskeiset tutkimustulokset pähkinäkuoressa	erikoispiirteitä
S. Aho (2002): Vertaistuki koulu- kiusaamistilanteissa.	laadullinen (teema-haastattelu)	kahdeksan tukioppilasta	+ Tukioppilaat tunnistavat kiusatun avuntarpeen. + Tukioppilaan helppo mennä kiusaamiseen väliin, jos kyseessä on kaveri tai nuorempi oppilas. + Tukioppilas voi toimia oppilaiden ja opettajien välisenä viestinviejänä kiusaamisesta. + Tukioppilas voi ystävystyä kiusatun kanssa.	Tukioppilaat huomioivat myös kiusaajan tilanteen ja kokivat, että hänenkin kanssaan pitäisi jutella.
M. J. Boulton (2005): Tukioppilastoiminta antaa sosiaalista tukea.	laadullinen / määrällinen (haastattelu)	99 oppilasta kahdesta britannialaisesta koulusta	+ Suurin osa oppilaista ainakin harkitsi käyttävänsä tukioppilaspalveluita kohdatessaan kiusaamista. - Osa pelkäsi tukioppilaille kertomisen leimaavan heidät.	
H. Cowie (1998): Oppilaiden ja opettajien näkemyksiä kummi- ja	laadullinen (haastattelu)	Yhdeksän britannialaisen koulun opettajia/kuraattoreita ja kummi- ja tukioppilaita (10-	+ Opettajien sekä kummi- ja tukioppilaiden mielestä kiusaaminen vähentyi ja koulun ilmapiiri parani	Joissakin kouluissa kummi- ja tukioppilastoiminta oli saanut osakseen paljon mediahuomiota,

tukioppilastoimin- nasta kiusaamisen vastaisessa työssä.		18 -vuotiaita), yhteensä 42 op- pilasta ja 10 ai- kuista	kummi- ja tukiop- pilastoiminnan myötä. - Kummi- ja tu- kioppilaat kokivat jonkin verran haukkumista ja epäilyjä muilta op- pilailta. - Poikien oli vai- kea olla mukana toiminnassa ver- taisryhmän pai- neen vuoksi. - Osa kummi- ja tukioppilaista koki taakan liian ras- kaaksi. - Jotkut opettajat eivät ymmärtäneet toiminnan ideaa tai oppilaiden vas- tuunottoa.	mikä toi lisätyötä mutta tuntui pal- kitsevalta.
T. Hurst (2001): Kiusaamisen vas- taisen tukioppilas- ohjelman arvioin- tia.	määrällinen ja laadullinen (kyselylo- make ja haastattelu)	44 opettajaa (joista kahdek- saa haastatel- tiin), 23 tukiop- pilasta, kaikki koulun oppilaat (joista haastatel- tiin kymmentä)	+ Tukioppilaat toi- mivat hyvänä tu- kena kiusaamisen uhreille. + Yli puolen (oppi- laista) mielestä kiusaaminen vä- hentyi. - Joskus tukioppi- lastoiminta ei auta tai ole riittävää tai jotkut asiat jäivät huomiotta. - Jotkut oppilaat pelkäävät tukiop- pilaalle kerto- mista, sillä muut voisivat saada tie- tää siitä.	Huomioidaan, että tukioppilas- toiminta voisi toimia (parhai- ten) yhdessä mui- den interven- tiomallien kanssa. Tutkija on itse kuraatto- rina kyseisessä koulussa.

			- Poikien on vaikea hakea apua tietynlaisen kulttuurin vuoksi.	
M. Hämäläinen (2011): Tukioppilastoiminnan vaikutus kouluviihtyvyyteen.	määrällinen (webropol-kysely)	91 Mikkelin Lyseon seitsemäsluokkalaista	+ Tukioppilastoinnilla ollut positiivisia vaikutuksia kouluviihtyvyyteen. + Ryhmytyskokemukset hyviä. + Koetaan, että tukioppilaille voi mennä kertomaan kiusaamisesta.	
A. Lappalainen (2008): Kummioppilastoiminnan käynnistäminen ja arviointi Rekolanmäen koulussa.	laadullinen (haastattelu, havainnointi)	25 ensiluokkalaista ja yksi opettaja	+ Kummioppilaat olivat opettaneet osalle, ettei saa kiusata tai olla ilkeä. + Kummioppilaat ovat auttaneet osaa kiusaamistilanteissa. - Osan mielestä kummioppilaat pelleilevät, haukkuvat tai ovat tylsiä.	
McElearney, Roosmale-Cocq, Scott ja Stephenson (2008): Kummioppilastoiminnan vaikutus kiusaamisen vastustamisessa.	laadullinen tapaustutkimus (avoin kysely, havainnointi)	16 koulutettua kummioppilasta (10-11 -vuotiaita) irlantilaisessa koulussa	+ Kummioppilaat pystyivät ehkäisemään yksinäisyyttä ja vähentämään kiusaamista. -/+ Onnistumiseen vaikuttaa koko koulun osallistuminen. -/+ Toimivan kummi-/tukioppilasohjelman tulee olla hyvin suunniteltu.	Kummioppilaiden koulutus oli jaettu kuuden viikon ajalle. Kaikki oppilaat eivät päässeet kummioppilaiksi (vrt. tukioppilastointi).

Menesini, Code-casa, Benelli, Cowie (2003): Lasten vastuun lisääminen kiusaamisen vastaisessa työssä.	määrällinen (kaksi kyselylomaketta ennen ja jälkeen intervention)	kahden italialaisen koulun oppilaat (11-14 -vuotiaita), koe- ja kontrolliryhmät	+ Koeryhmässä negatiivinen käytös ja kiusaamista puolestavien roolien esiintyminen joko vähenivät tai pysyivät samana, kontrolliryhmässä lisääntyivät.	Oppilaat toimivat tukioppilaina omille luokkalaisilleen (3-4/luokka). Koulutuksessa oli mukana mm. psykologi ja sosiaalityöntekijä. Kummi-/tukioppilasohjaajaa ei ollut tai sitä ei mainittu.
Naylor ja Cowie (1999): Oppilaiden ja opettajien näkemyksiä tukioppilastoiminnan tehokkuudesta hankalissa kiusaamistapauksissa.	määrällinen (kyselylomake)	Britannialaisten koulujen oppilaita, tukioppilaita ja opettajia. Osa suurempaa tutkimusta.	+ Tukioppilastointi auttoi tekemään koulusta vältävämmän. + Yli puolet tukioppilasjärjestelmää käyttäneistä koki sen olevan erittäin hyödyllistä. + Opettajat kokivat saavansa aikaa muille asioille, kun tukioppilaat auttoivat kiusaamistapauksissa. - Enemmistö tukioppilaista on tyttöjä. - Kiusaamisesta kerrottiin mieluummin vanhemmalle, kaverille tai opettajalle kuin tukioppilaille. - Kaikki oppilaat ja opettajat eivät hyväksyneet tukioppilastointia.	

S. Perho (2007): Vertaisuuden voi- maa.	sekä laadulli- nen että mää- rällinen (haastattelut, kyselyt ja ha- vainnointi)	oppilaita, tu- kioppilaita, tu- kioppilas-ohjaa- jia, opettajia ja rehtoreita kah- desta eri kou- lusta	+ Parasta tukioppi- lastoiminnassa oli kouluun tutustutta- minen. + Tukioppilaita kuunneltiin monen mielestä enemmän kuin opettajaa. - Toimintaa toivot- tiin enemmän. - Joidenkin opetta- jien mielestä toi- minta vie aikaa op- pitunneilta.	Tukioppilaksi hyväksyttiin vain oppilaita, joilla oli korkeintaan yksi jälki-istunto tilillään. Tukiop- pilaiden valinta hyvin monivai- heinen.
C. Salmivalli (2003): Hyvän mielen viikko.	määrällinen (kyselylo- make)	196 oppilasta erästä yläkou- lusta	+ Kiusaaminen vä- hentyi etenkin tyt- töjen keskuudessa. + Suurin osa oppi- laista koki kam- panjan tarpeel- liseksi. - Kaikki tukioppi- laat tyttöjä: poikiin siksi vaikea vai- kuttaa?	Hyvän mielen viikko oli tukiop- pilaiden itsensä ideoima ja aloit- tama kampanja.

LIITE 2: Haastatteluteemat

Ensiluokkalaiset:

Teema 1: Yhteisöllisyys ja vertaisryhmä

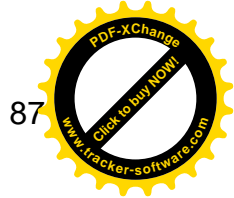
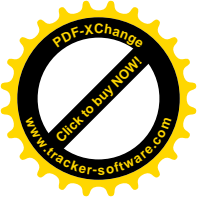
- Välituntitoiminta?
  - o (esim: Mitä teet yleensä välituntisin? Millaisia leikkejä? Kenen kanssa? Kuka valitsee leikit? Millaisia sääntöjä?)
- Toiminta kummin kanssa?
  - o (esim: Mitä teet yleensä kummin kanssa? Välituntisin? Kummitunneilla? Millaista se on? Oletteko kahdestaan vai porukassa?)
- Kaverit, luokka, koulu?
  - o (esim: Kerro kavereistasi koulussa? Entä koulun ulkopuolella? Millainen luokka teillä on? Millaisia luokkalaisia? Parasta kaveria? Tuttuja entuudestaan samassa koulussa/samalla luokalla? Millainen koulu teillä on? Jännittikö koulun aloittaminen? Mikä jännitti?)
- Kummi?
  - o (esim: Kerro kummistasi, millainen hän on? Muistatko, mitä odotit kummilta? Millainen ensivaikutelmasi oli? Mikä on mielestäsi parasta kummissasi?)

Teema 2: Koulukulttuuri, kaverin auttaminen ja vertaisoppiminen

- Kummilta opittua?
  - o (esim: Oletko oppinut kummiltasi joitakin kouluun liittyviä asioita? Onko kummi opettanut uusia leikkejä? Koulun sääntöjä? Mitä muita asioita olet oppinut kummin kanssa?)
- Avunpyynnöt?
  - o (esim: Kysytkö kummiltasi apua koulutehtävissä? Koulun säännöissä? Suunnistamisessa? Välitunneilla?)
- Toiveita?
  - o (esim: Mitä haluaisit tehdä kummin kanssa? Millainen kummi haluaisit itse olla isompana? Mitä silloin opettaisit ensiluokkalaiselle?)

Teema 3: Koulukiusaamisen ehkäisy

- Koulukiusaaminen?
  - o (esim: Mitä mielestäsi on koulukiusaaminen? Anna esimerkki? Onko jotakin sellaista tapahtunut koulussa? Entä muualla?)
- Toiminta?

- (esim: Mitä tekisit, jos jotakin kiusattaisiin? Kertoisit jollekin? Kenelle? Mitä kummien pitäisi tehdä, jos jotakin kiusattaisiin? Onko näin tapahtunut?)

Kummioppilaat:

Teema 1: Yhteisöllisyys ja vertaisryhmä

- Kummitettava?
  - (esim: Millainen kummitettavasi on? Luonteenpiirteet? Mikä oli ensivaikutelma hänestä? Onko hänellä paljon kavereita? Viihtyykö hän koulussa?)
- Toiminta?
  - (esim: Mitä teette kummitettavasi kanssa? Välitunneilla? Kummitunneilla? Mil-laista on viettää aikaa hänen kanssaan? Vietättekö aikaa kahdestaan vai porukassa? Mitä haluaisit tehdä hänen kanssaan?)
- Kaverit, luokka, koulu?
  - (esim: Mitä teet omien kavereidesi kanssa välituntisin? Parasta kaveria? Millainen luokka teillä on? Kaverit koulun ulkopuolella?)

Teema 2: Koulukulttuuri, kaverin auttaminen ja vertaisoppiminen

- Opetukset?
  - (esim: Oletko opettanut joitakin tiettyjä asioita kummitettavallesi? Koulun sää-nöt? Koulun tilat? Leikit? Miksi juuri niitä? Millaisissa tilanteissa olet opettanut niitä?)
- Avunpyynnöt?
  - (esim: Pyytääkö kummitettavasi joskus apuasi jossakin? Millaisissa asioissa? Oletko osannut auttaa häntä? Miltä sinusta tuntuu, kun hän pyytää apuasi?)
- Oma oppiminen?
  - (esim: Millainen oma kummisi oli aikoinaan? Mitkä ovat mielestäsi kummin tär-keimpiä tehtäviä? Miltä on tuntunut olla kummioppilas? Millaisia odotuksia sinulla oli kummitoiminnalta?)

Teema 3: Koulukiusaamisen ehkäisy

- Koulukiusaaminen?
  - (esim: Mitä mielestäsi on koulukiusaaminen? Anna esimerkki? Onko sellaista ta-pahtunut tässä koulussa/tällä luokalla/kummitettavan luokalla?)
- Toiminta?

- (esim: Mitä tekisit, jos omaa kummitettavaasi kiusattaisiin? Entä jos näkisit jotakin muuta kiusattavan? Mitä puhuitte koulukiusaamisesta kummikoulutuksessa? Mitä opettajan pitää tehdä, jos hän kuulee koulukiusaamisesta?)

LIITE 3: Matriisi

Teema 1: Yhteisöllisyys ja vertaisryhmä

Teema 2: Koulukulttuuri, kaverin auttaminen ja vertaisoppiminen

Teema 3: Koulukiusaamisen ehkäisy

Tutkimuskysymys 1: Yhteisöllisyyden tukeminen (teemat 1, 2 ja 3)

- yhteisöllisyyden vaiheita
- koulukulttuurin välittäminen ja ryhmään sopeutuminen
- koulukiusaamisen ehkäisy

Tutkimuskysymys 2: Oppilaan kasvun tukeminen (teemat 1 ja 2)

- vertaisryhmä
- kaverin auttaminen

Tutkimuskysymys 3: Perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen (teema 2)

- vertaisoppiminen (ensiluokkalaiset ja kummioppilaat)

teema	Yhteisöllisyys ja vertaisryhmä			Koulukulttuuri, kaverin auttaminen ja vertaisoppiminen			Koulukiusaamisen ehkäisy	
	oman luokan yhteisöllisyys (vaiheita)	ensiluokkalaisen yhteisöllisyyden tukeminen	vertaisryhmä: kummi, toiminta kummin kanssa	koulukulttuurin välittäminen	vertaisoppiminen: ops (kummien ja ensiluokkalaisten)	kaverin auttaminen	kiusamisen määrittely	(mahdollinen) toiminta
ensiluokkalaiset:								
Iiro	+	++	+++	++	++	+	+	+
Leo	+	++	++	+++	++	+	+++	++
Luka	++	++	+++	++	++	++	+	++
Sanni	+	+	++	+	+	+	+	+
Hannu	++	+	++	+	+	+	++	+++
Laura	++	+	++	+	+	+	++	++
Vili	++	+	+	+	+	+	+	+
Daniel	++	+	++	++	+	+	++	++
Nea	++	+	+++	+++	+	+	+++	+++
Taika	++	+++	++	++	+	+	++	++

Je- mina	+	+	++	+	+	+		+
Lumi	++	++	++	+++	++	+	+++	++
kum- mit:								
Lauri	+	+	++	++	+	+	++	++
Aleksi	++	++	++	+	+++	++	++	+
Kristo	++	+	++	++	+	+	++	++
Aman da	++	++	++	+	+++	++	++	+++
Tilda	+	+	++	+	+	+	++	++
Enni	++	+	+++	++	+++	+	+++	+++
Nelli	+	+	+++	+	+++	+	++	+++
Jade	++	++	++	+++	+++	++	+++	++
Kata- riina	+	++	++	++	+++	+++	++	++

tyhjä = ei tietoa

+= vähän tietoa

++ = jonkin verran tietoa

+++ = paljon tietoa

LIITE 4: Oppilaan lupa tutkimukseen osallistumiseen

Hei!

15.4.2015

Opiskelen Helsingin yliopistossa luokanopettajaksi ja teen tällä hetkellä pro gradu -tutkielmaani kummioppilastoimintaan liittyen. Tavoitteenani on selvittää, miten Mannerheimin lastensuojeluliiton kummioppilastoiminnalle asettamat tavoitteet toteutuvat (koulun nimi) koulussa oppilaiden näkökulmasta.

Tutkielmaani varten haastattelen sekä ensi- että viidesluokkalaisia. Haastattelukysymykset koskevat heidän ajatuksiaan ja tunnelmiaan kummioppilastoiminnasta. Oppilaiden nimiä ei tule näkyviin tutkielmaan, eikä heitä ole mahdollista tunnistaa siitä.

Pyydän teitä palauttamaan lapsenne opettajalle alla olevan liitteen, joka koskee lapsenne osallistumista tutkimukseen. Mikäli teillä on kysyttävää tutkimuksesta, ottakaa epäröimättä minuun yhteyttä.

ystävällisin terveisin,

Marika Holmberg
marika.holmberg(a)helsinki.fi

OSALLISTUMISLUPA

Oppilaan nimi: _____

☐ **saa osallistua**

☐ **ei saa osallistua**

haastattelututkimukseen kummioppilastoiminnan tavoitteiden toteutumisesta.

Paikka: _____ / ____/2015

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys:

_____

LIITE 5: Tutkimuslupa. Tutkimusluvasta on peitetty kohdat, joissa tutkimuskoulun nimi on mainittu tai joista sen voi päätellä.

37/15

Espoon sivistystoimi

Tutkimuslupahakemus

1 TUTKIMUKSEN NIMI	Kummioppilastoiminnan tavoitteiden toteutuminen erään ala-asteen yhdellä luokkaparilla											
2 KOHDEYKSIKKÖ	Tutkimuksen suunniteltu kohdeyksikkö (-yksiköt) Espoon kaupungissa koulu											
3 TUTKIMUKSEN KUVAUS	<p>Lyhyt kuvaus tutkimuksen sisällöstä ja menetelmistä (max. 160 merkkiä). (Liitä tutkimussuunnitelma liitteeksi.) Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, jonka tavoitteena on selvittää MLL:n kummioppilastoiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista koulussa</p> <p>Aineiston otanta ja keruutapa Teemahaastattelut sekä ensi- että viidesluokkalaisille.</p> <p>Tutkimuksen tarkoitus ☒ Pro gradu ☐ Lisensiaattityö ☐ Väitöskirja ☐ Muu opinnäytetyö, mikä ☐ Muu, mikä? Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika: </p>											
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">Onko tutkimuksen kohteena henkilö (henkilöitä), jonka osallistumisesta päättää huoltaja tai edunvalvoja</td><td style="width: 40%;"> ☒ Kyllä ☐ Ei Jos kyllä, selvitä Lisätietoja -kohtaan, miten huoltajan suostumus hankitaan </td></tr> <tr> <td>Käsitelläänkö tutkimuksessa henkilötietoja</td><td> ☐ Kyllä ☒ Ei </td></tr> <tr> <td>Muodostuuko tutkimusta tehtäessä henkilötietopohjainen tutkimusrekisteri</td><td> ☐ Kyllä ☒ Ei Jos kyllä, täytä myös Tutkimusrekisteritiedot -lomake </td></tr> <tr> <td>Käytetäänkö tutkimuksessa jo olemassa olevien rekistereiden tietoja</td><td> ☐ Kyllä ☒ Ei Jos kyllä, selvitys Lisätietoja -kohtaan </td></tr> <tr> <td>Onko tutkimus osa jotain laajempaa tutkimusta / projektia</td><td> ☐ Kyllä ☒ Ei Jos kyllä, selvitys Lisätietoja -kohtaan. </td></tr> </table> <p>Lisätietoja Huoltajien suostumus hankitaan kirjallisella lomakkeella, jossa he saavat päättää, osallistuuko heidän lapsensa haastattelututkimukseen. Lomakkeeseen vaaditaan huoltajan allekirjoitus.</p>		Onko tutkimuksen kohteena henkilö (henkilöitä), jonka osallistumisesta päättää huoltaja tai edunvalvoja	☒ Kyllä ☐ Ei Jos kyllä, selvitä Lisätietoja -kohtaan, miten huoltajan suostumus hankitaan	Käsitelläänkö tutkimuksessa henkilötietoja	☐ Kyllä ☒ Ei	Muodostuuko tutkimusta tehtäessä henkilötietopohjainen tutkimusrekisteri	☐ Kyllä ☒ Ei Jos kyllä, täytä myös Tutkimusrekisteritiedot -lomake	Käytetäänkö tutkimuksessa jo olemassa olevien rekistereiden tietoja	☐ Kyllä ☒ Ei Jos kyllä, selvitys Lisätietoja -kohtaan	Onko tutkimus osa jotain laajempaa tutkimusta / projektia	☐ Kyllä ☒ Ei Jos kyllä, selvitys Lisätietoja -kohtaan.
Onko tutkimuksen kohteena henkilö (henkilöitä), jonka osallistumisesta päättää huoltaja tai edunvalvoja	☒ Kyllä ☐ Ei Jos kyllä, selvitä Lisätietoja -kohtaan, miten huoltajan suostumus hankitaan											
Käsitelläänkö tutkimuksessa henkilötietoja	☐ Kyllä ☒ Ei											
Muodostuuko tutkimusta tehtäessä henkilötietopohjainen tutkimusrekisteri	☐ Kyllä ☒ Ei Jos kyllä, täytä myös Tutkimusrekisteritiedot -lomake											
Käytetäänkö tutkimuksessa jo olemassa olevien rekistereiden tietoja	☐ Kyllä ☒ Ei Jos kyllä, selvitys Lisätietoja -kohtaan											
Onko tutkimus osa jotain laajempaa tutkimusta / projektia	☐ Kyllä ☒ Ei Jos kyllä, selvitys Lisätietoja -kohtaan.											
5 TUTKIJATAHON TIEDOT	<p>Tutkimuksen tekijä/t (alleiviivaa yhteyshenkilö) Marika Holmberg, ohjaajana Reijo Byman</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">Yhteyshenkilön osoite Kääpiöidenpolku 4b 39, 00820 Helsinki</td><td style="width: 40%;">Puhelin 0453204490</td></tr> </table> <p>Sähköpostiosoite marika.holmberg@helsinki.fi</p> <p>Organisaatio / yksikkö, johon tutkimus tehdään Helsingin yliopisto / Käyttäytymistieteellinen tiedekunta / Opettajankoulutuslaitos</p>		Yhteyshenkilön osoite Kääpiöidenpolku 4b 39, 00820 Helsinki	Puhelin 0453204490								
Yhteyshenkilön osoite Kääpiöidenpolku 4b 39, 00820 Helsinki	Puhelin 0453204490											

	Osoite: Siltavuorenpenger 5 (PL 9), 00014 Helsingin yliopisto Tutkimuksen ohjaaja / vastuullinen johtaja yhteystietoineen Ohjaajana Reijo Byman. Vastuullinen johtaja Marika Holmberg.
6	Arvioi, miten tutkimus hyödyntää kaupungin palvelujen kehittämistä: Kummioppilastoiminnan tavoitteisiin kuuluu muun muassa kiusaamisen ehkäiseminen ja kaverin takaaminen kaikille koululaisille. Nämä ovat tärkeitä asioita jokaiselle oppilaalle. Selvittämällä, miten tavoitteet tällä hetkellä toteutuvat, pystymme kehittämään toimintaa entisestään ja parantamaan oppilaiden kouluviihtyvyyttä sekä ehkäisemään yksinäisyyttä. Muutos ei vaadi taloudellista panosta, vaan pelkästään toiminnan sisällön kehittämistä. Koulu on tärkeä osa Espoon kaupungin palveluita.
7 TUTKIMUKSEN TEKIJÖIDEN SITOUMUS JA ALLEKIRJOITUKSET	Sitoudun siihen, että en käytä saamiani tietoja asiakkaan, hänen läheistensä tai Espoon kaupungin vahingoksi enkä luovuta saamiani henkilötietoja ulkopuolisille, vaan pidän ne salassa. Tutkimustulokset esitän niin, ettei niistä voida tunnistaa yksittäistä henkilöä tai perhettä. Noudatan henkilötietolaissa ja muualla lainsäädännössä mainittuja säännöksiä henkilötietojen käsittelystä ja salassapidosta. Paikka ja aika 16.4.2015 Helsinki Allekirjoitukset ja nimenselvennykset Marika Holmberg
8 PÄÄTÖS	☒ Tutkimuslupa myönnetään ☐ Tutkimuslupa myönnetään ehdollisena: Myönnetyn tutkimusluvan numero: 37/2015 ☐ Tutkimuslupaa ei myönnetä seuraavin perustein: Pyydetään lähettämään tutkimuksen valmistuttua sähköpostitse samaan osoitteeseen kuin tämä tutkimuslupahakemus ☒ Tiivistelmä ☐ Koko tutkimusraportti Espoossa 15.5.2015 Päätäjän allekirjoitus Nimenselvennys Virka-asema rehtori

Tutkimusluvan myöntäminen ei velvoita tutkimuksen kohteita osallistumaan tutkimukseen. Tutkijan on neuvoteltava aina erikseen tutkimuskohteena olevien organisaatioiden kanssa tutkimukseen osallistumisesta ja kohteen nimen mainitsemisesta tutkimusraportissa. Tutkimuksen teko ei saa häiritä tutkimuskohteen toimintaa.

9

LIITTEET

Merkitse alle rastilla

- ☒ Tutkimussuunnitelma
- ☐ Tutkimusrekisteritiedot
- ☐ Muu, mikä?

LIITE 6: Litteraatio

LITTEROINTI

1. LUOKKA

Iiron haastattelu

Marika: Okei. No ekaks mä kysyisin vähän et mitä, mitä sä yleensä teet välituntisin? Ku teil on välituntei ni mitä, mitä sä tykkäät tehdä?

Iiro: Leikkii kavereiden kanssa.

M: Okei. Millasii leikkei te leikitte?

I: ...emmä tiä oikein.

M: Pelatteekste jotai, futista tai jotain pallopelejä?

I: Ei yleensä pallopelejä.

M: Osaatsä sanoo jonku esimerkin mitä te teette?

I: Ainaki... mm... juostaan ainaki aika paljon.

M: Okei. Kenen kaa sä juokset, onks sul jotku tietyt tyypit kenen kaa sä oot yleensä?

I: Eiku... jossai... no... mm... yleensä, mä leikin niiden kans mitkä siinä on mukana.

M: Onks siin koko luokan pojat mukana vai onks siin, keitä siin on yleensä?

I: Ei yleensä.

M: Okei. Valitsettekste yhdessä et mitä te teette vai...?

I: Joo.

M: Joo. Okei. No, mitäs sä sit oot tehny Laurin kanssa? Minkälaisii juttui te ootte tehny, oottekste välitunneil tehny jotain?

I: Ei yleensä.

M: Oottekste, onks teil jotain sellasii kummitunteja mis te ootte sit tehny jotain juttuja?

I: No, yleensä... niis ei tehä mitään.

M: Okei. Mitäs, teil on jotai, siel ei oo mitää siis ohjattuu toimintaa niil tunneilla?

I: No, yleensä... ää... pojat ei oo siel mukana.

M: Ai, poikakummit vai?

I: Nii.

M: Okei. Ootsä sit yksin siellä vai...?

I: Öö tai sitte mä leikin niiden kaa mitkä ei oo siellä mukana.

M: Niiden muiden ykkösluokkalaisten?

I: (nyökkää)

M: Okei. Missäs Lauri sit sillon on, onks se siel luokassa vai...?

I: Tai no... Yleensä se tulee kentältä.

M: Ulkoota?

I: Nii.

M: Okei. No oottekste, jos sä oot Laurin kanssa ni onks teil yleensä, oottekste kahestaan vai onks teit sit paljon niinku, ykkösiä ja paljon vitosia?

I: No... öö... sillon sellane... ruokailujuttu.

M: Mikä juttu?

I: Ni sitte... Me kyllä öö, siinä pöydässä on aika paljon.

M: Nii onks teil joku et te syötte tiettyinä päivänä yhdessä vai?

I: Nii.

M: Okei. Onks se kivaa sun mielestä?

I: Ihan kivaa.

M: Okei. No tota, mitä sä tykkäät teiän luokasta? Onks sul paljon kavereit siellä?

I: On.

M: Onks ne sellasii kavereit joit sä oot nyt tutustunu vai tunsit sä jo ennen koulun alkuu jotain?

I: No öö ainaski... Matiaksen ja Larin.

M: Okei. Et sul oli jotain tuttui. Jännittiks sua tulla tänne kouluun?

I: Emmä muista.

M: Nii, siit on aika kauan jo kuitenkin. Millanen tää sun mielest on tää teiän koulu?

I: Ihan kiva.

M: (naurahdus) Okei. Onks tääl ollu... Tää on aika iso, mä huomasin, onks tääl vaikee suunnistaa?

I: M-mm. (pään pudistus)

M: Nii, no sulle on varmaa jo tullut kaikki paikat. No sitte tota, jos sä voisit kertoa vähä et millanen sun mielest Lauri on. Ku sä, te tapasitte sillon syksyllä ni millanen vaikutelma sulle tuli Laurista?

I: Emmä tiiä.

M: Tietsä mitä Lauri tykkää tehdä? Vapaa-ajalla vaikka?

I: Ainaki yleensä se menee kentälle potkimaan palloa.

M: Okei. Onks sil paljon kavereita?

I: Ehkä.

M: Mut onks sun mielest kiva olla Laurin kanssa?

I: Ihan kivaa.

M: Haluaisitsä et te tekisitte enemmän juttuja yhdessä?

I: Emmä tiiä.

M: Okei. No ooksä oppinu sit Laurilta jotaki, jotain kouluun liittyvää, jotain sääntöjä tai... tai jotain käytäntöjä? Onks se auttanu sua mitenkään tutustumaan tähän kouluun tai...?

I: Öö ei.

M: No mites siel ruokalassa, jos teil on niit ruokatuntei ni onks se siel opettanu jotain et miten, minne viedään tarjottimet takas tai jotai?

I: Emmä tiiä ja...

M: Okei. No ootsä kysyny silt missään koulutehtävis, jossain läksyissä tai lukemises...?

I: (pudistaa päätään)

M: Et oo kysyny? Apuu?

I: En.

M: Okei. Onkse tarjoutunu auttaa sua?

I: Tä?

M: Onkse pyy... onkse kysyny et voisko se auttaa sua niissä?

I: Ai kuka?

M: Lauri.

I: M-mm.

M: Okei. Kysytsä kotona apuu?

I: En yleensä.

M: Onks ne helppoja ne tehtävät?

I: Ihan.

M: Noni. Hyvä. (naurahdus) No mitä sä haluaisit tehdä jos nyt ois, Laurin kaa pitäis tehdä jotaki ni mitä sä haluaisit tehdä sen kanssa?

I: Ehkä luistella.

M: Luistella? Miks?

I: Koska me molemmat harrastetaan.

M: Okei. Nii et se on teille sit semmonen yhteinen juttu. No haluaisitsä ite sit ku sä oot vitosluokkalainen ni olla kummi?

I: Ehkä.

M: Millanen kummi sä haluaisit olla?

I: Emmä tiiä.

M: Mitä, onks sul jotain mitä sä haluaisit opettaa sit sun tulevalle ekaluokkalaiselle?

I: En tiiä.

M: Sit mä kysyisin vähän tota... et, koulukiusaamisesta. Mitä se sun mielest on? ... Jos joku sanoo et se on koulukiusattu ni mitä se sun mielest tarkoittaa? ... Ihan mikä tahansa ajatus mikä sulle tulee siit, vaik joku esimerkki tai jotain.

I: Ei se oo varmaan sen mielestä hirveen kivaa.

M: No ei varmaa. Nii. Onks se semmosta... jotain niinku, lyömistä tai potkimista tai... tai onkse sit enemmän sellast haukkumista?

I: Ehkä.

M: Ootsä nähny tääl koulussa jotaki koulukiusaamista?

I: (pudistaa päätään)

M: Et oo? No mut sehä on hyvä juttu. Mitä sä tekisit, kenelle sä kertoisit jos sä näkisit et jotaki kiusataan?

I: Ehkä opettajalle.

M: Mm, teiän omalle opelle. Mitä sä luulet et jos, jos Lauri näkis et jotaki kiusattais ni mitä se tekis?

I: Varmaan kertois myös opettajalle.

M: Joo. (loppukeskustelu)

Leon haastattelu

Marika: Noni. Öö, ekaks mä kysyisin sult välituntitoiminnast, mitä sä yleensä teet välkällä?

Leo: Noo, yleensä me pelataan jalkapalloo ja... leikitään.

M: Kenen kaa sä oot yleensä?

L: Molempien kaa.

M: Nii, niiden sun kummien?

L: Nii.

M: Entäs sit jos te ootte, jos sä oot sun muiden kavereiden kanssa ni kenen kaa sä sillon oot?

L: Noo, emmää... Nii ne vai?

M: Nii tai kenen tahansa, joidenki muiden ykkösluokkalaisten kaa jos sä oot.

L: Noo, ehkä kaikki pojat sen... niitten kaa.

M: Okei. Joo. Ootsä usein sitte, olikse Sami ja Aleksi?

L: Joo.

M: Ootsä usein niiden kans välkällä?

L: Noo, aika harvoin.

M: Oks teil jotain kummivälkkiä?

L: Joo.

M: Joo. Onks teil sillon jotain semmost ohjattuu toimintaa vai teettekste sit ihan vaa et mitä te halutte tehdä?

L: Eikuu, joo ohjattuu.

M: Minkälaisii juttui teil on?

L: Vaikkaa sellasta jalkapalloa tai totaaa... tota polttopalloa ja niitä.

M: Okei. No mitä muute te ootte sit tehny Samin ja Aleksin kanssa ku leikkiny välkällä?

L: No ne antaa yleensä sellasessa... pyörylässä vauhtii. Hirveen koviaki.

M: (naurua) Okei. Onkse ulkona kans?

L: Joo.

M: Joo. Oottekste tehny sit jossai muual jotain?

L: Mmm... ei.

M: Onks teil ollu jotain, totaa, mä kuulin et teil ois ollu jotain ruokailujuttuja yhdessä?

L: Joo et mee syödään, joo.

M: Joo.

L: Niitten kaa syödään.

M: Nii just. Onks teit sit paljon siin samas pöydäs aina?

L: No... ehkää kolme kummii ja kaks mun kaverii.

M: Noni. Onks teil jotai kummitunteja muualla ku ulkona ollu?

L: Ei.

M: Ei, et ne on aina ulkona.

L: Eiku ruokailukummit...

M: Nii. Joo. No millanen, totaa, millanen luokka sun mielest teil on? Teiän ykkösluokka?

L: Kiva.

M: Kiva. Onks siel paljon sellasii joita sä tunsit jo ennestään?

L: Joo.

M: Okei, no mut sehä on kiva, ni sit sul on jo ollu valmiiks kavereita. Onks sul jotai parasta kaverii siellä?

L: Joo, Lari.

M: Noni. Jännittiks tulla kouluun?

L: Joo.

M: (naurahdus) Jännittääks vielä?

L: Vähän.

M: Nonii. Ootsä oppinu mitää sun kummilta, tai kummeilta, onks ne opettanu sulle jotain?

L: Joo.

M: Mitäs ne on...

L: Piirtämistä ja lukemista.

M: Okei. Miten ne on opettanu?

L: No et ne piirtää mulle mallin ja sit, sit mä voin tehdä niistä juttui, et ne antaa sit sen piirrustuksen vaikka mulle ja sit mä teen, yritän mallii tehdä.

M: Nonii.

L: Eiku siis, piirtää samanlaisen.

M: Okei. Miten te ootte lukemist harjotellu?

L: Noo tullaan vaikka kirjastoon lukemaan jotain kirjaa.

M: Joo. Onks ne opettanu sulle jotakii, kouluun liittyvii jotain sääntöjä tai jotain leikkejä?

L: Ei mun muistaakseni.

M: Okei. No tota, jos sä kuvailisit mulle et millasii Sami ja Aleksi sun mielest on ni, millasii ne on?

L: Kivoja. Ja sitt, aika hyvii pelaa jalkapalloa.

M: Okei. Jos sä saisit päättää nyt et mitä te tekisitte yhdessä ni mitä te tekisitte?

L: Emmä yleensä tiää mitä tekee. Mitä me tehään.

M: No mitä sun mielest on kivaa tehdä niiden kanssa?

L: Jalkapalloa pelata.

M: Nii. Onkse parasta mitä niiden kaa voi tehdä? (naurahdus)

L: (myöntävä naurahdus)

M: Millanen sun mielest on hyvä kummi?

L: Et leikkii ja auttaa ja kaikenlaista.

M: Nii. Ootsä kysyny niilt jotai apuu joissain jutuissa vai onks ne ihan muuten vaa auttanu?

L: Joo.

M: Missä sä oot sit kysyny apuu?

L: Vaikka miten tätä leikitään. Ja mee... ja sitte... ja sitte... sit ne johonki jos mä en yletä ni ne nostaa vaikka mua johonki ja niitä.

M: Okei. Kuulostaa siltä et sul on tosi kivat kummit.

L: Nii.

M: Ootsä ilonen et, et sul on ollu tälläst kummitoimintaa tääl koulus?

L: Joo.

M: Hyvä. Sit mä kysyisin vähä et mitä sun mielest on koulukiusaaminen. Mitä se tarkoittaa sun mielestä?

L: Aika tylsää ja surullista.

M: Nii. Oisko sul jotain esimerkkii et mitä se voisi olla?

L: No joo. Vaikka toinen lyö.

M: Mm.

L: Toinen potkii toista vaikka ei halua.

M: Nii.

L: Ja sitte vaikka heittää rajan ulkopuolelle sen kengät.

M: Joo. Ootsä nähny et tääl ois ollu jotaki semmosta?

L: Mm, yhen kerran mul hei.. toi, lippis heitettiin eskaris rajojen ulkopuolelle.

M: Okei. Mitä sä sit teit?

L: Menin hakee opelt apuu ja niitä. Ja sit kerroin opelle.

M: Mm. Voisko sun mielest kummit jotenki auttaa siin ettei ketään kiusattais?

L: Joo.

M: Miten ne voisi auttaa?

L: Ne vaikka kertoo opelle tai mennä väliin.

M: Nii. No mitä, mitä sit niiden opejen pitäis tehdä jos niille tullaan kertomaan et jotaki kiusataan?

L: Noo... emmää... nyt muista.

M: Sun mielestä?

L: Öö... et ens kerral ei saa tehdä tollee.

M: Nii. Okei. (loppukeskustelu)

Lukan haastattelu

Marika: Noni... Totaa, ekaks mä kysyisin iha muuten vaa et mitä sä teet välitunnil yleensä?

Luka: Mm... Oon mun kaverin kanssa. Leikin.

M: Kenen kaverin kans sä oot?

L: Vilin.

M: Vilin, okei. Mitä te leikitte?

L: Futista ollaan.

M: Oottekste kahestaa?

L: Joo.

M: Joo. No ootsä joskus sun kummin kans välitunnilla?

L: En.

M: Et ikinä? Onks teil, tota, sit millasii leikkei sen futiksen lisäksi? Onks teil muuta?

L: Ö-öö ei.

M: Okei. No oottekste kummin kaa sit tehny muuta, onks teil ollu jotai kummitunteja?

L: Ei.

M: Ei mitää?

L: Tai joskus ollaan esitetty sellanen joku esitys niille.

M: Millanen esitys?

L: No, mm, joku sellanen... emmä muista sitäkään.

M: Oottekste teiän luokan kaa siis esittäny niille kaikille vitosille jotain?

L: Joo.

M: Okei. No onks teil ollu, mä oon kuullu muilta et teil on ollu jotain ruokailujuttuja niiden kummien kanssa?

L: Joo, kouluruokailu, siis, koulukummiruokailu.

M: Joo. Ni, te istutte sit samas pöydässä vai?

L: Mm.

M: Mitä sä oot niist tykänny?

L: Mmm... En mää kauheasti. Tai, emmä tiedä.

M: Oottekste ollu sen sun kummin kaa yleensä sit niil kahestaa vai onks teit ollu enemmän, joku isompi porukka?

L: Emmä oo ollu kauheesti ees mun koulukummin kanssa.

M: Mut siis ruokailuissa?

L: Öö, on, on.

M: On ollu isompi porukka vai? Joo. Okei. No millanen luokka teil on sun mielestä? Teiän ykkös-luokka?

L: Ihan hyvä.

M: (naurahdus) Onks sul paljon kavereita?

L: On.

M: No hyvä. Tunsitsä etukäteen jo jotain, ennen ku sä tulit tänne kouluun?

L: Joo.

M: Joo. Jännittiks tulla?

L: Vähän.

M: Mm. No nii varmasti.... Mitäs te, millon sä ekan kerran tapasit sun kummin, muistatsä sitä?

L: Mmm... En.

M: Okei. Osaisitsä kertoa vähän et millanen kummi se sun kummi oikein on?

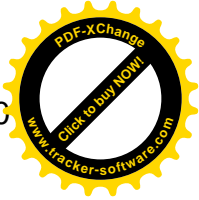
L: Öm... Mmm... Emmä tiijä vielä.

M: Nii sä et oo viel tutustunu nii hyvin vai?

L: En.

M: Onks sul jotakii mitä sä odotat niinku tältä kummitoiminnalta?

L: En.

M: Ei. Okei. No mitä jos sä saisit päättää jotain mitä te tekisitte sun kummin kaa yhdessä, ni mitä se olis?

L: Mmm... Emmä tiä, ehkä jalkapalloa.

M: Mm. Pelaaks sun kummi jalkapalloa? Tiedätsä?

L: Joo. Pelaa.

M: Okei. No onks sun kummi opettanu sulle jotaki?

L: Ei.

M: Ei mitää leikkejä tai sääntöjä tai mitää...? Okei. Sä oot oppinu kaiken ite. Sä et oo pyytänykää apuu, vai? Joo. No millanen kummi sä haluisit olla sit ku sä oot vitosluokkalainen?

L: Mmm hyvä... ja, sellanen... öö, kiva.

M: Nii. Onks kummil jotain tehtäviä sun mielestä?

L: Een... emmä tiedä.

M: Onks sul jotain mitä, jos sä ajattelet et sä oisit vitosluokkalainen ja sit sul ois ykkösluokkalainen kummi, ni opettaisitsä jotain sille ykkösluokkalaiselle?

L: Mm, varmaa.

M: Mitä sä opettaisit?

L: Mmmm, emmä tiedä.

M: (nauradus) Okei. No sit mä kysyisin sult vähän, tota, koulukiusaamisesta. Mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

L: Ööm... emmä tiijä kauheesti.

M: Jotain esimerkii?

L: Mmm... No vaikka varastellaan pipoja ja mm, tota niin... kiusataan silleen, emmä tiedä kauheesti.

M: Okei. Ootsä nähny joskus sellasta?

L: Oon, mult on ite varastettu pipoja, multa.

M: Okei, mitä sä oot sit tehny?

L: Öö, mä oon kertonu opettajalle.

M: Mm. Mitä ope on tehny?

L: No, ope puuttu asiaan ja sit se laitto ää mun äidille viestin... ja nii ja sitte loppu.

M: Okei. No hyvä. Voisko sun mielest kummit olla jotenki sit apuna, ettei olis kiusaamista?

L: Ööm. Emmä tiedä.

M: Mitä sun mielest kummin pitäis tehdä jos se näkis vaik et jotaki ykkösluokkalaist kiusattais?

L: Se varmaan menis apuun.

M: Nii.

J: Tai sillee auttamaan.

M: Joo. (loppukeskustelu)

Sannin haastattelu

Marika: Noniin, nyt käy nauhuri. Ekaks mä kysyisin sult vähä välitunneista, mitä sä yleensä teet välkkäsin?

Sanni: No leikin.

M: Millasii juttui sä leikit?

S: Noo, kaikennäkösiä.

M: Osaatsä sanoo jonku esimerkin?

S: (pudistaa päätään)

M: Okei. Keit teit yleensä leikkii sit siinä?

S: No Lumi ja Elli.

M: Te ootte kolmista? Joo. Kuka teil valitsee, siis valitsettekste yhdessä ne leikit vai?

S: Joo.

M: Joo. No ootsä sit ollu sun kummin kanssa välituntisin? Satun kanssa?

S: Noo joskus.

M: Mitä te ootte tehny?

S: No leikittiin olikse jotain sellasii leikkejä. Mitä se nyt olikaa...

M: Muistatsä yhtää millasii leikkejä?

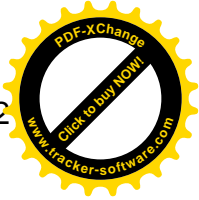
S: (pudistaa päätään)

M: Okei. Oottekste muuta tehny sitte sun kummin kans? Onks teil ollu jotaki kummitunteja?
S: Ei.
M: Ei oo ollu? Okei. No sit mä oon kuullu muilta et teil on ollu sellasii ruokailuja?
S: Joo meil on ollu.
M: Joo. Onks ne ollu sun mielest millasia?
S: Ihan kivoja.
M: Oottekste syöny kahestaan sit Satun kans vai onks teit ollu enemmän?
S: Noo kun niit kuuden pöytii ni on siellä...
M: Joo. Okei. No millanen luokka sun mielest teillä on?
S: No aika mölyisä, mutta ihan kiva.
M: Okse, ootsä tuntenu paljon etukäteen sieltä jotaki?
S: Joo.
M: Joo. Jännittiks tulla kouluun?
S: Ei kovin paljon.
M: Okei. Nonii. Ootsä oppinu sun kummilt jotaki sääntöi kouluun liittyen? Jotakii mitä sä et tienny?
S: En, mä oon oppinu melkein kaikki vaan isoveljeltä.
M: Iso... siis sun sisaruksilta vai? Okei, no sehän on hyvä. Ootsä, sä et oo oppinu mitää leikkejä tai mitää? ... Ootsä pyytäny apuu sun kummilta?
S: En.
M: (naurahdus) Okei. No, kertoisitsä mulle vähän et millanen Satu sun mielest on?
S: Noo, kiva. Ja rauhallinen.
M: Jos sä saisit nyt päättää et te tekisitte jotain yhdessä ni mitä te tekisitte? ... Sä et tiää? Okei. Mikä on sun mielest parasta Satussa?
S: No, et se on kiltti.
M: Mm... Millanen kummi sä haluisit olla sit ku sä oot vitosluokalla?
S: No, samanlainen.
M: (naurahdus) Okei. No mut sithän Satu on varmaa hyvä kummi. Tota... Mitäs sun mielest on koulukiusaaminen?
S: No, sellasta niinku... niinku härnäämistä.
M: Mm. Ootsä nähny joskus sellasta?
S: En.
M: Mitä sä tekisit jos sä näkisit et jotain kiusataan?
S: ... No, menisin sen puolelle jotai kiusattais.
M: Mm. Voisko sun mielest kummi tehdä jotaki, jotai auttaa jos jotain kiusataan?
S: (nyökkää)
M: Mitä se vois tehdä?
S: ...En tiedä.
M: Okei. (loppukeskustelu)

Hannun haastattelu

Marika: Noin. Mä laitan sen tohon. Ekaks mä kysyisin sult vähän, et mitä sä yleensä teet välituntisin.
Hannu: No mä leikin mun kavereitten kanssa tai sitten yksin.
M: Kenen kavereiden kaa sä yleensä leikit?
H: Noo Juliuksen tai... mm... mun kaikkien kavereiden kanssa tai sit mä leikin yksin.
M: Okei. Mitä sä leikit?
H: Öö, me mennään välillä pyörylöihin, tohon nii sillee, tonne, nii tonne alas siihen... ihmeen, sinne alas. Tiedäksä sen nii, öö, sen alhaalla olevan jonku pyöryläjutun siellä alhaalla, pyörätelineiden vieressä?
M: No mä en tiää ku mä en tunne yhtään sitä teiän pihaa, mut mä voin kyl kuvitella et millanen se on. Joku pyöryläjuttu, okei. No, mitä te, ootsä tehny välkällä jotain sun kummin kanssa? Olikse Samuel?
H: Joo.
M: Ootsä Samuelin kaa tehny jotaki?

H: Noo välil mä oon pyörittäny nii siihen pyörylöihin, antaa vauhtii, ja sitten me melkein tiputtiin kyydistä.

M: (naurahdus) Okei. Oottekste tehny jotain muualla ku välkillä sit Samuelin kaa?

H: Öö, ei olla.

M: Onks teil ollu jotai sellasii kummituntei mis on kaikki kummit ja kaikki ykköset?

H: Joo.

M: Mitä niil on tehty?

H: Noo, jotain leikkejä.

M: Millasii leikkei, muistatsä?

H: Rosvoo ja ponit, nii siinä sellasta.

M: Okei. Nii te ootte ollu sit isos porukassa.

H: Mm.

M: Joo. Sit mä kuulin et teil on ollu jotain ruokaluhetkii, et syötte kerran viikossa yhdessä vissii.

H: Joo, kummiruokailu.

M: Joo. Millasii ne on ollu?

H: Öö, ihan hyvä.

M: Oottekste ollu yleensä sitte Samuelin kaa kahestaa vai onks teit ollu enemmän?

H: Ei, meil on joku... mm... ei meil oo ollut. Sellasta.

M: Okei. Ootsä oppinu Samuelilt jotai, onks se kertonu sulle jotaki koulun sääntöi tai leikkei tai...

H: Eei.

M: Ootsä kysyny silt johonki apuu?

H: Noo, öö, oon.

M: Mihin sä oot kysyny?

H: No jos mä melkein, nii mut, mä voisin kysyy sillon jos joku nii tota, nii... tulis vaikka, jotkut ysit tulis kiusaa meitä ni sit me, nii pyydettäis meidän kummit apuun.

M: Nonii. Okei. Eli kummit vois auttaa sit siin et ne ei kiusais.

H: Joo.

M: Ootsä nähny et tääl on jotaki kiusattu?

H: Oon.

M: Miten niit on kiusattu?

H: No... Tänää, niinni, yhet, nii kasit nii kiroili mulle et mä oon joku kakkahousu.

M: Voi ei. Mitäs sä sit teit?

H: No en mitää.

M: Käviksä sanoo jolleki?

H: En.

M: Okei. Mitä ne kummit vois sit sellases tilantees tehdä jos niille kävis sanoo?

H: No sanoo et älä nii tota, kiroile, ni tota, mulle.

M: Joo. No mitä ne kummit vois auttaa sit siinä jos sä menisit niille kertomaan tollasesta?

H: Mm... Ne varmaa sanois että tai siis... No sillee ne varmaa sanois että mee pois! Äläkä kiusaa enään.

M: Mm. Joo. Ootsä nähny jotaki et jotain muuta on kiusattu?

H: En.

M: Okei. Mitä sä tekisit jos sä näkisit et jotai muuta kiusattais?

H: Mm... kertoo välituntivalvojalle.

M: Nii. Joo. No tota, millanen sun mielest Samuel on?

H: Öö kiva.

M: Tiedätsä mitä se tykkää tehdä?

H: Pelata jalkapalloo.

M: No mikä siin on kaikkein parasta?

H: Emmä tiedä.

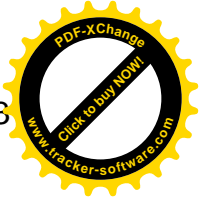
M: Jos sä saisit nyt päättää vaik et mitä te tekisitte yhdessä ni mitäs se olis?

H: Mmm... Emmä tiedä, leikittäis jotain.

M: Nii.

H: Hei mä keksin!

M: No?

H: Mennään sinne pyörylöihin ja Samuel antaa vauhtia.

M: Nonii, ne pyörylät on kivat. Okei. No millanen kummi sä haluisit olla sitte ku sä oot vitosluokalla?

H: Kiva.

M: Osaatsä sanoo yhtää tarkemmin?

H: Emmä varmaan.

M: Okei.

M: Okei. Tota, sit mä kysyisin vähän teiän luokast. Millanen luokka sun mielest teillä on?

H: Oo, niin, tota... kiva.

M: Onks sul paljon kavereita siellä?

H: On. Kaikki pojat.

M: Kaikki pojat, noni. Tunsitsä jo etukätee jotaki sielt luokalta?

H: Tunsin.

M: Okei.

H: Ne oli eskareis.

M: Joo. Jännittiks sua tulla tänne kouluun?

H: Jännitti.

M: Olitsä tyytyväinen et teil oli kummeja? Onks ne auttanu...

H: Joo.

M: Okei. Joo. Nii ootsä oppinu jotaki koulun sääntöjä niilt kummeilta?

H: Öä ei.

M: Okei. Olik tääl vaikee suunnistaa, mä huomasin et tää on aika iso koulu?

H: Ai mitä?

M: Olik tääl vaikee löytää paikkoja tääl koulussa?

H: Ei. Nyt mä tiedän kaikki paikat.

M: No nyt sä tiedät varmasti. Joo. (loppukeskustelu)

Lauran haastattelu

Marika: Noin. Eka mä kyselisin sult et mitä sä yleensä teet ku teil on välkkä?

Laura: Noh mä leikin mustekalaa ja mm kiinalaista peiliä.

M: Okei. Onks teit paljon siin mukana?

L: No aika paljon.

M: Keitä teil on siinä?

L: Maria... Nea, Jonna, Taika, Jemina ja joskus Sanni... Alli, Iines... Ää ja ei varmaan ketää muita.

M: Kuulostaa silt et siin on melkein kaikki teiän luokan tytöt, onko? Joo. No kuka teil valitsee et mitä te leikitte?

L: No joskus minä...

M: Okei. No mitä, ootsä sit tehny totaa, olikse Sara? Sun kummi?

L: Nii.

M: Joo. Ni Saran kans jotain välkällä?

L: No, sillan ku on kummivälkkä ni me tehään jotain.

M: Mitä te teette?

L: Ollaan hurahurahaita ja maa-meri-laivaa.

M: Okei. Oottekste muuten ku välkäl sit tehny jotaki juttuja?

L: Mitä?

M: Oottekste muualla ku välkällä tehny jotain juttuja sun kummin kans? ... Onks teil ollu jotain kummitunteja?

L: Joo.

M: Mitä niil on tehty?

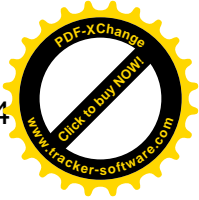
L: No jotain et on joku piirustuskilpailu tai joku, et me esitetää näytelmä kummeille.

M: Okei. Ni te ootte sit ollu isomassa porukassa ettekä kahestaan vai? ... Okei. Sit mä kuulin et teil on ollu jotain semmosii kummiruokailuja.

L: Joo.

M: Millasii ne on sun mielest ollu?

L: No aika hauskoja.

M: Oottekste istunu kahestaan vai porukassa?

L: No... niinku monta kummiä ja pari lasta niinku.

M: Okei. Joo. No millanen luokka sun mielest teil on täällä?

L: Ihan hauska.

M: Tunsitsä etukäteen jo paljon porukkaa sieltä? Okei. Jännittiks tulla kouluun?

L: Joo.

M: Onks ne kummit auttanu siin jännitykses yhtään? Tai sun kummi?

L: No eei.

M: Onks ne opettanu mitää sääntöjä tai jotai leikkejä tai jotai? ... Ei. Ootsä kysyny niilt apuu, tai sun kummilt apuu?

L: Ei.

M: Okei. Sä oot pärjänny ihan ite... Totaa, no mitä jos sä saisit nyt päättää et te tekisitte Saran kaa jotain ni mitä se olis?

L: Leikkimistä.

M: Mitä te leikkisitte?

L: Mmm varmaan aasia.

M: Miten sitä leikitää?

L: Sillee että niinku potkitaan palloo seinään mut jos jotai osuu ni sitte saa yhen kirjaimen.

M: Okei, ja sit pitää saada, tai sit saa aasin ja sitte se kuka saa aasin ni häviää vai?

L: Nii.

M: Joo, okei. Noniin. No mitäs jos sä ajattelet et sä oisit vitosluokkalainen ja sul ois ykkösluokkalainen kummina ni mitä sä opettaisit sille ykkösluokkalaiselle?

L: No olemaan kiltti ja... ja... hyvä kaveri.

M: Okei. Ootsä nähny tota, täällä et jollaki ei olis kavereita?

L: (nyökkää)

M: Onks ne ykkösluokkalaisii vai?

L: No joskus.

M: Okei. Onks niil ollu sit kummin kaa kivaa ootsä sitä nähny?

L: En oo.

M: Joo. Mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

L: Koulukiusaaminen... ai niinku tarkottaakse et mua on kiusattu koulussa?

M: Ei vaa yleisesti, mitä se sun mielest on jos jotaki kiusataan?

L: Aika surullista.

M: Mitä se vois olla esimerkiks?

L: Mmm... emmä tiää.

M: Ootsä nähny et jotaki ois tääl kiusattu?

L: Joo.

M: Mitä niille on sit tehty?

L: Heitelty käpyjä päälle ja kiviä ja keppejä.

M: Okei. Ootsä tehny sit jotain, tai onks joku tehny siin ympärillä jotaki? ... Mitä sun mielest pitäis tehdä sit semmoses tilanteessa?

L: Puhuu opettajalle.

M: Nii. No voisko ne kummit tehdä jotaki, jos ne näkee et jotain ykkösluokkalaist kiusataan?

L: Varmaan.

M: Mitä ne vois tehdä?

L: Auttaa.

M: Miten, osaatsä sanoo?

L: No sillee et sanoo toiselle että lopettakaa tuo.

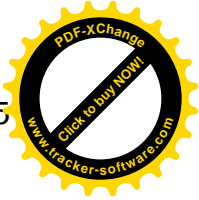
M: Mm. Mitäs sit opejen, mitä ne opet vois tehdä, jos niille tulee joku kertomaan et on kiusattu?

L: No... mmm... mmm... emmä tiää.

M: Sä et tiää. Okei. (loppukeskustelu)

Vilin haastattelu

Marika: Noin. Ekaks mä kysyisin sult et mitä sä yleensä teet ku teil on välkkä?

Vili: Mm no pelataan jalkapalloa.

M: Kenen kaa te pelaatte?

V: Öö no Lukan.

M: Okei, te ootte kahestaa. Joo. Tota, ööm, ootsä usein sun kummin kaa välkkäsin? Antin kaa?

V: Noo emmä kyl. Mä oon yleensä Lukan kaa.

M: Okei. Oks teil jotai kummivälkkiä?

V: Mm joo, on ainaski ollu joskus.

M: Mitä te ootte sit niillä tehny?

V: Mm no... sillon me pelattii yhen kerran jalkapalloa.

M: Joo. Okei. Ootetaas nyt sielt... tulee joku, laitetaas... (pieni tauko nauhoituksessa) Nii, olitsä sanomas et mitä te Antin kaa teette?

V: No yhen kerran me pelattiin jalkapalloa.

M: Okei. Onks teil sit ollu jotain semmosii kummitunteja?

V: Mm... No on ollu kummiruokailu.

M: Mitäs siel on, no te ootte syöny yhdessä. Millasii ne on sun mielest ollu?

V: Kivoja.

M: Ootekste ollu sit Antin kaa kahestaan vai onks teit ollu enemmän siinä?

V: On meil ollu siinä muitakin.

M: Okei. No, tota, millanen sun mielest Antti on?

V: Mmm kiva.

M: (naurahdus) Tietsä mitä se tykkää tehdä?

V: Yleensä se pelkaa jalkapalloa välkkisin.

M: Nii. Mikä siin on parasta? Antissa?

V: Hmm... No se aina moikkaa.

M: (naurahdus) Okei. Millanen sä haluisit olla sit ku sä oot vitosluokkalainen kummi?

V: Emmä tiiä.

M: Oisko sul jotain mitä sä opettaisit sille ykkösluokkaiselle?

V: Joo.

M: Mitä sä opettaisit?

V: Jalkapalloa.

M: (naurahdus) Okei. Ootsä oppinu Antilt jotaki?

V: No... mm, no... sillon ku me pelattiin ni mä opin silt aika paljon.

M: Nii. Ootsä oppinu sit mitää kouluun liittyvii sääntöi tai lukemista tai jotain semmosii juttui?

V: Mmm... emmä vielä.

M: Okei. Ootsä pyytäny silt apuu? Jossaki?

V: Mm... emmä.

M: Joo. No mitä sä, jos sä saisit päättää nyt et te tekisitte Antin kaa jotain ni mitä se olis?

V: Pelata jalkapalloa.

M: (naurahdus) Nonii. Tota, millanen luokka sun mielest teil on täällä? Teiän ykkösluokka?

V: Kiva.

M: Tunsitsä paljon porukkaa jo etukätee?

V: Joo, mä tunnen kaikki meiän luokalta.

M: Nonii. Jännittiks sua tulla kouluun?

V: Joo.

M: Auttoks yhtää et tääl oli ne kummit, auttoks ne siihen jännitykseen?

V: Mm vähän.

M: Oliko sul jotai odotuksii et mitä sä niilt kummeilt odotat?

V: Mm no ei.

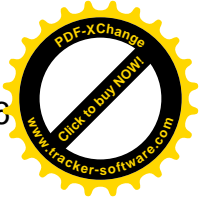
M: Okei. No mitäs sun mielest on koulukiusaaminen?

V: No... se on aika tylsää.

M: Mm. Oisko sul jotai esimerkii mitä se vois olla?

V: Mm...mm...

M: Ootsä nähny et jotaki on kiusattu?

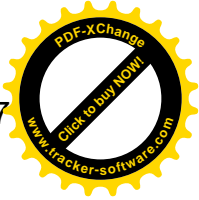

V: Mm... yhen kerran.
M: Mitä siin sit tapahtu?
V: No... mm... emmä muista.
M: Okei. Mitä jos sä näkisit et jotain kiusattais ni mitä sä tekisit?
V: Mm... menisin auttaa.
M: Menisitsä kertoo siit jolleki vai menisitsä vaa ite auttaa?
V: Meen kertoo.
M: Kenelle?
V: Öö välkkikselle.
M: Nii. Voisko sun mielest kummit olla jotenki apuna siinä jos ne näkee et jotaki kiusataan?
V: Mm.
M: Mitä niiden pitäis tehdä jos ne näkis vaik et jotaki ykkösluokkalaist kiusataa?
V: No ne voi mennä sanoo.
M: Nii.
V: Niille jotka kiusaa.
M: Mm. Mitäs sit, jos opelle kerrotaa et jotain on tapahtunu kiusaamista ni mitä open pitäis tehdä?
V: No se varmaa juttelis sen kaa.
M: Mm. Ootsä nähny tuol sellasta et joku kummi ois menny puolustamaan jotain pienempää oppilasta?
V: En vielä.
M: Okei. Luuletsä et sun kummi vois mennä apuun jos se näkis et jotain kiusattais?
V: Mm.
M: Okei. (loppukeskustelu)

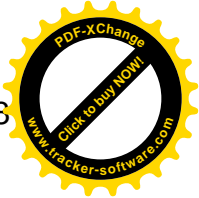
Danielin haastattelu

Marika: Ekaks mä kysyisin sult et mitä sä yleensä teet välituntisin.
Daniel: No mä leikin mun kavereiden kaa.
M: Keiden kaa, keitä siin yleensä on?
D: Aa siel on Lari, Leo, Julius... ja sitten vielä Rasmus... ja Hannu.
M: Noni. Aika paljon porukkaa. Mitä te yleensä leikitte?
D: Aa me leikimme... aa keppileikkejä joskus ja majojen kaa.
M: Miten ne keppileikit menee?
D: Hyvin.
M: Mitä siin tehää?
D: No siel on harjoituksii.
M: Okei. Totaa, no teettekste sitte, mitkäs ne sun kummien nimet, Sami ja muu... Teettekste sun kummien kaa jotain välkkäsin?
D: Oo... Ei ihan. Paljon.
M: Oks teil ollu jotaki kummivälkkiä?
D: On.
M: Ootas laitetaas toi... (tauko nauhoituksessa) Nii mitä te ootte tehny sun kummien kaa välkillä, niil kummivälkillä?
D: Noo me pelataan jalkapalloo. Ja me leikitään hippaa.
M: Okei. Onks teit sit ollu niinku useempi kummi ja useempi lapsi siinä?
D: Ai mitä?
M: Onks teit ollu enemmän ku sitte te kolme ku te ootte leikkiny hippaa?
D: Ai enemmän?
M: Nii, onks teit ollu useempi? Ku sinä ja sun kummit?
D: Ei.
M: Okei. Oks teil sit ollu jotaki semmosii kummitunteja?
D: Ei oo. Vain yks kerta.
M: Mitä siel sit tehtii?
D: Piti kirjottaa yks juttu kummista.
M: Mitä sä kirjotit?

D: Noo... Se on kiva.
M: Joo. Onks, mä kuulin et teil on ollu jotain semmosii kummiruokailuja myös.
D: Joo.
M: Mitä sä oot niist tykänny?
D: Noo, se oli hyvä.
M: Oottekste istunu kolmistaan sun kummien kanssa?
D: Joo.
M: Joo. Mikä sun mielest on parasta sun kummeissa?
D: Noo... en tiedä.
M: Millasii ne on?
D: No kivoja.
M: Tiedätsä yhtää et mitä ne tykkää tehdä?
D: Mm ne tykkää pelaa jalkapalloo.
M: Nii, joo.
D: Pelaa aika usein jalkapalloo.
M: Okei. No jos sä kuvittelisit et sä oisit vitosluokkalainen ja sul ois ykkösluokkalainen kummi ni millanen kummi sä haluisit olla sille ykkösluokkalaiselle?
D: Hyvä kummi.
M: Millanen on hyvä kummi?
D: Olla kiltti.
M: Mm.
D: Ja sit auttaa.
M: Onks sun kummit auttanu sua jossaki?
D: Joo.
M: Millasis asioissa?
D: No joskus... ne auttaa.
M: Onks ne opettanu jotaki juttuja?
D: Aa ei.
M: Ootsä kysyny niilt sit apua johonki?
D: En muista.
M: Okei. Mitä juttui sä sit opettaisit ykkösluokkalaiselle jos sä oisit viidesluokkalainen?
D: Mä voisin opettaa pelaamaan parempi.
M: Mm.
D: Sit voisimme leikkii sen kaa.
M: Okei. No millanen luokka sun mielest teil on?
D: Ai meidän luokka?
M: Nii.
D: No... se on hyvä.
M: Tunsitsä etukäteen sieltä jo joitaki?
D: Ai mä tunsin jonku?
M: Nii, tunsitko ennen ku koulu alko?
D: En.
M: Okei, et sä oot tutustunu vast nytte kaikkiin.
D: Koska mä en ollu tässä koulussa.
M: Noni. Joo. Jännittiks sua tulla kouluun?
D: Mm-hm.
M: (naurahdus) No varmasti.
D: Ja se on aika kivaa.
M: On? No hyvä. Onks sun mielest ollu hyvä juttu et teil on ollu noit kummeja?
D: Mm-hm.
M: Onks niit, onks ne auttanu yhtää siin ettei jännittäis?
D: Ne on auttanu myös laittamaan aa kengännauhat.
M: Joo. Okei, no mut sehän on kiva. Sitte totaa, mä kysyisin et mitä sun mielest on koulukiusaaminen?
D: No niin kuin kiusata, sanot jotain, jotain juttuu mikä se ei oo kivaa.

M: Mm.

D: Ja... se voi kiusata niin lyö.

M: Joo. Ootsä nähny et jotaki ois kiusattu?

D: Voi tehdä paha mieli.

M: Nii... Ootsä nähny semmosta?

D: En ihan.

M: No hyvä. Mitäs jos sä näkisit et jotaki kiusattais ni mitä sä tekisit?

D: Haluisin auttaa.

M: Kertoisitsä jolleki siitä vai menisitsä...

D: Mä kertoisin aikuisille.

M: Joo. No mitä sun mielestä, tota, kummien pitäis tehdä jos ne näkee et jotain kiusataan? Jotain ykkösluokkalaista?

D: Niiden pitäisi auttaa.

M: Joo. Miten ne vois auttaa?

D: Niin kuin mennä, suojella.

M: Mm... Luuletsä et sun kummit vois auttaa ykkösluokkalaisia jos ne näkis et jotain kiusataan?

D: Joo.

M: Ootsä nähny semmosta?

D: En.

M: Okei. (loppukeskustelu)

Nean haastattelu

Marika: Noin, se on siinä. Eka mä kysyisin sult et mitä sä yleensä teet välituntisin?

Nea: Noo mä normaalisti leikin mun kavereitten kaa et mä en kauheesti niinku vietä aikaa mun kummin kaa mut, sillee et jos se niinku menee siitä ohi ni sit sillee et moikka!

M: Joo. Mitä, kenen kavereiden kaa sä yleensä sit oot?

N: Niinku Marian jaaa... semmosten meidän luokkalaisten.

M: Joo. Mitä te niiden kaa teette?

N: Me leikitään niinku normaalisti vaikka mustekalaa tai kirppua tai semmosta.

M: Onks teil ollu sit jotai semmosii kummivälkkii et sä oot ollu sun kummin kans?

N: Joo.

M: Mitä te ootte sillon tehny?

N: Sillon me, niinku, kummit ohjaa meitä ja sit me tehään, ne kummit on niinku suunniteltu jotain leikkejä ja sit me leikitään niinku niitten niit valitsemia leikkejä.

M: Onks siin sit ollu kaikki kummit ja kaikki ykköset?

N: Joo.

M: Joo. Sit mä kuulin et teil on ollu jotaiki semmosii kummiruokailuja.

N: Joo.

M: Millasii ne on sun mielest ollu?

N: Mm... No ne ei oo mun mielest ehkä niin kivoja.

M: Oottekste istunu kahestaa Amandan kaa vai onks teit ollu enemmän?

N: No niinku, ollaan niinku samas pöydässä ja sitte siin on ninku mun kummin kavereita ja sit mun kavereita ympärillä.

M: Joo. Miks ne ei sun mielest oo sit ollu niin kivoja?

N: Noku... Ajattele, niinku et jos ei ois ihan sitä lempiruokaa ni sit kummi niinku näkis ettei syö niin hyvin.

M: Nii.

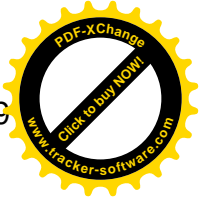
N: Ja semmosta.

M: Sanooks sun kummi sit sulle et sun pitäis syödä kaikki?

N: Ei onneks oo tullu viel semmost ruokaa.

M: (naurahdus) Nonii. Okei. Onks teil sit jotain, viel jotai kummitunteja tai muita mis te vietätte aikaa?

N: Eei. Paitsi, joskus me tehään niinku näytelmiä meidän kummeille ja semmosta.

M: Joo. Onks se sun mielest kivaa?

N: Ihan kivaa.

M: Okei. Tota, no millanen sun mielest Amanda on?

N: Noo semmonen niinku, tosi pirtsakka ja semmonen et sil on kauheesti mielikuvitusta ja... sen sellasta. Hyviä piirteitä.

M: Okei. Jos sä saisit nyt päättää et te tekisitte jotaki yhdessä ni mitä te tekisitte?

N: ...mentäis omien, öö, lähettäis jonneki retkelle niinku sillee et molempien luokatki tulis mukaan.

M: Joo. Nii et jotain sellast mis ois paljon porukkaa.

N: Joo.

M: Joo. Mikä on sun mielest parasta Amandassa?

N: Mm... Ehkä se et se keksii semmosii tosi hyviä leikkejä. Ja semmosta et se niinku... vaik ois jotain, et se kavereiden kaa leikkis niin silti sil on vähän aikaa mulleki.

M: Okei. Onks se opettanu sulle jotain?

N: Ei niinku kauheesti. Se on niinku semmonen niinku isompi kaveri enemmänki ku semmonen opettaja.

M: Mm, mm. Ootsä pyytäny silt apuu joissaki jutuissa?

N: En niinku oikeestaan.

M: Okei. No sit mä kysyisin sult vähän teiän luokast, millanen sun mielest teiän luokka on?

N: Noo semmonen... aika innokas ja sit silleen, semmonen että, et normaalisti jos tehään jotain ni, normaalisti joku kuitenkin tykkää siitä asiasta.

M: Nii. Oliko sul paljon jotain tuttuja jo ennen ku koulu alko? Siel luokal?

N: Öö, ei kauheesti sillee et mä oon enemmänki tutustunu uusiin tyyppeihin.

M: Nii just. Onks sul paljon kavereit teiän luokalla?

N: On.

M: No hyvä.

N: Kaikki meiän luokan tytöt.

M: Nonii. Jännittiks koulun alotus?

N: Joo.

M: Onks ne kummit yhtää auttanu siinä jännityksessä?

N: Tavallaan sillee et ei enää ajattele et kaikki isot on semmosii ilkeitä ja semmosta.

M: Nii. Joo. Millanen kummi sä haluisit sit olla ku sä oot vitosluokkalainen?

N: Rohkaiseva ja semmonen että... no aina jos on jotain... mitä se toinen haluis ni sit mä autan siin asiassa ja semmosta.

M: Mm. Onks sul jotain mitä sä opettaisit sit sille ykkösluokkalaiselle?

N: Emmä nyt ehkä ihan tiiä.

M: Se on ehkä vaikee kysymys.

N: Mm.

M: No mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

N: Semmosta et sanotaan jotain ilkeetä tai, et niinku tahallaan yrittää naurattaa muita kiusaamalla toista ja semmosta.

M: Mm. Ootsä nähny et semmost ois tapahtunu?

N: Mm... en.

M: Okei. Mitä sä tekisit sit jos sä näkisit et jotain sellast, jotain kiusataan?

N: No... Jos siin ois niinku semmosii mun luokkalaisii jotka mä tunnen ni sit mä tietenki menisin sanoo että ei tolleen saa tehdä, mutta jos ois joku vähän liian iso, et mä en välttämättä haluis niinku kohdata sitä, niin sit mä ehkä menisin kertoa välituntivalvojalle.

M: Mm. Mitä sun mielest open pitäis sit tehdä jos sille kerrotaan et jotain kiusataan?

N: Sit sen pitäis niinku mennä kattoon sitä tilannetta ja sit pitäis niinku sanoo sille kiusaajalle et tolleen ei saa tehdä ja...

M: Mm.

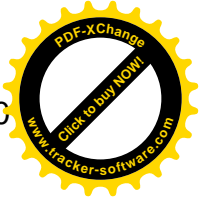
N: Jonku rangaistuksen tai semmosta.

M: Mitä sä luulet et jos Amanda näkis et jotain ykkösluokkalaist kiusattais ni mitä se tekis?

N: Se kyl varmasti menis auttaan.

M: Mm. Mut ei oo tullu viel sellast tilannetta?

N: Ei.

M: Joo. (loppukeskustelu)

Jeminan haastattelu

Marika: Noin. Tota, eka mä kysyisin vähän et mitä sä yleensä teet ku teil on välitunti?

Jemina: No, mä oon tangoilla.

M: Okei, onks teit paljon siin porukkaa?

J: No...mm... välillä, ja välil ei.

M: Keitä siin yleensä on?

J: Minä, Alli ja Iines.

M: Okei. Te ootte ainaki. No mitä sitte tota, ku te ootte joskus, teil on ilmeisesti sellasii kummivälkiä. Ni mitä te sillon sit Nellin kaa teette?

J: No meillä niinku kaikki kummit on niinku samaa ni sit me leikitään ain samoja.

M: Okei. Mitä te siis leikitte sitte?

J: No on ollu vähän erilaisia.

M: Osaatsä sanoo jotain esimerkii?

J: (pudistaa päätään)

M: Okei. Nii te ootte sit isommas porukassa et te ette oo kahestaan?

J: Joo.

M: No mitä sitte noilla kummitunneilla, mä kuulin et teil on ollu jotain sellasiaki? ... Muistatsä?

J: M-mm.

M: Mä oon kuullu et te ootte tehny jotaki näytelmiä niille teiän kummeille.

J: Joo.

M: Millast se on ollu?

J: No mä oon ollu vaan yhessä.

M: Okei, tykkäsitsä?

J: No, oli se ihan kivaa.

M: Okei. Öö no, sitte vielä on ollu jotain ruokailuja, semmosii kummiruokailuja eiks vaan?

J: Mm.

M: Mitä sä oot niist tykänny?

J: No... ne on ihan kivoja kanssa.

M: Oottekste istunu sitte Nellin kaa kahestaan vai jossain isommas porukassa?

J: Isommassa porukassa.

M: Joo. Onks teil sillee et ne Nellin kaverit on sitte sun kavereiden kummeja?

J: Joo.

M: Joo. Nonii. No mitäs sun mielest sit Nelli, millanen se on? Jos sä kuvailisit sitä.

J: No... sil on sellaset niinku ruskeet hiukset.

M: Mm. Millanen se on luonteeltaan sun mielestä?

J: En tiiä.

M: Tietsä mitä Nelli tykkää tehdä?

J: En.

M: Okei. Ootsä huomannu yhtään et mitä se tekee vaik välituntisin?

J: En.

M: Joo. No millanen luokka sun mielest teil on?

J: Noo kiva.

M: Onks sul paljon tuttuja ollu jo ennestään, ennen ku alotit koulun täl luokalla?

J: Mm... jotain kolme viiva kaheksan.

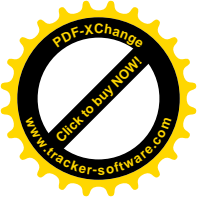
M: Okei, et aika paljon oot tuntenu sit kuitenkin etukäteen. Ootsä joutunu, tai ootsä pyytäny apua sit tota joltaki sit ku sä oot tullu kouluu, jossaki suunnistamisessa tai koulun säännöissä tai jossaki?

J: M-mm.

M: Onks Nelli auttanu sua jossai lukemisessa tai ihan missä vaa?

J: Ei.

M: Ei oo, okei. No, tota, mikä sun mielest on, jos Nelli on nyt sun kummi, ni mikä on kummin tärkein tehtävä?

J: Mä en muista sitä.

M: Ei sen tarvii olla mikään tietty, mut mikä sun mielest se on?

J: ... Mä en muista.

M: Okei. Millanen kummi sä haluisit olla sit ku sä oot viidennellä?

J: Mm... emmä tiä.

M: Opettaisitsä jotai jos sä oisit vitosluokkalainen ja tulis ykkösluokkalaisii tänne ni opettaisitsä niille jotaki?

J: Jotai jos ne ei osaa.

M: Nii, jos ne pyytäis apuu. No mitäs jos sä saisit päättää et te tekisitte Nellin kaa nyt jotain ni mitäs se olis?

J: En tiä.

M: (naurahdus) Mitä sä tykkäät tehä, onks sul jotai harrastuksii?

J: Luistelu.

M: Okei. No sit te voisitte mennä vaik luistelemaan. (naurahdus)

J: (naurahdus)

M: Sä voisit opettaa Nelliä. Öö, sit mä kysyisin vähän koulukiusaamisest, mitä sun mielest se on?

J: Mä en muista ihan.

M: Mitä esimerkkei siit vois olla jos jotain kiusataan?

J: Pitää mennä kertomaan.

M: Mm. Ootsä nähny joskus ku jotain on kiusattu?

J: En.

M: Mitä sä luulet et sä tekisit jos sä näkisit et jotain sun kaverii vaik kiusattais?

J: Noo menisin kertoo välkävalvojalle.

M: Nii. Mitä sä luulet et Nelli tekis jos se näkis et jotain teitä kiusattais, teit ykkösluokkalaisii?

J: Varmaan kans kertoo.

M: Mm. (loppukeskustelu)

Taikan haastattelu

Marika: Noin. Eka mä kysyisin sult vähän et mitä sä yleensä teet välituntisin?

Taika: Mä leikin niinku mun luokkakavereiden kaa.

M: Mitä te leikitte yleensä?

T: Emmä tiä me leikitään kaikenlaista.

M: Osaatsä sanoo jonku esimerkin?

T: Noo... äsken tänään olin yks aan kaa me hypittiin hyppynarulla.

M: Okei. Nii et sul on siis kavereit muillaki luokilla ku teiän luokalla.

T: Yks aa ja yks bee.

M: Joo. Tunsitsä jo paljon porukkaa ennen ku sä tulit kouluu? Niinku täältä?

T: En ihan, tunsin kolme. Kaks mä tunsin yks aalta, yhen mä tunsin yks beeltä.

M: Okei. No mut se oli varmaan kiva et tunsit kuitenkin jotain. No mitäs sitte tota Ennin kanssa jos teil on niit kummivälkkiä, ni mitä te teette?

T: No me leikitään jotain leikkejä. Hurahurahäitä tai jotain.

M: Onks teit sit niinku isompi porukka siinä?

T: Meil on kaikki tytöt ku ne on, niinku kaikki tyttöjen kummit ni siin on kaikki tytöt.

M: Okei. No mut sehän on kiva. Mites sitte ne, teil on ilmeisesti ollu jotain sellasii kummitunteja kans.

T: No joskus on ollu. Kummivälkkiä ja kummiruokailu.

M: Joo. Mitä niil on tehty?

T: Mitä?

M: Muistatsä yhtään mitä niil on tehty? Siel kummitunneilla?

T: Emmä ihan muista. Me oltiin hurahurahäitä, maamerilaivaa emmä muuta.

M: Okei. No mitä sä oot sit tykänny niistä, niist kummiruokailuista? Millasii ne on sun mielest ollu?

T: Kivaa.

M: Mm. Oottekste ollu isos porukas sit sielläki?

T: Joo.

M: Joo. No oottekste viettäny Nellin, eiku Nellin ku Ennin kaa aikaa sit muuten ku noil ohjatuil kummitunneilla ja välkillä?

T: Ei niin paljon.

M: Millast sust on ollu ku sul on ollu kummi?

T: Kivaa. Mut mä vähän niinku ihmettelin ku ne sano ensin ne tuli huutamaan niinku ne tuli kosketamaan ja huutamaan et mä oon sun kummi, mä en ihan tajunnu mitä se tarkoittaa.

M: Nii, nii ai sä et tienny mikä on koulukummi vai? Nii teille ei ollu kerrottu, okei. No varmaan joo. Mut nyt, nyt se on ollu sit ihan kivaa? Joo. Jännittiks sua tulla tänne kouluun?

T: Vähän.

M: Onks ne kummit yhtää auttanu siin jännitykses, mitä sä luulet?

T: Ei, koska ne ei tullu heti.

M: Nii et oli ehtiny jo tottuu. Joo. Ootsä saanu Ennilt apuu jossaki asiois, jossain kouluun liittyvis vaik suunnistamisessa tai, tai jossain lukemisessä, leikeissä?

T: Mul on kaks kummii.

M: Ai sit, nii, kuka sun toinen kummi on?

T: Saana.

M: Enni ja Saana. Okei. No ootsä niilt jommalt kummalt saanu apuu?

T: En.

M: Ootsä pyytäny niilt jossaki apuu?

T: Emmä tiää.

M: (naurahdus) Okei. Öö, no jos sä saisit nyt päättää et sä tekisit sit Ennin ja Saanan kaa jotaki, ni mitä sä tekisit?

T: No me leikittäis vaik sitä loikkaa.

M: Miten sitä leikitää?

T: No sillee et yks on jääny se sanoo vaik, et kymmenen loikkaa on keskivauhti koko vauhti ja ihan, niinku ei oo vauhtii ja sit se saa päättää onks se koko vauhti jos se sanoo koko vauhti niin se ottaa koko vauhdista sen loikan, se ottaa vähän vauhtii sit lopulta se ottaa niit loikkia, kymmenen loikkaa sit se pysähtyy siihen ja jos se sanoo vaik öö yks lieraus ni se ottaa yhen lierauksen, sit jäänyt ottaa yheksän loikkaa ja ei mitään muuta.

M: Okei.

T: Sit se pitää ottaa kiinni jos ei saa ni se sanoo irti, ja sit se, sit se jääny sit on tulossa jos jähmettyy, sit on pelastuksii, öö, joku, jos, öö, joku pääsee turvaan ja sit se tulee pelastaa.

M: Noniin. Kuulostaa silt et siin on paljon sääntöjä. (naurahdus) Tota, mitäs sit jos sä ajattelet et sä oisit vitosluokkalainen, ja oisit kummi, ni millanen kummi sä haluaisit olla?

T: Tavallinen.

M: Millanen on tavallinen kummi?

T: Emmä tiää mut ihan niinku sellanen tavallinen.

M: Okei. Oisko sul jotain mitä sä haluaisit sit opettaa sille ykkösluokkalaiselle jos sä oisit vitosluokkalainen?

T: Ehkä jotain leikkejä.

M: Nii. Joo. Millanen luokka sun mielest teil on?

T: Kiva.

M: No hyvä. Sä oot viihtyny siellä? Joo. Ootsä tutustunu kuitenkin sitte muihinki ku niihin keitä sä tunsit etukätee?

T: Nyt mä tunnen mun koko luokan.

M: Noni. Se on hyvä. Sit mä kysyisin vähän koulukiusaamisesta, mitä se sun mielest on?

T: No vähän Hannu kiusaa mua, pojat niinku vähän kiusailee.

M: Mitä ne tekee?

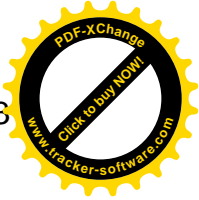
T: Ne vähän niinku jotenki et Hannu tönäs mua jonossa, ja sit se sano et mee kovempaa mut mä en pystyny mennä kovempaa.

M: Okei. Mitäs sä oot sit tehny? Ootsä menny kertomaan jolleki?

T: Mä kerroin opelle.

M: Tekiks ope sit jotaki? ... Mitä se teki?

T: No se pyys jotain.

M: Juttelemaan vai?

T: Joo se pyys jotenki et, emmä muista mitä se sano.

M: Okei. Mitä sä luulet et jos Enni tai Saana näkis, näkis et jotain kiusataan ni mitä ne tekis?

T: Varmaan auttais.

M: Mm. Mitä sun mielest niide ois sit, miten ne vois auttaa?

T: No jotenki et ne pelastaa mut tai jotenki niinku, et ne... jotenki ne niinku ne käskee niit ketkä kiusaa ni jotenki et älkää tehkö tota.

M: Mm. Joo. Ootsä kertonu niille siitä et sua on kiusattu? Sun kummeille? ... Okei. Joo. (loppukeskustelu)

Lumin haastattelu

Marika: Noin. Millanen sun mielest Katariina on, jos sä kuvailisit sitä?

Lumi: Kiva.

M: Osaatsä sanoo mitää enempää?

L: Mm, en.

M: Okei. Oottekste tehny sit Katariinan kaa mitä sillon ku teil on ollu niit kummivälkkiä?

L: Mm, ainaki leikkitty.

M: Mitä te ootte leikkiny?

L: Emmä muista, siit on niin pitkä aika ku meil on viimeks ollu kummivälkkiä.

M: Kuinka usein teil on niitä?

L: No siin on, tosi harvoin.

M: Okei. Haluisitsä et niit ois useemmin?

L: Mm.

M: Oottekste muuten sit tehny muilla välkillä ku kummivälkillä mitää?

L: Mmm ollaan me vähän leikkitty.

M: Joo. Onks teit ollu sit niinku useempi, useempi kummi...

L: On, ku me ei olla yleensä kaksin vaan niinku et on muitakin kummioppilaita ja kummilapsia sit siinä et vaik niinku sen edellisen kuka kävi täällä, ni sen, sil on kaks kummiä, niin vaik sen kummit ja se vois niinku leikkii myös meidän kaa.

M: Nii just.

L: Sit on sen yhen toisenki tytön kummi, se on yleensä leikkimäs aina Katariinan kaa.

M: Okei. Joo. No jos sä saisit päättää et mitä te tekisitte, ni mitäs se olis? Katariinan kaa.

L: Mmm maata.

M: Okei. Nii, sitä leikkiä. Joo. Tota, mitäs sitte ku teil on ilmeisesti ollu jotain sellasii kummitunteja kans.

L: Mm, me ollaan ainaki vaan niinku kirjetettu. Niinku joku lappu. Sillon aika alussa.

M: Joo. Nii teil ei oo niit ollu kauheen usein vai?

L: Mm.

M: Joo. No entäs sit noi kummiruokailut, onks ne, onks teil niit kuinka usein?

L: Harvoin myös.

M: Mitä sä oot niist tykänny?

L: Ne on kivoja. Mä oon viimeks käyny ehkä seittemänvuotiaana, ku mä täytin huhtikuussa kaheskymmenesseittemäs päivä kahdeksan...

M: Okei...

L: Ni sitten niinku sen on pakko olla ollu seittämän.

M: Joo. Noniin. Tota, mm, jännittiks sua tulla tänne kouluun sillon ku koulu alko?

L: Mm vähän, kun ei tienny niit luokkii, ois halunnu olla siin samas mis mä olin eskaris, mä olin tääl eskarissa, mut mä en sitte, mä en oo asunu Espoos, mä muutin vast ku mä alotin eskarin, ni mä toivoin et se, ykkösel sitte et se ois sama luokka koska mä en uskaltais olla muiden kaa toiminnassa.

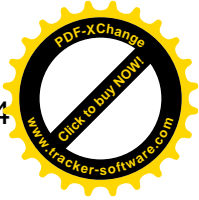
M: Mm.

L: Ku mä en tuntenu niitä ja sit tuli viel uusii mun tietämättäni. Tuli uusia toisesta koulusta.

M: No ootsä, onks tuol nyt teiän luokal sellasii keitä sä tunsit jo eskarissa?

L: Joo. Öömm, ainakin kolme, niinku mitä mä nyt keksin.

M: Joo. Ootsä tutustunu ihan hyvin sitte? Vuoden aikana.

L: Oon, oon.

M: Noni. Oliko niistä kummeista, tai sun kummista apua siinä vaiheessa kun te tulitte tänne kouluun?

L: M-mm.

M: Muistatsa et millon te näitte ekan kerran teidän kummit?

L: Mm silloin kun meille öö mm kun me oltiin siinä aika alussa, niin sitte ne kummioppilaat niin ne vaan kyseli että hei mikä sun nimi on. Kun ne sit jos, kaikilt kyseli, sitte ne vaan niinku et vaik jos niinku Nea sanois oman, sanois oman nimensä Taikan kummille, ni sit se vaa sanois hei, täs on Nea, täs on sun kummi Neas.

M: Mm. Tuliko ne muuten vaa sinne vai oliko joku niinku ohjattu juttu?

L: Ei, ne vaan niinku tuli pyörimään tohon.

M: Okei. Noni. Oliko kivaa et ne tuli siihen?

L: Mmhmm.

M: Joo.

L: Vaik aika omituista kun ei tiennyt et minkä takia se oli.

M: Nii teille ei ollu kerrottu et mikä se kummijuttu on.

L: Nii.

M: Nii. Tota, no onko sun kummista ollu jotain apua sulle niinku jossain säännöissä tai leikeissä, onko se opettanu sulle jotaki?

L: On, se on opettanu mul, opettanu mulle leikkii maata.

M: Okei, nii et se oli sulle uus. Onko se muuta opettanu?

L: M-mm.

M: Ootsä pyytänyt siltä apua jossaki?

L: Mm, kun se niinku leikkii yleensä sen kavereiden kaa.

M: Mm, joo. Ni mitä sä sit yleensä teet välituntisin jos ei oo kummivälkkä?

L: Leikin kavereiden kanssa. Osittain myös yks alaisten kaa. Mut sitten kyl yks beeläistenki kaa.

M: Nii. Ootteks teki maata usein vai teetteks te jotain muuta?

L: Tehdään jotain muuta. Maata mä niinku tykkään leikkiä, kun me leikittiin, leikitään sitä yleensä iltiksessä.

M: Okei, nii sä oot tääl iltiksessä.

L: En, mä oon tos toisessa rakennuksessa.

M: Ai, okei.

L: Se on ilttis. Sit siellä opetetaan tennistä.

M: Noniin.

L: Se on osittain koulun alueella, mut osittain se on sitten, öö, sitten se ei oo koulun aluetta.

M: Okei.

L: Siel opetetaan tennistä aina joka päivä tunti tennistä.

M: Nonii, sehän on aika paljon.

L: Paitsi viikonloppusin.

M: Nii.

L: Tietenkin. (naurahdus)

M: (naurahdus) Tota, no jos sä kuvittelisit et sä oisit viitosluokkalainen ja sul ois ykkösluokkalainen kummi ni mitä sä sille opettaisit?

L: Mmm... ainaki jos se ei osais kirjoittaa kun siinä vaiheessa kun mä tapasin Katariinan mä en osannu kirjoittaa...

M: Mm.

L: Ni mä voisin niinku neuvoa jos muistelin millaista oli ykkösellä, ni minkälainen siellä oli.

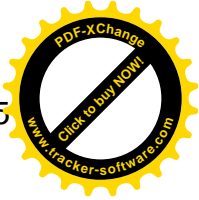
M: Mm.

L: Et opettaa niinku et tälleen tehdä tää aa, ja sitten, mitä täs lukee. Niinku et vaik kun aasi on helppo, ni mitä täs lukee, ja se niinku lukee sen, sit se, sit mä sanoisin yritä kirjoittaa. Sillee et se oppis sen sitte, kun se tekee vaa sitä liikettä tosi nopeesti.

M: Mm, mm.

L: Vaan et, kun mä pienenä vaan osasin kirjoittaa äiti, isi, mun oman nimen ja sitten muihin asioihin mä jouduin äidiltä ja isiltä pyytää sitte apua.

M: Nii. Mut sä et oo Katariinan kaa harjotellu kirjottamista? ... Joo. No millanen kummi sä muuten haluisit olla?

L: Kiva.

M: Millanen on kiva kummi?

L: Mm et leikkii kummilapsen kaa ja muiden kummilasten ja kummien kaa.

M: Okei. Joo.

L: Öö yks öö mun, yks viis beeltä on mun naapuripoika. Mä tunnen jopa sen kaks pikkuveljee.

M: Okei, oottekste viettäny...

L: Onks Leo käyny täällä?

M: On käyny.

L: Sen toinen kummeista.

M: Joo... Sitte tota, mä kysyisin viel sult koulukiusaamisest, mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

L: Sitä että, et kiusataan ettei niinku anna leikkii niinku rauhas jos jotkut leikkii jossain niiden tekemäs ja ne on hankkinu kiviä ja varastanu sen kerran siivoukses, ja sit ku ne on niinku yhden välkän vaikka, niinku ykkösel on sitten torstaisin on semmonen puuhakerho aina, seuraavan kerran se on meidän luokan, se on vuorotellen, se oli ennen yks aalla mut nyt se on tänään, eiku huomenna meille, niin, sinne, niinku et jos niinku jotkut toiset kakkosluokkalaiset vaan löytää sen ja tuo omii tavaroita sinne, ni sit me vaan ei tiedetä sitä ja sit me mennään sinne, sit ne vaan hei, menkää pois meidän leikkipaikast, kyl ne vois tosi kiltistikin pyytää et voisitteko te mennä pois.

M: Nii. No mitä sun mielest sit tollases tilantees pitää tehdä?

L: Ainaki kertoo aikuiselle. Et se syytti, et se syyttäis, et toi syyttää että me, että me tultiin vaan tunkeilemaan niiden öö niiden leikkipaikkaan vaik me ei voitu tietää et ne leikki edellisellä välkällä siinä.

M: Nii. Joo. Mitä sä luulet et jos Katariina näkis et jotain teit ykkösluokkalaisii kiusataan ni mitä se tekis?

L: No sit se kertois öö, öö välkävalvojalle.

M: Mm.

L: Se ois niinku fiksuinta ettei lähtis siihen kiusaamiseen.

M: Nii ei lähtis mukaan siihen.

L: Mm.

M: Nii. Totta. Joo. (loppukeskustelu)

5. LUOKKA

Kriston haastattelu

Marika: Noin. Laitan sen siihen. Tota, voisitsä kertoo vähän et millanen Daniel on sun mielestä.

Kristo: Noo se on aika, se ei kovin, se ei puhu paljoo ja sitte tota... joo, kyl se on ihan kiva.

M: Okei. Ootsä huomannu et onks sil paljon kavereita täällä?

K: Mm on sil aika paljon.

M: Mitä se yleensä tekee välkällä, ootsä huomannu yhtää?

K: Ööö, pelaa noitten kavereiden kaa jotain.

M: Joo.

K: Ja leikkii.

M: No onks teil ollu jotai sellasii kummivälkki mis te ootte tehny yhessä jotaki juttuja?

K: Joo.

M: Mitä te ootte sit sillon tehny?

K: Me ollaan pelattu jalkapalloo ja sitte me ollaan... ei me muuta olla tehty.

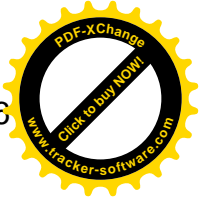
M: Okei. Oottekste viettäny muuten aikaa sitte ku niillä kummivälkillä?

K: Mm no, ehkä sillon ku on ollu joku kummiruokailu.

M: Onks ne ollu millasii?

K: Mm, ihan kivoja.

M: Onks teit ollu sit sillee et te ootte ollu kahestaan Danielin kaa vai onks teit ollu isompi porukka siel ruokailus syömäs yhdessä?

K: Ai kahestaa vai pöydäs Danielin kaa?

M: Nii.

K: Joo.

M: Joo. Onks teil ollu sit muit jotai kummitunteja?

K: Mm no, ne pitää yleensä esityksii meille.

M: Millasii?

K: Semmosii jotain... jostain kirjast otettui esityksii.

M: Onks ne ollu kivoja?

K: No on ne iha.

M: No mitäs, jos sä saisit päättää et mitä te tekisitte Danielin kaa ni mitäs se olis?

K: Mm no ehkä jalkapalloo pelattais.

M: Joo. No mitä sä sit yleensä teet tota välituntisin, ihan tavallisil välkillä?

K: No, yleensä pelaan aina mun luokan kaa jalkapalloo.

M: Onks teit kaikki niinku luokan pojat siinä vai?

K: Joo.

M: Joo, okei. Millanen luokka teil on?

K: Mm noo, aika kiva. Ja sit meil on, tota hyvä yhteishenki.

M: Okei. No mut sehän on kiva kuulla... Öö, tunsitsä jo paljon, muistatsä et tunsitsä paljon porukkaa ennen ku alko koulu, et onks ne ollu niinku viel pidempiaikasii kavereit?

K: No mä tulin ykkösel tänne kouluun.

M: Joo. Tota, no ootsä opettanu sit Danielille jotain kouluun liittyvii asioita?

K: Mm noo emmä oo kauheest ku ei oo ollu aikaa.

M: Nii. Jotai leikkejä tai sääntöjä tai jotai, ei oo tullu...

K: Noo emmä kauheesti.

M: Okei. Onks se pyytäny jotain apua?

K: Ei.

M: Okei. Tota, oottekste puhunu jotai siit et millast on olla kummi niinku ennen ku tää alko tää kummijuttu?

K: Mm ei me olla.

M: Millanen sun mielest on hyvä kummi?

K: Ai lapsi?

M: Ei vaa vitosluokkalainen.

K: Mmm no, semmonen joka välittää ja juttelee sen kaa paljon.

M: Mm. Muistatsä et millanen sul oli sun kummi sillon ku sä olit ykkösellä?

K: Öö joo.

M: Olikse millanen?

K: Öö se oli aika kiva. Jutteli mun kaa yleensä.

M: Joo. No milt sust on nyt tuntunu olla kummioppilas?

K: Ihan kivalta.

M: Oliko sul jotai odotuksii et millast tää olis?

K: Mm ei kauheesti.

M: Okei. Oisitsä, luuletsä et sä oisit päättäny olla kummioppilas jos te oisitte saanu valita? Eiks teil oo kaikki nyt kummioppilaita?

K: Joo. Mul on yhen toisenki kaa, mulla on yhen toisen kanssa sama kummi.

M: Okei, kenen kaa?

K: Kallen.

M: Joo. Tota, no mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

K: Noo, sitä et haukutaan ja... pilkataan ja tota... nii.

M: Joo.

K: Ja syrjitään.

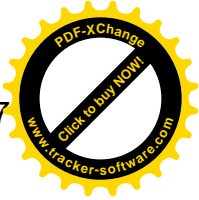
M: Mm. Ootsä nähny et sellast ois tapahtunu täällä?

K: Öö, emmä ainakaa mun luokalla.

M: Ootsä nähny noiden ykkösten joukos et siel ois jotain kiusattu?

K: Emmä oo nähny.

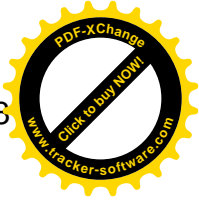
M: No mitä, jos sä näkisit vaik et Danielii kiusataan ni mitä sä tekisit?

K: No... kai kävisin juttelee sen kaa ja kertoisin opelle et sitä kiusataan ja...
M: Mm. Mitä open pitäis sit tehdä jos sille tulis kertoo joku et kiusataan?
K: No selvittää se et miten sille ollaan kiusattu ja tehty.
M: Joo. Okei. (loppukeskustelu)

Laurin haastattelu

Marika: Okei, ekaks mä kysyisin tost... olikse Iiro? Joo. Ni miten sä kuvailisit Iiroa, millanen tyyppi se sun mielest on?
Lauri: Noo vähän semmone... hiljanen ja...
M: Nii...
L: Vähä ehkä ujo...
M: Okei. Oottekste tutustunu ihan hyvin sun mielestä?
L: No joo.
M: Okei. Mitä tota... Mitä kaikkee te ootte tehny?
L: Noo on ollu semmosii kummiruokailuja ja sitte... kummivälkkiä ja semmosii.
M: Mitä niil kummivälkil tehään?
L: No... leikitää erilaisii leikkei tuol pihalla.
M: Onks teil joku tietty mitä te yleensä leikitte?
L: Eei... kysytään niilt et mitä ne haluais olla ni...
M: Okei. Oottekste sit niinku porukassa vai tavallaan kahestaan niiden kummien kaa?
L: Porukas.
M: Joo. Okei. No, onks sun mielest Lauril paljon kavereit, eiku... Laurilla ku... kysyin äsken Laurista (naurahdus), siis Iirol paljon kavereita?
L: Noo... en oo hirveesti nähny mut on sil kai öö kai... aika paljo.
M: Okei. Nii et se viihtyy sun mielest ihan hyvin?
L: Joo.
M: No hyvä. Tota, no mitä sitte, jos sä saisit päättää et mitä te tekisitte tota Iiron kans, ni mitäs se olis?
L: No... (huokaus) En tiiä.
M: Onks vaikee kysymys? Iiro sano et te harrastatte molemmat luisteluu?
L: Joo.
M: Okei, joo. No se on varmaa ainaki semmonen yhdistävä juttu.
L: Joo.
M: No mitä sä ite tykkäät tehdä välitunnil, jos ei siis oo mitää kummivälkkää vaan ihan tavallinen välitunti?
L: Noo me pelataa futista aika paljon tuol... kentäl.
M: Onks teit iso porukka?
L: No... kakstoista poikaa siin.
M: Onks siin kaikki teiän luokan pojat?
L: Joo.
M: Joo. Okei. Tota... Onks teil millanen luokka sun mielestä?
L: No... muutama vähä äänekäs ja sillee mut sitte loput on aika rauhallisii.
M: Tuutsä kaikkien kaa toimee ihan hyvin?
L: Joo.
M: Noni, hyvä. Öö, no sitte, mä kysyisin vähä siit et ootsä, öö, ku nyt sit ku Iiro tuli tänne kouluun sillon syksyllä –
L: Mm.
M: Ni ootsä opettanu sille jotaki tiettyi juttui, jotaki koulun sääntöjä tai toimintaa tai jotain vaik siihen ruokailuun liittyen tai..?
L: No, joo, oommä, niinku semmosii perussääntöjä tääl...
M: Niinku millasii?
L: Noo esimerkiks että... no... mitäköhän ne ny oli... no, koulun perussääntöjä.
M: (naurahdus)
L: Nii.

M: Ootsä opettanu jotain leikkei tai jotain niinku, niihin liittyvii sääntöi?

L: No, joo sillon kummivälkillä joitain, joihinki leikkeihin joitain sääntöjä.

M: Joo. Tota, onks ne ollu sellasii et sä oot opettanu niit just sit sillon joko, joko kummitunneilla tai kummivälkillä? Niinku et niis ohjatus tilanteissa?

L: No siis, niil öö väkil ja sillee et jos Iiro on kysyny et, jos se ei oo ihan varma siit jutusta ni...

M: Joo.

L: Sitte kertonu sen jutun selväks.

M: Okei. Oottekste viettäny aikaa yhes niinku noiden ohjattujen juttujen ulkopuolella?

L: Ei ny hirveesti.

M: Joo. No onks Iiro pyytäny sult, sä sanoit äsken et se on jotai leikkei kysyny mut onks se muuten pyytäny sult apuu joissaki jutuissa?

L: No totaa... Ei se kyl oo.

M: Okei.

L: Pyytäny apuu.

M: No sit teil oli varmaa joku semmonen kummikoulutus, oliko teil viime vuonna tai...?

L: Ööö... Ei tuu mieleen.

M: Ei tuu mitää mieleen?

L: Ei.

M: Okei, onks teil missää käyty läpi niinku et millast on olla kummi tai, tai mitä siihen kuuluu?

L: (pudistaa päätänsä)

M: Ei? Okei. No tota, mitä sun mielest on, niinku kummina olo, mitä siihen kuuluu?

L: Noo, pitää olla kiltti ja sillei... ja jos se kysyy apuu ni kertoo sille että... ja sillee et mitä siin pitäis tehdä vaikka, ja sitte tota... auttaa vaa asioissa.

M: Joo. No onks tää vastannu niinku sun odotuksii siit et millast on olla kummi?

L: Noo joo.

M: Joo. Jatkuuks teil viel ens vuonna sit ku te ootte kutosella?

L: Tää jatkuu koulun loppuun asti.

M: Joo. Okei. Öö, no sitte koulukiusaaminen, mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

L: Koulukiusaaminen on toisen kun... ää... kunnianloukkausta ja öö pahoinpitelyä ja...

M: Onks teil puhuttu siitä?

L: On.

M: Joo. Ooksä nähny et teil ois ollu tääl jotain sellast koulukiusaamista?

L: No en ny ainakaan hirveesti nähny.

M: No mitä sä tekisit jos sä näkisit et vaik tuol ykkösten joukos ois jotai, kiusattais?

L: No... Mä menisin auttaa ja... sitte, selvitettäis se opettajien kanssa ja...

M: Mm. Mitä sun mielest open pitäis tehdä sit siin kohtaa?

L: No... Sen pitäis öö tulla keskustelemaan siitä asiasta ja sitte, sopii ne riidat siitä.

M: Joo. Okei. (loppukeskustelu)

Tildan haastattelu

Marika: No millanen sun mielest Jonna on, jos sä kuvaillet sitä?

Tilda: Mm... Jonna on tota... se on aika niinku semmonen ystävällinen ja aika reipas mun mielestä, ja niinku... se ottaa niinku kaikki mukaan niinku kaikkii juttuihin ja kysyy et haluutsä tulla niinku tekee jotai juttuu mun kans tai niinku.

M: Okei. Onks sil paljon kavereita, ootsä huomannu?

T: Kyl mä uskon et melkein kaikki niinku sen luokalt.

M: Nii. Mitä se yleensä tekee välkällä?

T: Ne yleensä leikkii melkein kaikki jotain mustekalaa tai jotain muuta.

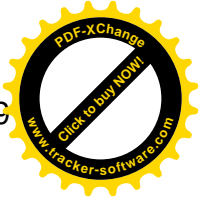
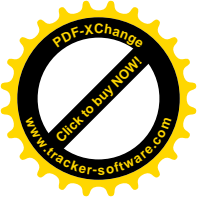
M: Joo. No mitä sä yleensä teet sit tota välkäl sun kavereiden kaa?

T: Mm... no nyt me ollaan tänää ainaki leikkitty, tai niinku hypitty hypynarulla ja tehty, me tehään niinku aika usein kaikki yhdessä.

M: Nii kaikki niinku tytöt vai?

T: Joo.

M: Joo. Okei. No mitä, teil on sit ollu vissii jotai sellasii kummivälkkiä.

T: Joo.

M: Mitä te ootte niil sit tehny?

T: Niinku, no leikkiny yhessä.

M: Mm mut mitä te ootte leikkiny?

T: Mm just jotai peilii tai hippaa tai jotain tommosta.

M: Nii onks siin, siin on ollu sit niinku useempi tavallaa ykkösluokkalainen ja useempi kummi vai?

T: Joo.

M: Joo. Tota oottekste sit muuten viettäny Jonnan kaa aikaa yhessä ku niil kummivälkillä?

T: No vähän normaalilki välkil mut ei niinku muuten sillee oikeestaan.

M: Okei. Onks teil sit ollu jotain kummitunteja kans?

T: No joo pari mut ei niit oo ollu oikeestaan.

M: Mitä niil on sit tehty?

T: Öö... ne ykköset näytti meille jotain pari näytelmää vähä aikaa sitte ja... sit me tehtii joskus joku, täytettii joku semmonen juttu mis kyseltii niinku meiän perheistä, jostain tämmösestä.

M: Okei. Ja sit teil on ollu vissii jotain semmosii kummiruokailuja?

T: Joo.

M: Millasii ne on sun mielest ollu?

T: No, niinku me sit vaa syödään yhessä ja...

M: Mm.

T: Nii.

M: Joo. Onks teit ollu sit isompi porukka vai oottekste ollu Jonnan kaa kahestaan niinku pöydässä?

T: No yleensä siin on ollu pari jotain muutaki.

M: Joo. Totaa no millanen luokka sun mielest teil on?

T: Mmm... no, aika ystävällinen mun mielestä.

M: Mm. Onks sul niinku, niin sä sanoit et te ootte kaikki oikeestaan tytöt yhessä et teil on vissii ihan hyvä yhteishenki.

T: Joo.

M: Joo. Onks sul paljon kavereit sit niinku koulun ulkopuolella vai onks suurin osa täällä?

T: Mm no jonku verran joo.

M: Joo. Öö no ootsä opettanu Jonnalle jotain, jotain kouluun liittyvii juttui tai mitä vaa juttuja?

T: Mm no emmä varmaa oikeestaan oo. (naurhdus)

M: Onks se pyytäny apuu missää, lukemises tai ihan missä vaan?

T: Ei.

M: Ei. Joo. Öö, no onks teil puhuttu tota luokan kaa siit niinku etukäteen et millast on olla kummi?

T: No ei sillee hirveesti.

M: Oliko sul jotain odotuksii siit et millast se on?

T: No... ei oikeestaan. (naurhdus)

M: Okei. (naurhdus) No muistatsä et millanen sun se oma kummi oli sillon ku sä olit ykkösellä?

T: Mm.. se oli mun mielest aika hiljanen, mä muistan vaa sen.

M: Okei. Oliko teil sillon niinku, suunnilleen saman verran niinku yhteisii juttui ku mitä teil on ollu nytte?

T: Varmaa joo.

M: Joo. Milt on tuntunu olla kummi?

T: Mm... aika kivalta.

M: Okei. Osaatsä sanoo yhtää tarkemmin?

T: No... emmä oikeestaan. (naurhdus)

M: Okei. (naurhdus) Totaa, nii siis teit on niinku ilmeisesti sillee et osalla on kaks kummii ja sit osalla on yks.

T: Joo. Ku niit ykkösii on vähän vähemmän ku meitä ni.

M: Joo. Mut sä oot yksin sit Jonnan kummi?

T: Joo.

M: Joo. No mites sit koulukiusaaminen, mitä se sun mielest on?

T: Niinku ulkopuolelle jättämistä ja... niinku puhumista ilkeelle, puhumista toisille niinku ilkeesti ja...

M: Joo. Ootsä nähny et sitä ois tapahtunu niinku teiän luokal tai ykkösten joukossa?

T: No meiän luokal on aikasemmin ollu vähän semmost mut ei nyt oo ollu pitkään aikaan.

M: Joo.

T: Ja ykkösillä emmä oo ainakaa huomannu mitää.

M: Mitä sä tekisit jos sä näkisit et jotai ykkösii kiusattais?

T: Mm... yrittäisin ratkoo sen riidan.

M: Mm. Millon menisit kertoo opettajalle? Vai menisitsä mieluummin vaa ratkoo ite sen?

T: No varmaa sanoisin niiden opettajalle tai jotain.

M: Nii. Joo. Mitä sun mielest sit open pitäis tehdä jos sille kerrotaa et jotain kiusataa?

T: Mm no kysyy niinku et mimmonen se tilanne on, tai niinku et mimmonen se tilanne on, et onkse niinku, tai mist se riita on lähteny ja sillee.

M: Nii. Okei. Mut teil ei oo ollu siis mitää nytte, ei oo ykkösten joukos?

T: Ei.

M: Okei. (loppukeskustelu)

Ennin haastattelu

Marika: Okei. Öö, no millanen sun mielest Taika on?

Enni: No, se on aika, tai siis se on kiva ja se niinku on aika toimelias.

M: Okei. Mitä te ootte tehny yhdessä?

E: Öö no me leikitää joskus välkällä niinku jotain esimerkiks kirkonrottaa ja sit joskus me ollaan menty auttaa niit luistimien kaa niinku sitoo niitä, jaa joskus ne tekee meille jotain esityksiä ja sit ne niinku näyttää niit meille.

M: Okei. Onks noi ollu, mitä te ootte tehny välkällä ni onks ne ollu semmosii mitä on ollu niil kummivätkillä vai ihan tavallisil vätkil?

E: Ne, siis sekä että et meil on niinku, joskus niinku ne tulee kysyy et halutaaks me leikkii niitten kaa ja joskus meil on ihan kummivälkkiäki.

M: Joo. Tota, ootsä huomannu et onks sil Taikal paljon kavereita?

E: Joo on sillä et ne on aika paljon kaikki yhdessä.

M: Mitä ne yleensä sit tekee keskenään välkällä?

E: Emmä tiedä ne on aika paljon sitä jotain peiliä ja sit ne vaa juoksentelee välkällä.

M: (naurahdus) Okei. No mitä sä yleensä teet välkällä?

E: Noo me joskus ää hypitään hyppynarua ja sit joskus me vaa jutellaan ja joskus... vähän kaikenlaista. (naurahdus)

M: Millanen luokka sun mielest teil on?

E: Mmm no, aika sellanen kiva. Et me ei niinku hirveesti sillee riidellä et me niinku sit kaikki kuitenkin niinku ymmärtää toisiaan ni sit se menee sillee hyvin.

M: Okei. Teil on vissii ihan hyvä yhteishenki.

E: Joo.

M: Joo. Tota, no mitä jos sä saisit päättää et te tekisitte Taikan kaa jotain ni mitä te tekisitte?

E: Öö no me varmaan, varmaan leikittäis kaikkee, kaikkii vätkäl, emmä tiedä me varmaa askarteltais tai jotain.

M: Mm. Millast sun mielest on viettää sen kaa aikaa?

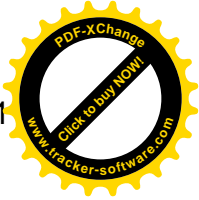
E: No ei se mun mielest mitenkää sen erikoisempaa ku niinku meiän luokkalaisten koska kuitenkin ne niinku ymmärtää, tai joskus ne ei ehkä tajuu jotain ku me sanotaa niille jotain ni sit ne ei tajuu et meiän pitää niinku selittää se juttu niille mut kyl ne, ei se mun mielest mitenkää sillee erikoisempaa oo.

M: Oke. Tota, no ootsä opettanu sille sit jotai tiettyi juttuja?

E: No ku se ei osannu viel hirveen hyvin lukee ni sit esimerkiks ku ää, niinni sit me autetaa sitä joskus niinku esimerkiks ku me tehtii sellasii juttui, semmosii paperimonisteit meiän piti piirtää oma kuva ja sit me niinku kerrottiin toisistamme, ni sit esimerkiks mä autoin sitä kirjottaa, ja sit mä niinku yritin kertoo sille et miten luetaan ni sit se jotenki osas, tai jotenki oppi et emmä, tai ei se nii hyvin mut vähän.

M: Okei. Onks se pyytäny sult apuu jossan jutuissa?

E: Noo joskus, joskus ku me ollaan oltu meiän luokan kanssa ja sit meil on ollu semmonen kisa et

niinku pitää piirtää joku öö nii sillon joku pikkujoulujuttu, ni sitä se pyys mua auttaa semmost joulupukkia.

M: Okei. Mä kuulin et teil on ollu vissiin jotain kummitunteja kans?

E: Joo.

M: Tai jotain, mitä niil on tehty?

E: No esimerkiksi just niitä sellasii lappulippuja et niihin kirjoitettii et mitä toinen tekee ja tälle.

M: Joo. Ja sit vissii jotain ruokailuja teil on kans ollu?

E: Joo, meil on kummiruokailui.

M: Millasii ne on ollu?

E: No me mennää hakee yhes ruokaa ja sit me mennää samaan pöytään ja sit me jutellaan jotain.

M: Joo. Muistatsä et millanen kummi sul oli sillon ku sä olit ite ykkösellä?

E: Joo.

M: Millanen se oli?

E: No mä muistan et se mä niinku, halusin niinku olla melkein niinku aika samanlainen ku se ja sit niinku, se niinku näytti mulle tosi paljon esimerkii kaikessa ja mä tykkäsin siit tosi paljon.

M: Olik sul sit jotain omii odotuksii et millast on olla kummi?

E: No joo sillee vähän jännitti, ku emmä tiedä et sit mä niinku vähän ajattelin et oonkohan mä nyt hyvä kummi mut kyl niinku, must niinku Taika niinku tuntuu silt et niinku se tykkää musta. Tai niinku sillee että, meil niinku menee kaikki hyvin ja tälle.

M: No millasta on ollu sitte, onks se ollu samanlaist ku sä ajattelit?

E: Joo on, on se ollu aika semmost.

M: Luuletsä et sä oot oppinu jotain siitä? Ite?

E: No kyl siit niinku silleen jotain et vähän niinku tulee niinku muistelee, niinku muistelee et minkälaist ykkösluokal oli ja sillee.

M: Mm. Millanen sun mielest on hyvä kummi?

E: Sellanen et se niinku muistaa et niinku muistaa sitä kummilasta, ja sitte tota on niinku sen kaa niinku.

M: Mm. Okei. Sit mä kysyisin vähän koulukiusaamisesta, mitä se sun mielest on?

E: No se on sellasta et niinku esimerkiksi niinku just jätetään ulkopuolelle, niinku yritetään niinku jättää just sillee et pahotetaan mieltä silleen et se niinku, emmä tiedä se niinku tajuu sen et se on se tarkoittaa esimerkiksi just sitä ja sit just syrjitään jaa... puhutaan niinku selän takan pahaa ja tälläst.

M: Onks teil ollu tääl koulus, ootsä nähny semmosta?

E: No kyl mä oon esimerkiksi jotain nähny mut ei meiän luokal mun mielestä. Niinku et, kyl meiän luokal mun mielest niinku kaikki otetaan mukaan ja huomioidaan ja sillee.

M: Joo. Entä niil ykkösil onks siel ollu, ootsä nähny?

E: En. Siis, mun mielest ne niinku kaikki leikkii kaikki yhdessä ja...

M: Okei. Mitä sä tekisit ite jos sä näkisit et sun kummii vaik kiusataa?

E: Noo mä menisin niinku ehk puolustaa sitä tai sit eka mä kysyisin et niinku mitä on tapahtunu.

M: Mm.

E: Koska sit jos vaik se mun kummilapsi on tehny jotain ni sithän se ei niinku, mut kyl mä yrittäisin niinku selvittää sen asian.

M: Joo.

E: Tai sit me niinku mentäs sanoo jolleki opettajalle että niinku tälläst on tapahtunu et vois mennä vaik Versoon tai jotain.

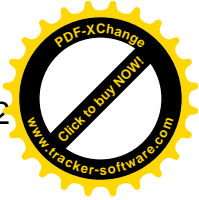
M: Mitä sun mielest sit open pitäis tehdä jos se kuulee et jotain kiusataa?

E: No mun mielest sen pitäis ottaa niinku asiast vähän enemmän selvää tyylil jollain tunnil vähän jutella niinku niitten tyttöjen tai poikien kaa ja sit niinku esimerkiksi jos se on vähän pahempi asia ni menee sinne esimerkiksi niinku ilmoittaa ne Versoon, ja sit siellä.

M: Joo. Miten se Verso teil toimii, tiedätsä?

E: No silleen että niinku et jos on just jotain tapahtunu ni sit niinku jos se on vähän vakavempaa ku niinku semmonen et sen voi vaan niinku yhdessä selvittää ni sit niinku esimerkiksi nuoret yleensä menee Versoon ja sit siel Versos niinku ne, yrittää ne tytöt niinku siel on jotain, joko niinku, no semmonen must se on vitoselt otetaan ja vitosest ylöspäin otetaan niinku neljä oppilast kaks tyttöä ja kaks poikaa, ja sit niinku ne kirjottaa ylös ja sit ne kattoo parin viikon aikana niitä ja sit ne tulee uudestaan ja sit ne niinku yrittää sovittaa siinä.

M: Okei.

E: Ja sit niinku parin viikon päästä otetaan sit niinku uudestaa katotaan et onks se niinku auttanu yhtään.

M: Joo. Okei. (loppukeskustelu)

Aleksin haastattelu

Marika: Tota, millanen sun mielest Leo on?

Alexi: Se on semmone... semmone sosiaalinen. Semmonen joka niinku jos me nähää ni se moikkaa, mut ei me kauheesti muute.

M: Okei. Onks sil paljon kavereit ootsä huomannu?

A: On.

M: Mitä se yleensä tekee välkällä?

A: Noo se juoksentelee. Yleensä mä nään sen juoksentelemas sen kavereitten kaa.

M: Okei. Tota, öö, no teil on ilmeisesti ollu jotain sellasii kummivälkkiä. Onko?

A: No joo, sillon varmaa, no, ei aina kauheesti oo ollu mut sillon ne on tullu meiän kaa pelaa jalkapalloo.

M: Okei. Onks ne tullu sit niinku useempi ykkösluokkalainen tavallaan siin samalla?

A: Joo. Tai kumpaaki, ni suurin osa pojista.

M: Joo. Ja sit teil on ollu vissiin kans jotain kummitunteja.

A: Juu.

M: Mitä niil on tehty?

A: No jotai... tai siis ei, no ne on tullu meille jotai esityksii.

M: Joo. Onks ne ollu millasii?

A: Noo ne on sellasii fantasia... sellasii.

M: Ootsä tykänny kattoo niitä?

A: No ihan hauskoja... ihan hauskaa se on.

M: Okei. Sit teil on vissii kans tota jotai ruokailui, kummiruokailui yhdessä.

A: No joo.

M: Mitä sä oot niist tykänny?

A: Noo ihan hauskoj ku, ku mä en oo ainoo sen kummioppilas ni on jotai kavereit.

M: Joo. Okei. Tota, ootsä viettäny sit joidenki näiden ohjattujen juttujen ulkopuolel Leon kaa aikaa?

A: Öö en oo.

M: Joo. Mitäs jos sä saisit, jos teil ois vaik kummivälkkiä ja sä saisit päättää et mitä te teette ni mitä te tekisitte?

A: No pelattais jalkapalloo.

M: Joo. Millanen teiän oma luokka sun mielest on?

A: Semmone, tosi semmone, niinku ei yhtään niinku väittelyä tai jotaki niinku...

M: Okei. Mitä sä yleensä teet välkällä?

A: No niinku kaikki muutki pojat ni pelaan jalkapalloo.

M: Nii teit on koko luokan pojat siellä?

A: Mm.

M: Joo. Okei. Onks sul paljon kavereit niinku koulun ulkopuolel vai onks suurin osa täällä?

A: Öö kyl mul on paljon kavereit koulun ulkopuolel.

M: Okei. No tota ootsä opettanu Leolle jotaki? Jotain kouluun liittyvii juttui?

A: No joo. Olikse nyt jalkapalloo. (naurahdus)

M: (naurahdus) Okei. Tuleeks muut mieleen?

A: Noo jotaki kertolaskui tai jotaki.

M: Okei. Onkse pyytäny niis apuu vai ootsä muuten vaa opettanu?

A: Emmä oo opettanu sille oikeestaan.

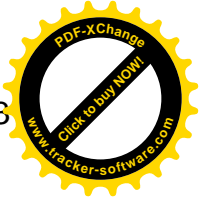
M: Okei. Onks ne ollu niil kummitunneilla sitte vai?

A: Ei oo.

M: Missä ne on ollu?

A: No siel välkäl.

M: Joo. Okei. Tota, öö, no millanen sun mielest on hyvä kummi?

A: Semmonen joka öö auttaa sitä kummioppilasta ja tukee sitä ja ottaa sitä tosi paljon mukaa.

M: Muistatsä et millanen sun oma kummi oli silloin ku sä olit ykkösellä?

A: No se oli... hiljanen.

M: Okei.

A: Tai semmone...

M: Joo. Oliko sul jotai odotuksii siit et millast on olla kummi?

A: Ei ollu.

M: Okei. No millast se on nyt sun mielest sit ollu?

A: Ihan hauskaa. Ku on jotaki opettaa kaikkee...

M: Mm. Luuletsä et sä oot ite oppinu siin jotaki?

A: E.

M: (naurahdus) Okei. Tota sit mä kysyisin vähän koulukiusaamisesta, mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

A: No koulukiusaaminen on semmost vähättelyä ja haukkumista ja toisen, toisen niinku fyysistä kiusaamista ja henkistä.

M: Joo. Ootsä nähny et sellast ois tapahtunu?

A: Noo joskus ehkä. Pikkusen. Joskus.

M: Teiän luokalla vai jollain muulla?

A: Meiän silloin kolmosel ku sanottiin separeista, tai puhuttiin henkisesti, ni silloin haukuttiin tosi paljon.

M: Okei. Ootsä tuol ykkösten joukos nähny et jotai kiusattais?

A: En.

M: Mitä sä tekisit jos sä näkisit et jotai ykköst kiusattais?

A: Menisin varmaa väliin.

M: Mm. Menisitsä kertoo opettajalle vai menisitsä mieluummin ite väliin?

A: Mennä ite väliin.

M: Joo. Mitä sit jos joku menee kertoo opelle kiusaamisesta ni mitä open pitäis tehdä?

A: No sen pitäis tulla siihen väliin.

M: Joo. Okei. (loppukeskustelu)

Nellin haastattelu

Marika: Okei. No millanen sun mielest Jemina on?

Nelli: No mun mielest se on aika kiva ja sillee leikkisä, sen kaa on kiva olla.

M: Onks sil paljon kavereit koulus, ootsä huomannu?

N: No joo kyl mä oon huomannu et se leikkii aika paljon sen luokkalaisten kaa.

M: Mitä ne yleensä sit leikkii?

N: No öö jotai hippaa ja sit ne mm keinuu ja tälle.

M: Joo. No teil on ilmeisesti ollu jotain kummivälkkii, mitä, mitäs te ootte sit silloin tehny?

N: No me ollaan niinku sillee et me ollaan niinku jotain piilosta tai tämmöst niinku et mitä on niinku helppo leikkii et siin ei tarvii alkaa selitellä niin paljoo.

M: Mm. Joo, ja sit vissii kans jotain kummitunteja eiks vaa?

N: Joo.

M: Mitä niil on tehty?

N: Noo ne on tullu joskus näyttää meille semmosii näytelmii ja sitte ne on joskus tehny meille jotai sellasii, sellasii lahjoi ja...

M: Okei. (naurahdus) Mitä lahjoi sä oot saanu?

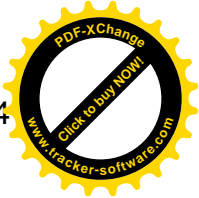
N: Noo semmosii, ne on aina antanu meille semmosii korttei, kerran ne teki meille semmosii pipareita tai semmosii niinku pahvista, ja sit ne on antanu meille semmosii niinku taloi mis oli niinku se kummi ja sitte niinku me.

M: Joo. Ja sit vissii jotai ruokailui teil on kans ollu, kummiruokailuja.

N: Joo.

M: Mitä sä oot niist tykänny?

N: No on ne ihan kivoi sillee.

M: Oottekste ollu niinku sit Jeminan kaa kahestaan vai onks teit ollu isompi porukka?

N: Siis se on niinku sillee et siin on, ku siin on niit kuuden hengen pöyti ni siihen tulee niinku kolme meiän luokkalaist ja sit kolme niit kummei. Oppilaita.

M: Okei. Onks ne sit ollu niinku teiän kavereit vai onks ne ihan sattumanvarasesti et ketkä siihen tulee?

N: No ne on niinku ne meiän kummit jotka on ja sitte niinku et me saadaa valita et kenen kaa me mennään pöytään.

M: Okei. Joo. Tota, no oottekste Jeminan kaa viettäny aikaa niinku näiden ohjattujen juttujen ulkopuolella?

N: No ei me kauheesti, ehkä joskus me niinku sanotaa koulus moi ja sillee.

M: Joo. Ootsä opettanu sille jotai, jotain kouluun liittyvää tai?

N: Noo, emmä oikein tiä, emmä varmaa.

M: Onks se pyytäny missää apuu?

N: Eei oikeestaan, paitsi et silloin ku me tehtiin sellasii kirjutushommii ku me tutustuttii niihin meiän kummeihin ni, sit siin oli semmonen kirjutusjuttu ni sit mä autoin sitä siinä.

M: Okei. Tota, no, muistatsä et silloin ku sä olit ite ykkösluokkalainen ni millanen se sun kummi oli?

N: No se oli tosi kiva, et mul oli kaks kummii ja ne jotenki oli mulle tosi kivoi ja reiluja, ne oli sillee et, silloin jos, silloin jos mul oli joku murhe ni sit ne niinku auto mua siinä jotenki.

M: Mm. Oliks sul odotuksii siit et millast on ite olla kummi?

N: No on se aika kivaa oikeestaan olla kummi, ja mä odotin sitä jotenki aika paljon koska se näytti jotenki niin kivalta ku oli kummioppilas.

M: Nii. Onks se ollu sellast ku sä kuvittelit?

N: Joo.

M: Luuletsä et sä oot ite oppinu siit jotain et sä oot ollu kummina?

N: Kyl mä varmaan niinku oon oppinu jotai huolenpitoa ja tämmöst.

M: Nii. Joo. Öö, no oottekste puhunu siit teiän luokan kaa et millast, mitkä on kummin tehtävii?

N: Joo, no ollaan me joskus sillee, et, et niiden pitää niinku auttaa silloin ku sil on joku juttu et sil on jotenki vaikeeta.

M: Mm. Millanen sun mielest on hyvä kummi?

N: No sellanen joka auttaa jos on jotain huolia ja sitte, niinku et, et se jotenki vaa välittää siitä et se ei jätä sitä niinku yksin sillai.

M: Mm.

N: Ku sil on jotenki vaikeeta.

M: Öö no onks sun mielest teil millanen luokka?

N: No mun mielest meil on aik hyvä luokka et, et ainaki me ei, me ei niinku kukaan niinku, niinku kaikki on sillee et ne haluaa niinku olla niiden kummien kaa.

M: Mm. Onks teil hyvä yhteishenki sun mielestä?

N: Joo.

M: Okei. Teil on vissii, mä kuulin noilt muilt tytöilt et te ootte aika paljon niinku koko, kaikki luokan tytöt yhdessä välkäsin.

N: Joo.

M: Joo.

N: Mut joskus me ei sillee olla koska joskus meil tulee niin paljon eri mielipiteit mitä me ollaan välkällä.

M: Okei. Mitä sä yleensä teet välkällä?

N: No esimerkiksi nyt tänää me olla ja eilen hypittiin hyppynaru, ja sitte joskus me ollaan ihan vaa hippaa ja sitte joskus me vaa jutellaa.

M: Joo. Kenen kaa sä yleensä oot jos niinku te ette oo koko luokan kaa?

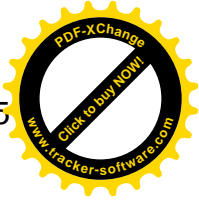
N: Öö no mä oon varmaa Amandan tai Jaden tai Ennin tai Saanan tai Katariinan kaa.

M: Okei. Öö no mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

N: No se on niinku sellast et syrjii ja niinku sillee et, et puhuu toisen niinku selän takan pahaa ja sillee et, et niinku vaa, jotenki sillee et, et jotenki lyö tai potkii ja...

M: Mm. Joo. Ootsä nähny et sellast ois ollu täällä?

N: En. Mut mua on joskus koulukiusattu.

M: Ai on, millon?

N: No sillon ku mä olin joskus kolmosella ja sit nelosella.

M: Oliko teillä tää sama luokka sillon?

N: Joo.

M: Oliko joku tältä luokalta vai jostain muualta?

N: Se oli tältä luokalta mut me ollaan niinku sovittu siitä et, et semmost ei oo enää niinku tapahtunu.

M: Okei. Mitä sä sillon sit teit ku sua kiusatti, kerrois jolleki?

N: No mä kerroin mun äidille, sit mä sanoin siitä opettajalle ja sit mä puhuin siitä mun parhaalle kaverrille.

M: Okei. No mitä jos sä näkisit nyt et tuol jotai ykkösluokkalaista, vaik sun kummii kiusattais ni mitä sä tekisit?

N: Noo mä puuttuisin siihen asiaan ja koittaisin jotenki saada sen loppumaan.

M: Mm. Onks sun mielest parempi mennä ite väliin vai suoraan kertoo jolleki opelle?

N: No aluks siin kannattaa sillai miettiä et mitä ite vois tehdä, ja sit jos tietää niinku et ite ei voi tehdä mitään ni sit kannattaa sanoo siitä opettajalle.

M: Mm. Mitä open sit pitäis tehdä?

N: No sit sen, sit sen varmaa pitäis niinku auttaa siin sopimises et, et sellast ei ainakaa tapahtuis.

M: Joo. Okei. (loppukeskustelu)

Amandan haastattelu

Marika: Noin. Öö, millanen sun mielest Nea on?

Amanda: No se on tosi pirtee ja sit se on tosi hauska, mm, sit se on, tota, sit se on siis tota, sillee et ku mäki oon aika puhelias ni sit seki on aika puhelias.

M: Okei. Ootsä huomannu et onks sil paljon kavereita?

A: Kyl sil on mun mielest aika paljon kavereita.

M: Mitä se yleensä tekee välkällä?

A: Noo ne, se ainaki leikkii yleensä sen kavereiden kaa just jotain hippaa tai jotain tommosta.

M: Joo. Öö no teillä on ilmeisesti jotain, jotain sellasii kummivälkkii ollu.

A: Joo.

M: Joo, mitä te ootte niillä tehny?

A: No me ollaan tota, sillee niinku sellast, öö tota, kiinalaist peiliä usein, sit me ollaan oltu myös tota, öö, loikkaa ja semmost kans.

M: Onks teillä ollu iso porukka siinä?

A: On siin ollu aika iso.

M: Joo. Ja sit teillä on ollu vissii jotain kummitunteja sen lisäksi.

A: Joo.

M: Mitä niillä on tehty?

A: No tota, no ne on tehny aika usein jotai esityksii tai sit ne on antanu meille jotain lahjoja tai piirrustuksii tai jotain, ja sit me ollaan tehty jotain piirrustuskilpailui ja tommost.

M: Okei. Mitä sä oot tykänny niistä esityksistä?

A: No ne on ollu tosi hauskoja.

M: (naurahdus) Nonii hyvä. Ja sit vielä teillä on ollu jotain kummiruokailuja.

A: Joo.

M: Mitä sä oot niistä tykänny?

A: No neki on ollu tosi hauskoja et niinku, niinku, niinku mennää sit syömää niiden kaa ja sillee ni kyl se on ollu ihan kivaa.

M: Mm. Ootteks te viettänny aikaa sit Nean kaa niinku näiden ohjattujen juttujen ulkopuolella?

A: Joskus.

M: Välkällä vai?

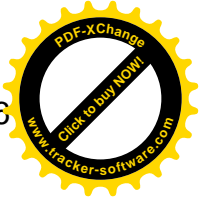
A: Nii.

M: Joo. Okei. Öö, no ootsä auttanu sitä jossaki, kouluun liittyväs jossaki jutussa?

A: Noo kyl mä niinku joskus.

M: Millasis asiois?

A: Noo joskus esimerkiks niinku totaa välkällä mä saatan nii auttaa sitä jossain niinku esimerkiks et

jos sil on esimerkiks et sil ei oo jotain kaverii ni sit mä käyn niinku sen kaa ettii jotain kaverii.

M: Okei. Joo. Onks se pyytäny sult sit apuu jossaki?

A: No ei se oikeestaan.

M: Joo. Öö, no muistatsä sillon ku sä olit ite, öö, ykkösluokkalainen ni millanen se sun kummi oli?

A: No se ei hirveest ollu mun kaa ja sit se lähti oikeestaan siit koulust ja oli ollu niinku, sit ku mämenin kakkoselle se lähti pois meiän koulust ni...

M: Aa, nii joo.

A: Ni, tota ni, sit mul oli vähän niinku, sit mä olin muiden kaa sitte.

M: Mm. Oliko sul jotai odotuksii sit siit et millast on ite olla kummi?

A: Ei oikeestaan. (naurahdus)

M: No millast se on sun mielest ollu?

A: On se ollu ihan kivaa silleen. Et tota, just niinku, niinku... on niinku piirretty ja sillai ja sit ni on se ollu ihan kivaa.

M: Mm. Luuletsä et sä oot ite oppinu siit jotain?

A: Kyl mä oon varmaa. (tauko nauhoituksessa) Oon mä jotain, niinku, niin tota, oppinu, just ehkä sitä et niinku et, et tota, et pitää niinku sillee et kaikki pitää olla aina niinku kavereit, jos mä nään jonku et jollain ei oo kaverii tai sitte muuten vaa sil on paha mieli et se näyttää joltai et sil on paha mieli ni sit mä käyn kysyy silt et, et onks sil niinku kaikki ihan sillee okei.

M: Mm. Joo. No millanen, jos sun pitäis kuvailla kummin niinku tärkeimpiä tehtäviä ni mitä ne olis?

A: No, öö, jos sitä harmittaa ni sit niinku pitää auttaa ainaki, öö sitten totaa, jos se tarvii jossain koulutehtävis apuu ni sit ne pitää, sitte niinku, niinku öö tota sillee niinku tukee sitä jos se tarvii tukee.

M: Joo. No millanen sun mielest teiän oma luokka on?

A: No (naurahdus) joskus on vähän sellast niinku öö riehakasta, mut joskus on kyl ihan silleen et, et, joskus tulee kinoja ja joskus huutoa tai sellast, et, et kaikil niinku on just niinku sillee et, et esimerkiks jossain koulun välisis niinku, niinku peleissä ni on aina tosi sillee et pelataan kaikki yhteen et...

M: Mm.

A: Et... et silleen et niinku, kaikki otetaa huomioon jollain tavalla.

M: Okei. No hyvä. Öö, sit mä kysyisin viel koulukiusaamisesta, mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

A: Noo ei oteta mukaan, sitten mm haukutaan, tönitään, satutetaan jollain tavalla, öö tai sitte niinku et, silleen et, mm, niinku, kiusataan silleen öö henkisesti ja fyysisesti.

M: Joo. Ootsä nähny sellasta?

A: Noo... Emmä nyt, no, öö, tota, emmä oikeestaan nää mitään niinku kauheen usein et, et kyl mä niinku joskus oon nähny, niinku et jos mä meen ohi ja sit ku mä meen siit uudestaan ni ne on sit heti sopinu sen sillee ni.

M: Okei. Joo.

A: En sellast... kauheen mitään niinku sellast isoo et ne on saanu sit yleensä sovittuu sen vähän ajan pääst.

M: No mitä sä tekisit jos sä näkisit et jotain ykköst vaik kiusattais?

A: No mä kävisin ainaki kysyy et, et kyl mä oon joskus käynny jopa kysyy et niinku, joltain ykkösilt ja kakkosilt et onks niinku, jos ne on niinku yksin et onks kaikki sillee hyvin.

M: Mm.

A: Ja kyl mä oon niinku itse asias joskus myös nähny sen et joku sanoo et, et niinku et ei saa tulla mukaan ni sit mä kävin sanoo yhen mun kaverin Satun kaa ni sit sanoo sille et ei et, et tollee voi sanoo.

M: Okei. Ottiks ne sit mukaa?

A: Otti.

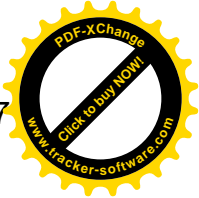
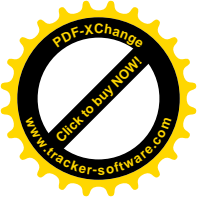
M: Noni. Pitäiskö sun mielest kertoo sit opelle vai riittääkse sit et menee niinku ite siihen tavallaa?

A: No siis jos ne sit, öö, jos mä, ku tota jos ne leikkii ja sit ottaa sen ihan sillee reilusti mukaan ni ei sit välttämät tarvii mut jos ei sit se ei niinku useinki ni kyl siit sit pitää.

M: Mm. Mitä open pitäis sit tehdä jos jotain kiusataan niinku usein?

A: No ainaki sen, niiden pitäis lähettää kotiin jotain ja niinku juttui, kertoo vähän siitä, öö ja sitten pitäis ottaa puhutteluun.

M: Joo. (loppukeskustelu)

Jaden haastattelu

Marika: Jes. No aluks jos sä voisit kuvailla et millanen sun mielest Maria on.

Jade: Öö no siis, siis aluks se oli aik hiljanen sillee koska me ei oltu kuitenkaa tutustuttu viel sillon, mut kyl se on nyt alkanu sillee et aina jos me nähään ni me moikataan toisillemme ja, sillee et kyl se on alkanu sillee niinku, vähän niinku reipastuu siinä.

M: Okei, joo.

J: Se niinku juttelee nyt enemmän.

M: Ootsä huomannu et onks sil niinku kavereita tääl koulussa?

J: On.

M: Joo. Tietsä mitä se tekee yleensä niinku välituntisin?

J: Aa no, ne leikkii jotain niinku loikkaa tai jotain peilii siin yleensä.

M: Joo. Mitä te teette sit jos teil on niit kummivälkkii ni mitä te ootte tehny Marian kaa?

J: Öö no me ollaan, öö siis meil on ollu aik kauan aikaa sitte, mä en oikein muista...

M: Joo.

J: Me ollaan, nii me oltii semmost puu palaa pakko vaihtaa, semmost leikkii, ja sit me ollaan niinku me ollaan juteltu vaan ja sit me ollaan... sit me ollaan leikitty jotain leikkei vaan siin sillee.

M: Onks teit ollu sit niinku isompi porukka siinä?

J: Joo välil.

M: Joo. Öö sit teil on ollu vissii jotain sellasii kummitunteja.

J: Mm.

M: Mitä niil on tehty?

J: Aa me ollaan niinku, me ollaan tehty niinku toi, niinku molemmille semmoset paperit et mihin me ollaan kirjoitettu niinku omii tietoi itestämme, tai niinku kerrottu vaan niinku, mitä, niinku mitä me ollaan tehty, tai niinku silleen, ja just itestämme, jaa sitte me ollaan... ää no siis siin yhel me vaan niinku sil me käytiin siel ku me vietiin niinku joululahjat niille.

M: Okei.

J: Sit ne on tullu niinku tuomaan meille, ne on näyttäny meille jotain esityksii.

M: Joo. Entäs sitte ne kummiruokailut, mitä sä oot niist tykänny?

J: No kyl mun mielest ne on ihan kivoi ollu.

M: Te ootte ollu kans jossain porukas varmaan siellä?

J: Joo mut siis yleensä niinku mä oon vaa jutellu sit siin Marian kaa.

M: Nii. Joo, okei. Öö, tota, no ootsä opettanu Marialle jotaki juttuja? Jotain kouluun liittyvää tai sääntöjä tai leikkejä tai...

J: Öö no siis kyl mä nyt silleen et niinku esimerkiks niinku ne rajat vähän niinku kertonu sille et minne ei saa mennä.

M: Mm.

J: Tai silleen että... ja sit mä oon niinku, mä oon vähän niinku, tai emmä, niinku sillee et me ollaan niinku opetettu uusii leikkei niille jotain niinku.

M: Mm.

J: Jos ne ei oo tienny jotain.

M: Joo. Onks se pyytäny sult apuu jossaki jutuissa?

J: Öö no ei se hirveesti ainakaa mm, tai se sillee, no niinku jossain semmosis pienemmis mut ei se hirvee isois oo sillee.

M: Joo. No millanen luokka sun mielest teil on? Teiän vitosluokka.

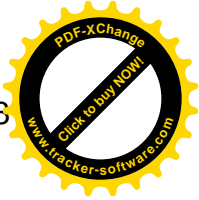
J: Öö no mun mielest sillee et öö otetaan niinku kaikki huomioon tai silleen että, niinku et ei meil oo, meil ei oo niinku hirveest jakautunu sillee et, et niinku ois niinku joku, et kyl voi olla ihan hyvin pojanki kaa samas ryhmässä.

M: Joo.

J: Et se ei oo niinku sillee niinku niin paha oikeestaan.

M: Okei. No hyvä. Öö, öö, öö, mitäs sitten... Niin, sitte oottekste puhunu teiän luokan kaa siit et millast on olla niinku kummi? Ennen ku tää alko tää.

J: No kyl kaikki on ollu ihan sillee innoissaan siit asiasta.

M: Okei. Olikse sul jotain odotuksii et millast se olis?

J: Öö no ei mul itse asias oikeestaan, et...

M: Muistatsä sillon ku sä olit ite ykkönen et millanen sun kummi oli sillon?

J: Joo.

M: Olikse millanen?

J: Siis kyl mun mielest se oli hauskaa, ku mul oli siis ku niit oli vissii enemmän niitä ku meit ni mul oli niinku kaks kummii.

M: Joo.

J: Nii, ei, kyl mun mielest se oli ainaki tosi hauskaa et mul oli kummi.

M: Okei. Öö no millanen sun mielest on sit niinku hyvä kummi? Mitkä on kummin tehtäviä?

J: Öö no siis sillee auttaa jos niinku se tarvii apua.

M: Mm.

J: Ja sit muutenki et jos niinku ei, jos se ei niinku osaa jotain asiaa sit se opettaa, ja sillee muutenki olla niinku sun kaa jos sä, niinku sillee niinku leikkiä.

M: Joo.

J: Ja vähän, niinku, olla vähän niinku kaveri mut sillee vähän niinku vanhempi ja niinku auttaa.

M: Mm. Luuletsä et sä oot ite oppinu jotain kummina olemisesta?

J: Öö no kyl mä varmaan oon niinku jotain.

M: Osaatsä sanoo yhtään et mitä?

J: Öö no varmaan sen että, niinku emmä, siis varmaa sillee et mä oon niinku sillee oppinu vähän niinku sillee ymmärtää enemmän niinku erilaisii ihmisiä.

M: Mm.

J: Et koska, niinku me ollaan kuitenkin niin paljon erilaisii.

M: Mm.

J: Nii. Ja mä ainaki oppinu ymmärtää niinku sitä niinku paljon enemmän ja kaikkii muitaki niinku siin, niinku siin samalla.

M: Okei, joo. Öö no sit mä kysyisin koulukiusaamisesta, mitä sun mielest on koulukiusaaminen?

J: Öö no siis se on vähän niinku sillee syrjimistä, ulkopuolelle jättämistä tai sillee, ja sit niinku, muutenki sillee se on vaa niinku henkistä tai fyysistä. Silleen.

M: Joo. Ootsä nähny et teil ois ollu tääl koulu sellasta?

J: Öö no aika harvoin, et jos mä nään ni se saattaa olla jotain, niinku semmosii yleensä poikien jotai pienii tapeluit.

M: Nii, joo.

J: Mut sillee et kuitenkin ne sit selvitetää heti.

M: Joo. Mitä sä luulet et sä tekisit jos sä näkisit et vaik tuol ykkösten joukos jotain kiusataan?

J: Kyl mä varmaan menisin niinku auttaa sitä just niinku sitä, ketä kiusataan.

M: Onks sun mielest parempi mennä niinku siihen väliin vai sit mennä kertoo opettajalle? Tai jolleki aikuiselle.

J: No mä varmaan menisin ainaki ekaks siihen väliin.

M: Nii.

J: Sit sen jälkeen. Et se ei mee niinku mitenkää pidemmälle.

M: Joo. Mut et oo nähny mitää ykköstenkää joukos mitää?

J: En mun mielest.

M: Okei. (loppukeskustelu)

Katariinan haastattelu

Marika: Noin. No miten sä kuvailisit Lumia?

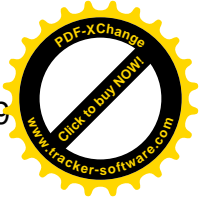
Katariina: No Lumi on mukava, se on aika innokas aina ku me ollaan yhdessä ni sit se on aina, haluaa tehdä jotain yhdessä ja, se on tosi kiva.

M: Joo. Okei. Ootsä huomannu et onks sil niinku kaverit tääl koulussa?

K: On sillä.

M: Joo.

K: Paljon.

M: Noni. (naurahdus) Hyvä. Öö no mitä te yleensä teette sit välkällä jos teil on niit kummivälkkiä?
K: Noo me tehää erilaisii leikkejä ja sitte joskus me jutellaan ja miten menee koulussa ja... nii.
M: Oottekste ollu muuten niinku väkil tekemisissä ku niil kummivälkillä?
K: Mm... no ollaan me välillä, et ihan välil tulee sillee tavattuu ja puhuttuu ja leikitty ja.
M: Okei. Öö entäs sit ne kummitunnit mitä teil on ollu?
K: Noo sillon me askarrellaan tai kirjoitetaan jotain, ja sitte... ollaan, jutellaan.
M: Joo. Ja sit teil on ollu vissii jotain sellasii ruokailui, kummiruokailui vielä.
K: Joo.
M: Mitä sä oot niist tykänny?
K: No ne on ihan kivoi, sillon niinku keskustellaan ja vaikka jos halua olla sitte välkällä ni sitte sovitaan et mitä ollaan, leikitään vaikka ja...
M: Mm.
K: Ne on kivoja. Kans myös.
M: Okei. Millasii leikkei te ootte sit yleensä leikkiny?
K: Noh piilosta, kirkkistä, hippaa välillä, ja... sit sellasta niinku, varmaa, mä en nyt oo ihan varma mut jotain sellast palloleikkii.
M: Joo, okei. Öö, ootsä opettanu Lumille jotain, jotain sääntöi tai leikkei tai... lukemista?
K: Mm no me ollaa vähän harjoiteltu lukemista ja sitte näitä, kirjottamista et ku se ei osannu oikeen vielä, ku se on vast ykkösel ni.
M: Onks se pyytäny sult sit niis niinku apua vai ootsä tarjoutunu?
K: No joskus se on pyytäny mun apua.
M: Joo.
K: Jos se on tehny jotain ni... joo.
M: Joo. Öö oottekste puhunu teiän luokan kanssa niinku ennen ku tää alko tää kummeilu ni et millast on olla kummi?
K: Noo... vähän. Jaa mun mielest ainaki on kivaa olla kummi. Varsinki nii ihanalle pienelle.
M: Nii. Millanen sun mielest on hyvä kummi?
K: Noo semmonen joka on avulias ja halua niinku olla, ettei oo koko ajan sillee et emmä nyt voi.
M: Mm.
K: Ettää, niinku välittää.
M: Luuletsä et sä oot ite oppinu jotain kummina olemisesta?
K: No joo, siis, paljon enemmän olla niinku nuoremman ihmisen kaa ja... sitte on, nii.
M: Joo. Olik sul jotain odotuksii siit et millast se olis?
K: Noo mä aattelin aluks et se olis vähä rasittavaa, ku se on kuitenkin nii pieni.
M: Mm.
K: Mut se onki aika helppoo että, se ei oo semmonen rasittava pieni joka päättää mitä pitää tehdä ja koko ajan on sillee et nyt sä teet tätä ja nyt mä teen tätä ja nii.
M: Mm.
K: Se on semmonen mukava pieni.
M: Okei. Muistatsä millanen sun oma kummi oli sillon ku sä olit ykkösellä?
K: Öö mul ei oo ollu kummii ku mä olin totaa öö Belgias koulussa ni siel ei ollu sellasta.
M: Aa okei ni sulle tää on niinku sit uudempi juttu tavallaan.
K: Joo.
M: Joo. No millanen sun mielest teiän luokka on?
K: Mm meiän luokka on mukava, joskus vähän... pölinäkerho (naurahdus). Muttaa kyllä viihdyn.
M: Joo. Ootsä huomannu et onks sun mielest niinku yleisesti ottaen noi teiän, sun kaverit tykänny olla kummeina?
K: Joo. Ne aina on sillee et kivaa olla kummi tälle ja tälle.
M: Mm. Pitäiskö sun mielest sitä olla enemmän sitä toimintaa vai onks sitä ihan sopivasti?
K: No sitä on kyl aika, ihan sopivasti et.
M: Joo. No mitä sun mielest on koulukiusaaminen?
K: Must koulukiusaaminen on ihan turhaa. Et siin ei niinku, siin vaa loukkaa muita ja kuulemma tulee parempi mieli kun saa satuttaa toisen tunteita.
M: Mm. Ootsä nähny et tääl ois ollu sellasta?
K: No joskus on ollu. Vähän.

M: Joo.

K: Sellast nimittelyy ja syrjimistä.

M: Ootsä nähny tuol ykkösten joukossa mitää?

K: No ykkösten joukossa en oo nähny kyl yhtään.

M: Okei. Mitä sä luulet et jos sä näkisit vaik et sun kummii kiusataan tai jotain niit ykkösii ni mitä sä tekisit?

K: No mä menisin välii ja sanoisin et hei, mitä tääl tapahtuu et nyt tää pitää lopettaa.

M: Mm. Onks sun mielest parempi mennä tavallaan siihen sit heti välii vai käydä vaik kertomas jolleki aikuiselle?

K: No... no ehkä kertoo aikuiselle koska ne osaa niinku parhaiten niinku, niinku selvittää asiat, mut kyl mä, jos ei olis mitää lähistöllä ni kyl mä sitte menisin väliin.

M: Okei. (loppukeskustelu)